

OTOK DOKTORA MOREAUA

HERBERT GEORGE WELLS

SADRŽAJ

Uvod	1
I. U čamcu za spašavanje lađe „Lady Vain“	3
II. Čovjek koji je plovio bez cilja	6
III. Čudno lice	9
IV. Razgovor kraj ograde	14
V. Čovjek koji nije imao kamo otići	18
VI. Zlokobni lađari	22
VII. Zaključana vrata	27
VIII. Pumin plač	32
IX. Stvor u šumi	35
X. Čovjekov plač	44
XI. Lov na čovjeka	48
XII. Kazivač Zakona	54
XIII. Pregovaranje	62
XIV. Iskaz doktora Moreaua	67
XV. O zvjerskom narodu	78
XVI. Kako zvjerski narod kuša krv	84
XVII. Katastrofa	97

XVIII. Pronalazak Moreauova mrtvog tijela	102
XIX. Montgomeryjev praznik	106
XX. Sam sa Zvjerskim narodom	113
XXI. Povratak Zvjerskog naroda istinskoj prirodi	118
XXII. Čovjek koji je ostao sam	129
O autoru	132
Impresum	133

UVOD

Prvog veljače 1887. godine, lađa „Lady Vain“ nestala je prilikom sudara s olupinom nekog napuštenog broda na, otprilike, 1' južne širine i 107' zapadne dužine.

Petog siječnja 1888. godine, odnosno jedanaest mjeseci i četiri dana nakon toga, moj ujak Edward Prendick, civilni putnik koji se po službenim podacima ukrcao na lađu „Lady Vain“ u Callau i za kojeg se smatralo da se u nesreći utopio, pronađen je i spašen na 5' i 3" južne širine i 101' zapadne dužine u Tihom oceanu iz malenog čamca-jedrenjaka na kojem je ime bilo nečitko, no pretpostavljalo se da je pripadao nestaloj škuni „Ipecacuanha“. O svom iskustvu preživljavanja ispričao je tako nevjerojatnu pripovijest da su neki pretpostavljali kako je zapao u stanje demencije. Poslije je tvrdio da je navodno izgubio pamćenje od trenutka bijega s lađe „Lady Vain“. O njegovu slučaju raspravljalo se među psiholozima tog vremena kao o zanimljivom „slučaju gubitka pamćenja uslijed fizičkog i mentalnog stresa“. Pripovijest koja slijedi pronašao je među njegovim papirima niže potpisani nećak i nasljednik, no tekst nije bilo popraćen nikakvim određenim zahtjevom za objavljivanjem.

U području u kojem je moj ujak spašen poznato je postojanje samo jednog otoka, vulkanskog otočića Noble's Isle, koji je nenastanjen. Godine 1891. do njega je doplovila lađa „H. M. S. Scorpion“. Dio posade tada se iskrcao i pretražio otok, no tamo nisu pronašli nikakve dotad nepoznate vrste životinja osim nekih neobičnih bijelih moljaca, nekoliko svinja i kunića, te prilično čudnu vrstu štakora. Tako ovo svjedočanstvo ostaje nepotvrđeno u svojim najvažnijim detaljima. Uzimajući u obzir te podatke, čini se da nema štete u objavljivanju te nesvakidašnje pripovijesti u, kako vjerujem, sukladnosti s ujakovim namjerama. U njoj ima bar nekoliko nepobitnih činjenica – moj ujak je po svim realnim pretpostavkama netragom nestao na otprilike 5' južne širine i 105' istočne dužine u Tihom oceanu te se ponovno pojavio u istom dijelu oceana nakon perioda od jedanaest mjeseci. Tijekom tog vremena morao je nekako preživljavati. Osim toga, izgleda da je škuna nazvana „Ipecacuanha“ s pijanim kapetanom Johnom Daviesom doista krenula iz Afrike s ukranom pumom i nekim drugim životinjama u siječnju 1887. Škuna je dokazano bila dobro poznata u nekim lukama na južnim obalama, a sigurno je i to da je netragom nestala s morskih ruta (tada s ukranom značajnom količinom sušene jezgre kokosova oraha) ploveći prema svojoj nepoznatoj sudbini iz Bayne u prosincu 1887. godine, datum koji se u potpunosti poklapa s ujakovim svjedočanstvom.

CHARLES EDWARD PRENDICK

(Pripovijest napisao Edward Prendick.)

I. U ČAMCU ZA SPAŠAVANJE LAĐE „LADY VAIN“

Predlažem da se ništa ne dodaje onome što je već zapisano u vezi s nestankom lađe „Lady Vain“. Kao što svi znaju, sudarila se s olupinom nekog napuštenog broda oko deset dana plovidbe od Callaa. Veliki čamac za spašavanje, sa sedmoricom članova posade, pronašla je i spasila, nakon osamnaest dana, kraljevska topovnjača „Mirtle“, a priča o njihovim jezivim patnjama postala je poznata kao još strašnija varijanta slučaja „Medusa“. Ipak, moram nadopuniti već objavljenju priču o potonuću lađe „Lady Vain“ još gorim i čudnijim podacima od onih koji su već poznati. Do sada se pretpostavljalo da su četiri čovjeka, koja su se nalazila u malenom čamcu za spašavanje, poginula, ali to je netočno. Imam najbolji dokaz za tu tvrdnju – bio sam jedan od te navodne četvorice.

Najprije moram posvjedočiti da u čamcu za spašavanje nikad nisu bila četiri čovjeka – bila su trojica. Na našu sreću i njegovu nesreću, Constance (za kojeg se u članku u Daily Newsu od sedamnaestog ožujka 1887. tvrdilo da ga je „kapetan vidio kako skače u čamac za spašavanje“) nije uspio doplivati do čamca. Na pramcu je pao preko spleta užadi ispod podupirača slomljenog pramčanog jarbola. Neko malo uže omotalo mu se oko pete baš kada je skočio s palube u more i na trenutak je zastao u padu viseći naglavačke, a tada je pljusnuo u vodu udarivši o gomilu plutajućih komada jarbola. Pokušali smo mu se približiti čamcem, ali nije mu bilo spasa.

Kažem, imali smo sreću što smo ostali izvan njegova dosega, ali gotovo bih mogao reći kako je on bio taj kojeg je sreća poslužila, jer sa sobom smo imali samo malu bačvicu s vodom i nekoliko raskvašenih biskvita iz brodske kuhinje – uzbuna za spašavanje došla je posve nenadano, a lađa uopće nije bila opremljena za bilo kakvu nesreću. Mislili smo da bi oni koji su se ukrkali na veliki, glavni čamac za spašavanje mogli biti opskrbljeni živeži bolje od nas (iako, izgleda da nisu bili), pa smo ih pokušavali dozvati. Nisu nas mogli čuti, a sljedećeg dana, kad se izmaglica razišla, što se nije dogodilo do poslijepodnevnih sati, više ih uopće nismo vidjeli. Nismo mogli ni ustati i dobro se ogledati uokolo, jer čamac se strahovito ljuljao. Od dvojice muškaraca koji su uspjeli pobjeći s lađe, jedan je, poput mene, bio običan putnik i zvao se Helmar, a drugi, čije ime ne znam, bio je nizak, nabit pomorac, koji je mucao.

Plutali smo nošeni morskom strujom ukupno osam dana, izgladnjeli, a nakon što nam je ponestalo vode, mučeni k tome nepodnošljivom žeđi. Nakon drugog dana more se postupno

smirilo. Postalo je mirno poput ravne površine stakla. Običnom je čitatelju posve nemoguće zamisliti tih osam dana, jer srećom, u njegovu umu ne postoji sjećanje s kojim bi takvo iskustvo mogao usporediti. Nakon prvog dana malo smo govorili jedan s drugim. Ležali smo na svojim mjestima u čamcu i zurili u horizont, ili smo promatrali, očima koje su svakim danom bivale sve više izbuljene i sve više unezvijerene, muku i slabost što je obuzimala naše suputnike. Sunce je postalo nemilosrdno. Vode nam je ponestalo četvrtog dana, a um su nam već obuzimale čudne misli koje su se mogle iščitati iz naših pogleda. Ipak, mislim da je prošlo šest dana prije nego je Helmar počeo na glas govoriti o onome o čemu smo svi razmišljali. Sjećam se da su nam glasovi bili suhi i slabašni, tako da smo se naginjali jedan prema drugome, štedeći riječi. Svom sam se snagom odupirao Helmarovu prijedlogu i radije bih potopio čamac te poginuo zajedno s njima, među morskim psima koji su nas slijedili. Ipak, kad je Helmar rekao da će preostale vode biti donekle dovoljno složimo li se s njegovim prijedlogom, mornar mu se približio.

Nisam htio pristati na prijedlog da bacimo kocku i tako odlučimo, ali noću je mornar neprestano šaputao Helmaru, a ja sam sjedio na pramcu držeći u ruci svoj preklopni nož, iako sam sumnjao da bih se uopće mogao boriti. Ujutro sam se složio s Helmarovim prijedlogom, pa smo se poslužili s pola penija da odaberemo čovjeka koji je višak. Kocka je pala na mornara, no on je bio najjači među nama i nije se pokorio, već je šakama napao Helmara. Zgrabili su jedan drugog tako da su gotovo stajali. Puzao sam po dnu čamca prema njima, s namjerom da pomognem Helmaru tako što ću mornara zgrabiti za nogu, ali mornar je posrnuo kada se čamac zanjihao, pa su obojica pali tresnuvši o rub čamca, a na to su se zajedno prevrnuli u vodu. Potonuli su poput kamenja. Sjećam se da sam se na to nasmijao, a uopće nisam shvaćao zašto se smijem. Smijeh me obuzeo naglo, kao da je došao niotkuda.

Ne znam koliko sam dugo ležao prevaljen preko jedne od veslačkih klupica s mišlju da bih, kad bih samo imao dovoljno snage, popio morsku vodu te brzo umro od ludila. Čak i dok sam tako ležao, promatrao sam, sa zanimanjem na većim od onog koje bih osjećao da se radilo o naslikanoj slici, kako mi se s obzora približava brodsko jebro. Mora da su mi misli lutale, no ipak se sasvim jasno sjećam svega što se dogodilo. Sjećam se kako mi se glava ljuljala u ritmu mora, a horizont iznad kojeg je bilo jebro, plesao je gore-dolje. Ipak, s istom se jasnoćom sjećam i svog uvjerenja da sam već mrtav, pa sam pomislio kako je neopisivo ružna šala da su moji spasitelji tako malo zakasnili pa da me uspiju izbaviti dok mi duša još nastanjuje tijelo.

Činilo mi se da ležim beskrajno dugo s glavom na veslačkoj klupici promatrajući škunu (bio

je to brodić, na pramcu i krmi opremljen spletom užadi i lanaca, kako je već uobičajeno na škunama) dok mi se približavala iz morske daljine. Stalno je leljala lijevo-desno u širokom luku, jer plovila je protiv vjetra. Uopće mi nije palo na pamet da pokušam na sebe privući pažnju. Ničeg se ne sjećam jasno nakon trenutka kad sam ugledao bok škune do trenutka kad sam se našao u maloj kabini ispod krme, tek se maglovito poluprisjećam da sam podignut na mostić za utovar, kao i velikog, zaobljenog lica prekrivenog pjegama, okruženog riđom kosom, kako bulji u mene preko ograde palube. U mislima sam također, nevezano uz bilo što, vidio gotovo crno lice s iznimnim, neobičnim očima, koje se sasvim približilo mom licu, no bio sam uvjeren da se radilo o noćnoj mori, sve dok nisam to isto lice ponovno susreo. Mislim da se prisjećam kako su mi kroza zube i nešto ulijevali u usta. I to je sve.

II. ČOVJEK KOJI JE PLOVIO BEZ CILJA

Kabina u kojoj sam se zatekao bila je mala i prilično neuredna. Kraj mene je sjedio mlađi muškarac zagasito plave kose, čekinjastih brkova boje slame i obješene donje usnice. Držao me za zapešće kao da mi mjeri otkucaje srca. Zurili smo bez riječi jedan u drugoga čitavu minutu. Imao je vodenaste, sive, neobično bezizražajne oči. Zatim se točno iznad moje glave začuo zvuk koji je sličio trešnji željeznog okvira i muklo, ljutito režanje neke velike životinje. U tom trenutku čovjek je progovorio. Ponavljao je pitanje: – Kako se sada osjećate?

Mislim da sam rekao da sam dobro. Nisam se uspijevao sjetiti kako sam onamo dospio. Mora da je muškarac na mom licu ugledao upitan izraz, jer iako sam otvarao usta nisam uspijevao proizvesti zvuk.

– Pokupili smo vas iz čamca posve izgladnjelog. Čamac je pripadao lađi „Lady Vain“, a po rubu je bilo krvavih mrlja.

U tom trenutku pogled mi je pao na moju ruku, tako tanku da je izgledala kao prljava kožna vreća punu kostiju, i prisjetio sam se svega što nas je u tom čamcu zadesilo.

– Popijte malo ovoga – naredio je muškarac dajući mi mjericu neke grimizne, ledene tvari. Imala je okus po krvi i od nje sam se osjećao snažnije.

– Imali ste sreću – rekao je – što vas je pokupila škuna na kojoj je čovjek koji se razumije u medicinu.

Govorio je donekle nespretno, izgovarajući pojedine slogove „frfljajući“, poput djeteta koje tek uči govoriti.

– Kakva je... ovo.... lađa... – upitao sam polagano, promukao od duge šutnje.

– Ovo je mala trgovačka škuna iz Arice i Callaa. Nikad nisam upitao gdje joj je matična luka iz koje je isplovila – rekao bih da je iz zemlje Rođenih Budala. I ja sam putnik iz Arice. Vlasnik škune, magarac koji je ujedno i kapetan zove se Davies. Izgubio je dozvolu za plovidbu, ili tako nešto. Znae tu vrstu ljudi... Nazvao je škunu „Ipecacuanha“ – dakle, od svih smiješnih i pakleno glupih imena... Iako, kad na otvorenom moru ne pušu baš nikakvi vjetrovi, ona itekako uspijeva opravdati svoje ime...

(Tada je iznad moje glave opet započela galama – srdito režanje koje se spajalo s ljudskim glasom. Onda se začuo i neki drugi glas koji je da utiša metež podviknuo: – Prokleti idiot!)

– Već ste skoro bili mrtvi – reče moj sugovornik. – Bili ste doista gotovo izdahnuti. No, ubrizgao sam vam nešto u tijelo. Primjećujete li da vam je ruka bolna? Injekcije. Bili ste u nesvijesti gotovo trideset sati.

Razmišljao sam sporo. Sada mi je pažnju odvlačilo cviljenje brojnih pasa.

– Mogu li jesti krutu hranu? – upitao sam.

– Zahvaljujući meni, možete – rekao je. – Upravo se kuha ovčetine.

– Da – potvrdio sam – mogao bih pojesti malo ovčetine.

– Ali... – reče on oklijevajući na trenutak – znate... umirem od znatiželje da čujem kako ste se našli potpuno sami u tom čamcu... Ah, prokleta zavijanje!

Mislim da sam tada u njegovim očima primijetio određenu sumnju.

Odjednom je napustio kabinu i začuo sam ga kako se žestoko svađa s nekim tko mu je, kako mi se činilo, odgovarao riječima koje kao da nisu bile dio ni jednog poznatog jezika. Zvučalo je kao da je razmirica završila dahtanjem, no pomislio sam da taj dio nisam dobro čuo jer me sluh obmanuo. Tada je podviknuo na pse i vratio se u kabinu.

– Dakle? – rekao je s praga. – Upravo ste mi počeli pripovijedati...

Rekao sam mu da se zovem Edward Prendick i da sam se počeo baviti prirodoslovljem kako bih se rasteretio od mrtvila udobne neovisnosti svog života.

Izgleda da ga je to zanimalo.

– I ja sam se ponešto bavio znanošću. Slušao sam kolegije iz biologije na University Collegeu. Odvajao sam plodnicu gliste, radulu puža i radio slične stvari... Gospode! To je bilo prije deset godina. Ali nastavite! Nastavite! Pričajte mi o lađi...

Očito je bio zadovoljan iskrenošću moje pripovijesti, koju sam ispričao u prilično sažetim rečenicama, jer sam se osjećao strahovito slabim; a kada sam završio, on se odmah ponovo vratio na temu prirodoslovlja i svoje kolegije iz biologije. Počeo me pobliže ispitivati o Tottenham Court Roadu i Gower Streetu.

- Ide li Caplatziju još uvijek onako dobro? Kakav je to bio dućan!

Postalo je jasno da se kao student medicine nije izdizao iznad prosjeka i u razgovoru je nepovezano odlutao na temu glazbenih dvorana. Ispričao mi je nekoliko anegdota.

- Sve sam to ostavio prije deset godina... - započeo je. - Kako je sve bilo veselo! Ali napravio sam od sebe pravog mladog magarca... i sve sam proživio prije dvadesetprve. Usuđujem se reći da je sada sve drukčije. Ah, moram pogledati što radi ona budala od kuhara i što je napravio od vaše ovčetine.

Režanje nad mojom glavom ponovilo se tako naglo i s toliko divlje ljutnje da sam se trgnuo od straha.

- Što je to? - povikao sam za njim, no već je zatvorio vrata.

Vratio se s kuhanom ovčetinom i bio sam toliko uzbuđen tim privlačnim mirisom da sam zaboravio na buku zvijeri koja me uplašila.

Nakon jednog dana u kojem sam naizmjenice spavao i jeo, toliko sam se oporavio da sam mogao prehodati od svog ležaja do brodskog prozorčića i promatrati zeleno more čiji su valovi pokušavali slijediti brzinu kojom smo plovili. Procijenio sam da je škuna plovila u smjeru vjetrova. Montgomery - tako se zvao plavokosi čovjek - opet je došao dok sam stajao kraj prozorčića, pa sam ga zamolio za nešto odjeće. Posudio mi je nešto vlastite odjeće od grubog, mornarskog platna, jer je ono što sam nosio u čamcu za spašavanje bilo odbačeno s palube u more. Njegove su mi stvari bile prilično prevelike i preširoke, jer Montgomery je bio visok, dugačkih udova. Ležernim tonom mi je rekao da je kapetan potpuno pijan u svojoj kabini. Kad sam preuzeo odjeću počeo sam ga ispitivati o konačnom odredištu plovidbe. Rekao mi je da se brod uputio prema Havajima, ali da prije toga mora pristati kako bi se on iskrcao.

- Gdje ćete se iskrcati? - upitao sam.

- Na jednom otoku na kojem živim. Koliko znam, još nema ime.

Buljio je u mene, ovješene donje usnice. Odjednom mu je izraz lica poprimio grimasu namjerne zatupljenosti, pa mi je palo na pamet da pokušava izbjeći moja pitanja. Bio sam obazriv i nisam ga dalje ispitivao.

III. ČUDNO LICE

Montgomery i ja napustili smo kabinu u potpalublju i na ljestvama što su vodile iz unutrašnjost broda sreli smo jednog suputnika koji nam je omeo prolaz. Stajao je na prečki leđima okrenut prema nama, gledajući preko ruba ljestava u grotlo brodskog spremišta. Mogao sam vidjeti da je čovjek građen prilično neproporcionalno – onizak, širokih ramena i nezgrapnan, iskrivljenih leđa s dlakavim vratom, a glava mu je utonula među ramena. Bio je obučen u tamnoplavu platnenu odjeću i imao je neobično gustu, grubu, crnu kosu. Čuo sam kako psi koje nisam mogao vidjeti bijesno reže, a on je, naglo se pognuvši, dodirnuo moju ruku koju sam ispružio da ga odmaknem od sebe. Okrenuo se životinjskom brzinom.

Na neki neobjašnjiv način njegovo crno lice što mi je u trenu iskrsnulo pred očima duboko me potreslo. Bilo je jedinstveno u svojoj deformiranosti. Središnji dio bio je oblikovan u nešto što je nejasno podsjećalo na gubicu, a iz golemih, poluotvorenih usta kesili su se tako veliki bijeli zubi kakve nikada nisam vidio u ljudskim ustima. Bjeloočnice su mu do rubova kapaka bile podlivene krvlju, tako da mu je tek neznatno uski bijeli krug uokvirivao kestenjasto smeđe zjenice. Njegov je izraz odavao neobično snažno uzbuđenje.

- Proklet bio! - poviče Montgomery. - Kog se vraga ne makneš s prolaza?

Čovjek s crnim licem sklonio se u stranu bez riječi. Provukao sam se pokraj tog putnika, pritom instinktivno zureći u njega. Montgomery se na trenutak zadržao u podnožju ljestvi.

- Ti znaš da ovdje nemaš što raditi - rekao je odmjeranim tonom. - Tvoje mjesto je u prednjem dijelu broda.

Čovjek s crnim licem uplašeno se šćućurio.

- Oni ne žele da budem u prednjem dijelu...

Govorio je polagano, a glas mu je bio nekako neobično promukao.

- Ne žele da budeš u prednjem dijelu? - odvrati Montgomery s prijetnjom u glasu. - Ali ja ti kažem da odeš u prednji dio!

Gotovo je rekao još nešto, no tad je odjednom pogledao u vis u mene i počeo me slijediti penjući se po prečkama.

Zastao sam na polovici dužine ljestava i pogledao sam opet u podnožje, još uvijek neizrecivo zaprepasten groteskom ružnoćom bića s crnim licem. Nikada nisam vidio tako neobično i odbojno lice, a ipak – ako se može vjerovati osjećaju koji je potpuno oprečan – istovremeno sam doživio čudnu spoznaju da sam se jednom već susreo s točno takvom fizionomijom i pokretima koji su me sada zapanjili. Kasnije mi je palo na um da sam ga vjerojatno opazio kada su me dizali na palubu škune, no, to je objašnjenje jedva zadovoljilo moju znatiželju o uvjetima pod kojima sam ga već susreo. Ipak, kako je moguće da netko ugleda lice tako jedinstvene fizionomije i zaboravi točnu priliku u kojoj ga je vidio? Nisam to mogao dokučiti, no pažnju mi je ionako odvratilo Montgomeryjevo penjanje po ljestvama dok me slijedio u stopu.

Izašli smo iz unutrašnjosti potpalublja i sad sam se okretao uokolo promatrajući krcatu palubu škune. Zbog zvukova koje sam dotad čuo već sam bio napola pripravan na ono što sam ugledao. Doista, nikada nisam vidio tako prljavu palubu. Daske su bile posute komadićima mrkve i usitnjenim, zelenkastim travkama stelje pomiješanih s neopisivom prljavštinom. Na glavno jedro lancima su bili privezani brojni lovački psi, koji su sada počeli skakati i lajati na mene. Na središnjem dijelu krme golema je puma bila stiješnjena u malom željeznom kavezu koji je bio premalen čak i da se u njemu okrene. Dalje, ispod palubne ograde, na desnoj strani broda, nalazilo se nekoliko velikih sanduka u kojima je bilo mnogo kunića, a sprijeda je usamljena ljama bila ugurana u najobičniji transportni kavez. Psi su imali brnjice s kožnatim uzicama. Jedino ljudsko biće na palubi bio je mršavi, šutljivi mornar za kormilom.

Vjetar je napinjao prljavu, zakrpanu tkaninu jedara – Izgledalo je da su nad palubom male škune razapeta sva postojeća jedra. Nebo je bilo jasno. Sunce se spustilo do polovice obzora na zapadu. Dugački valovi koje je povjetarac obavio pjenom bočno su jurili uz trup lađe. Nas dvojica prošli smo pokraj kormilara do zaštitne ograde i ugledali kako se zapjenjena voda podiže ispod krme, a mjehurići plešu na površini, nestajući u njezinoj brazdi. Okrenuo sam se i temeljito prešao pogledom čitavu dužinu tog odvratnog broda.

- Je li ovo nekakav oceanski zvjerinjak? - upitao sam.

- Tako izgleda - odvratio je Montgomery.

- Čemu služe te životinje? Za prodaju, kuriozitet? Misli li ih kapetan prodati negdje na južnim morima?

- Tako se čini, zar ne? - reče Montgomery okrenuvši se opet prema brazdi što se gubila u vodi.

Odjednom smo začuli jauk i provalu bijesnih kletvi iz grotla utrobe broda odakle se žurno popeo na palubu nakazni čovjek s crnim licem. Odmah za njim pojavio se teški, nabiti riđokosi kapetan s bijelom kapom. Spazivši prvog muškarca, lovački psi, dotad već umorni od lajanja na mene, uzbudili su se divljom žestinom, pa su zavijali i skakali pokušavajući se otrgnuti s lanca. Čovjek s crnim licem oklijevao je pred psima, čime je dao vremena riđokosom kapetanu da ga dostigne i zada mu strašan udarac među lopatice. Siroti đavao srušio se poput oborenog vola i otkotrljao se u prljavštinu među pse uzbuđene od bijesa. Imao je sreću da su imali brnjice. Riđokosi kapetan je, vičući od pobjedonosnog uzbuđenja, zastao posrćući, pa se, kako mi se činilo, našao u ozbiljnoj opasnosti da padne unatrag u grotlo unutrašnjosti broda ili da se sruši prema naprijed na svoju žrtvu.

Čim se drugi pojavio, riđokosi kapetan Montgomery zakoračio je prema naprijed.

- Miruj tu! - povikao je odrješitim tonom.

Na palubi pramca pojavilo se nekoliko mornara. Čovjek s crnim licem tulio je čudnim glasom dok se kotrljao pod nogama pasa. Nitko mu nije pokušao pomoći. Zvijeri su ga svim silama pokušavale izbezumiti, gurajući brnjice prema njemu. Bio je to brz ples okretnih, sivih psećih tijela iznad nezgrapnog, na tlo oborenog bića. Mornari su urlali kao da se radilo o silno zanimljivom sportskom događaju. Montgomery je ljutito povikao te dugačkim koracima krenuo niz palubu. Slijedio sam ga. Čovjek s crnim licem pužući je uspio stati na noge. Posrtao je prema naprijed te je, koračajući oslonjen na rub brodske ograde, došao do užadi za podizanje jarbola, gdje je ostao dašćući i buljeći preko ramena u pse. Riđokosi kapetan zadovoljno se smijao.

- Slušajte me, kapetane - reče Montgomery donekle čujno iskrivljujući riječi, zgrabivši riđokosog čovjeka za laktove. - Više to nemam namjeru podnositi.

Stajao sam iza Montgomeryja. Kapetan se napola okrenuo pogledavši ga tupim i nadmenim pogledom pijana čovjeka.

- A što... to nemate... namjeru? - upita, pa nakon što je cijelu minutu pospano zurio u Montgomeryjevo lice, doda: - Prokleti nadriječnici... kostolomci...

Naglim pokretom protrese i oslobodi ruke te nakon dva neuspjela pokušaja zavuče pjegave

šake u džepove na bokovima.

- Taj je čovjek putnik - reče Montgomery. - Preporučujem vam da držite ruke podalje od njega.

- Idi k vragu! - glasno uzvikne kapetan. Naglo se okrene i zatetura u stranu. - Na svom brodu radim što hoću - reče.

Mislim da ga je Montgomery tada mogao ostaviti na miru, vidjevši da je prostak pijan, ali on je samo još jače problijedio i slijedio je kapetana do brodske ograde.

- Slušajte, kapetane - rekao je - taj čovjek pripada meni i nitko ga ne smije maltretirati. Zlostavljaju ga otkako se ukrcao.

Alkoholne pare su na oko minutu ostavile kapetana bez dara govora.

- Prokleti nadriliječnici... kostolomci! - bilo je sve što je smatrao potrebnim reći.

Mogao sam vidjeti da Montgomery ima jednu od onih polaganih, tvrdoglavih naravi, pa će mu se zamjerke prema nekome zagrijavati iz dana u dan do usijanja i nikada se više neće opet ohladiti do opraštanja, a uviđao sam i da se ova svađa već duže vrijeme kuha.

- Čovjek je pijan - rekao sam, možda pomalo nametljivo. - Nećete ništa uspjeti postići.

Montgomery je ružno uvrnuo obješenu usnicu.

- On je uvijek pijan. Zar mislite da to opravdava njegove napade na putnike?

- Moj brod... - započeo je kapetan nestabilno mašući rukom prema kavezima - bio je čist brod. Pogledajte ga sada!

Brod je sada sigurno bio sve prije nego čist.

- Posada... - nastavio je kapetan - čista, pristojna posada.

- Vi ste pristali ukrcati životinje.

- Volio bih da nikad nisam ni očima vidio vaš pakleni otok! Za kog vam vraga trebaju životinje na takvom otoku? A onda taj vaš čovjek... ako je to uopće čovjek... On je lud i nema što raditi na krmi. Zar mislite da cijeli prokleti brod pripada vama?

- Vaši su ga mornari počeli mučiti kao đavla čim se ukrcao.

- To je upravo što on doista jest – đavao! Ružni đavao! Moji ga ljudi ne mogu podnijeti! Ja ga ne mogu podnijeti! Nitko ga od nas ne podnosi, pa čak ni vi!

Montgomery se okrenuo.

- Bez obzira na bilo čije osjećaje, ostavite tog čovjeka na miru – reče kimajući glavom dok je govorio.

No, kapetan se sada pripremio za svađu. Povisio je ton.

- Ako opet dođe na ovaj kraj broda, kažem vam da ću mu izvaditi utrobu. Izvadit ću mu prokletu utrobu! Tko ste vi da mi imate pravo naređivati? Kažem vam da sam ja kapetan ovog broda – kapetan i vlasnik. Ja sam ovdje zakon, kažem vam, bog i batina. Pogodio sam se za ukrcaj čovjeka i njegova pomoćnika prema Africi i iz Afrike i u povratku za odvoz nekih životinja. Nikada se nisam pogodio da ću prevoziti ludog đavla i glupog nadriliječnika, jednog...

Dobro, nije sad važno kako je nazvao Montgomeryja. Vidio sam da je Montgomery zakoračio prema naprijed i upao sam mu u riječ.

- Pijan je – rekoh.

Kapetan je počeo izvikivati još gnusnije pogrde od onih koje je već izgovorio.

- Zavežite! – povikao sam okrenuvši se naglo prema njemu, jer vidio sam opasnu prijetnju u izrazu Montgomeryjeva blijedog lica. Time sam okrenuo pljusak pogrda na sebe.

Ipak, bilo mi je drago što sam spriječio razvoj događaja koji je već bio na rubu tučnjave, čak i pod cijenu kapetanove pijane mrzovolje. Ne sjećam se da sam ikada prije čuo toliko prostačkog psovanja u neprekinutoj lavini riječi s ljudskih usana, iako sam se često kretao u kojekakvim ekscentričnim društvima. Neke od njih mi je bilo teško izdržati, iako imam umjereno blagu ćud. Ipak, podrazumijeva se da sam, u trenutku kada sam kapetanu rekao da zaveže, smetnuo s uma kako sam i ja tek komadić ljudske olupine, odsječen od svega što sam posjedovao, s prijevozom za koji nisam platio – bio sam tek slučajni putnik čiji je život ovisio o darežljivosti ili sumnjivim poslovima na brodu. On me s velikom žestinom na to podsjetio, no kako god bilo, uspio sam spriječiti tučnjavu.

IV. RAZGOVOR KRAJ OGRADE

Te noći, nakon zalaska sunca na vidiku se pojavilo kopno i škuna se pripremala za pristajanje. Montgomery je nagovijestio da je to njegovo odredište. Otok je bio predaleko da bi se mogle vidjeti bilo kakve pojedinosti – tada mi je ličio samo na nisko položen komadić tla maglovito plavkaste boje, obavijen nesigurnim, sivoplavim morem. Gotovo okomita tanka linija dima uzdizala se s kopna u nebo. Kad se otok pojavio na vidiku, kapetan nije bio na palubi. Nakon što je iskalio svoj bijes na meni, oteturao je u potpalublje i shvatio sam da se otišao naspavati na podu svoje kabine. Njegov pomoćnik preuzeo je gotovo cjelokupan posao upravljanja brodom. Bio je to mršav, šutljiv muškarac kojeg smo viđali za kormilom. Očito nije podnosio Montgomeryja. Nije pokazivao da uopće zamjećuje i jednog od nas dvojice. Večerali smo s njim u mrzovoljnoj tišini, nakon što sam nekoliko puta bezuspješno pokušavao zapodjenuti razgovor. Začudilo me i to što se mornar prema mom suputniku i njegovim životinjama odnosio otvoreno neuljudno i neprijateljski. Shvatio sam da Montgomery nije otkrivao ni svoje namjere s tim stvorenjima ni ikakve podatke o svom odredištu, pa iako sam bio svjestan da moja radoznalost i o jednoj i o drugoj temi raste, nisam na njega vršio pritisak.

Montgomery i ja ostali smo razgovarati na palubi dok se nebo nije posve ispunilo zvijezdama. Osim povremenih zvukova na žućkasto osvijetljenom prednjem dijelu palube i pokreta životinja, noć je bila vrlo tiha. Puma je ležala šćućurena, gledajući nas zažarenih očiju, poput crnog brežuljka u uglu svog kaveza. Montgomery je izvadio nekoliko cigara. Pričao mi je o Londonu tonom gotovo bolnog prisjećanja, postavljajući mnogobrojna pitanja o svim promjenama koje su se u međuvremenu dogodile. Govorio je kao čovjek koji je volio svoj život u tom gradu, a od kojega je bio naglo i nepovratno odvojen. Naklapao sam što sam bolje mogao o svemu pomalo. Tijekom tog vremena Montgomeryjeva nesvakidašnjost poprimala je u mojim mislima sve jasniji oblik. Dok sam govorio, motrio sam njegovo osebujno, blijedo lice u prigušenom svjetlu lanterne postavljene iza mene u komori s mjernim instrumentima. Tada sam pogledao u mračno more u čijoj je tami bio skriven njegov mali otok.

Činilo mi se da je taj čovjek došao iz Beskraja samo da mi spasi život. Sutra će se iskrcati i ponovno nestati iz mog života. Nad ovakvim bih se razvojem događaja donekle zamislio čak i da su okolnosti bile uobičajene i svakidašnje. Najviše je upadao u oči neobičan podatak da obrazovan čovjek živi na tom malom, nepoznatom otoku, a postavljalo se i pitanje o

nesvakidašnjoj prirodi njegove prtljage. Zatekao sam se ponavljajući u sebi kapetanovo pitanje – kakve su mu namjere s tim životinjama? I zašto se držao kao da životinje nisu njegove kad sam ih prvi put opazio? Ipak, bizarnost njegova pomoćnika duboko me se dojmila. Sve te okolnosti okružile su Montgomeryja maglom tajnovitosti, zaokupljajući mi maštu, što me sputavalo u razgovoru.

Oko ponoći naše je čavrljanje o Londonu zamrlo, pa smo tek stajali jedan kraj drugog, nagnuti preko brodske ograde, sanjivo zureći u daljine mirnog mora obasjanog svjetlošću zvijezda, zadubljeni svaki u svoje misli. Bila je to atmosfera koja je poticala osjećaje i ja sam progovorio o svojoj zahvalnosti.

- Ako to smijem reći – rekoh nakon nekog vremena. – Vi ste mi spasili život.

- Slučaj – odvrati on. – Samo slučaj.

- Meni je draže zahvaliti njegovu poslaniku, koji mi je dostupan.

- Nemate se na čemu zahvaliti. Vama je pomoć bila potrebna, a ja imam potrebno medicinsko znanje. Ubrizgao sam vam injekcije i nahranio sam vas. Postupio sam s vama jednako kako bih postupio s kakvim predmetom znanstvenog istraživanja. Bilo mi je dosadno i želio sam nešto raditi. Da sam tog dana bio nečime ojađen ili da mi se nije sviđalo vaše lice... Pa, u tom slučaju... zanimljivo je pitanje gdje biste vi sada bili.

To je donekle prigušilo moj polet.

- U svakom slučaju... – počeo sam.

- Kažem vam da je to bila samo slučajnost – prekinuo me. – Kao što u ljudskom životu sve i jest tek slučajnost... Samo budale to ne shvaćaju! Zašto sam ja sada ovdje, izopćenik iz civilizacije, umjesto da kao sretan čovjek uživam u svim divotama koje pruža život u Londonu? Jednostavno zbog toga što sam prije jedanaest godina, jedne maglovite noći na desetak minuta potpuno izgubio glavu... – zastao je.

- Da?- upitao sam.

- To je sve.

Opet smo zašutjeli, a tad se nasmijao.

- Ima nešto u ovom svjetlu zvijezda što čovjeku razveže jezik. Ja sam budala, ali ipak bih vam

htio nešto reći...

- Što god mi kažete, možete se pouzdati da ću informaciju zadržati za sebe, ako je to u pitanju.

Upravo se spremao početi, a onda je u sumnji odmahnuo glavom.

- Nemojte - rekoh. - Meni je svejedno. Naposljetku, bolje je da svoju tajnu zadržite za sebe. Ništa se time ne dobiva osim neznatnog olakšanja, ako ispoštujem vaše povjerenje. A ako ne ispoštujem - e pa?

Zagundao je neodlučno. Osjetio sam da se zatekao u nezgodnom položaju jer sam ga uhvatio u tom raspoloženju otvorenosti. Da budem iskren, nije me morila znatiželja da saznam što je moglo potaknuti mladog studenta da napusti London. Ionako imam bujnu maštu. Slegnuo sam ramenima i okrenuo se. Jedan šutljivi, tamom obavijeni lik koji je promatrao zvijezde naginjao se preko zaštitne ograde. Bio je to Montgomeryjev neobični pomoćnik. Čim je osjetio da sam se okrenuo brzo je pogledao preko ramena, a zatim je opet odvratio pogled.

Možda se vama to čini kao sitnica, ali mene je taj njegov pokret pogodio poput iznenadnog udarca. Jedino svjetlo pokraj nas bila je lanterna na kormilu. Stvor je tek na trenutak okrenuo lice od tamne, zvjezdane pozadine neba prema svjetlu lanterne i opazio sam da su mu oči u trenutku u kojem mi je dobacio pogled zaiskrile blijedozelenim sjajem. Tada nisam još znao da barem crvenkast sjaj nije neuobičajen za ljudske oči. Njegov pogled mi se učinio kao nešto posve nečovječno. Ta crna pojava užagrenih očiju potisnula je sve moje misli i osjećaje odraslog čovjeka, pa su mi na trenutak um ponovo obuzeli zaboravljeni užasi i strahovi iz djetinjstva. Zatim je taj osjećaj ipak prošao, brzo kao što se pojavio. Sad sam situaciju sagledao realno - nezgrapni, tamom obavijeni lik čovjeka, pomoćnika kojem nitko nije pridavao važnost, naginjao se preko zaštitne ograde prema svjetlu zvijezda, a ja sam shvatio da mi Montgomery nešto govori.

- No, razmišljam o tome da odem na počinak - reče - ako vam je dosta ovoga.

Odgovorio sam mu nešto nepovezano. Spustili smo se u potpalublje, pa mi je pred vratima moje kabine zaželio laku noć.

Te sam noći sanjao vrlo neugodne snove. Blijedi mjesec na nebu se pokazao kasno. Njegova svjetlost odašiljala je sablasno bijelu zraku duž cijele kabine, stvarajući zlokobne sjene na podnim daskama pokraj mog ležaja. Zatim su se probudili lovački psi koji su počeli zavijati i

lajati tako da sam sanjao na mahove i jedva da sam uopće spavao sve do početka svitanja.

V. ČOVJEK KOJI NIJE IMAO KAMO OTIĆI

Rano ujutro (bilo je to drugog jutra nakon mog oporavka i vjerujem, četvrtog dana od spašavanja) probudio sam se kroz tjesnac od burnih snova – snova o puškama i svjetini koja urla. Odmah sam postao svjestan promukle galame iznad moje kabine. Protrljao sam oči i ležao osluškujući buku. Na trenutak sam bio zbunjen gdje se to nalazim. Tad se odjednom začulo tapkanje bosih nogu, zvuk bacanja teških predmeta, žestoko škripanje i zveket lanaca. Začuo sam pljusak vode jer je brod naglo zaokrenuo u stranu a zapjenjeni, žutozeleni val doletio je na staklo okruglog prozorčića, ostavivši trag vode koja se cijedila. Skočio sam, na brzinu navukao odjeću i popeo se na palubu. Dok sam se penjao ljestvama ugledao sam na podlozi crvenkastog neba – jer sunce je tek izlazilo – široka leđa i kapetanovu riđu kosu, iznad njegova ramena pumu čiji se kavez okretao na dizalici pričvršćenoj za jarbol na krmi. Sirota životinja izgledala je užasnuta od straha, šćućurena na donjoj plohi svog malog kaveza.

- Iskrcajte ih! – proderao se kapetan. - Iskrcajte ih! Brzo ćemo imati čist brod kad se riješimo sve te gamadi!

Stajao je točno na izlazu iz potpalublja, pa sam ga bio prisiljen dodirnuti po ramenu kako bih mogao zakoračiti na palubu. Naglo se okrenuo, posrnuvši nekoliko koraka unatrag, a onda se zabuljio u mene. Nije baš trebala dijagnoza stručnjaka – čovjek je još uvijek bio pijan.

- Zdravo... - reče on glupavo, a tad uz tračak prepoznavanja u očima: - Opa! Nije l' to gospodin... Gos...po...din?

- Prendick - rekoh.

- Prokleti Pr'ndick - promrmlja. - Začepi Gubicu, to je tvoje ime. Gospodin Začepi Gubicu.

Ne bi bilo pametno odgovoriti divljaku, no ipak nisam očekivao njegov sljedeći potez. Ispružio je ruku prema mostiću za ukrcaj kraj kojeg je stajao Montgomery i razgovarao s krupnim sjedokosim čovjekom odjevenim u flanel prljavo plave boje, a koji se očito upravo popeo na brod.

- Ovim putem prokleti gospodine Začep' Gubicu. Ovim putem! - urlao je kapetan.

Montgomery i njegov sugovornik okrenuli su se na njegove povike.

- Kako to mislite? - rekoh.

- Ovim putem prokleti gospodine Začep' Gubicu! Baš to mislim! Iskrcajte se s broda gospodine Začep' Gubicu! I to odmah! Upravo čistimo brod! Raskužujemo cijeli blagoslovljeni brod! I vi se gubite!

Zabezeknuto sam zurio u njega. Tada mi je palo na pamet da je izgubiti se bilo upravo ono što sam želio. Nije trebalo žaliti za izgubljenom mogućnošću da kao jedini putnik putujem s tim svadljivim pijancem. Okrenuo sam se prema Montgomeryju.

- Ne možemo vas primiti - sažeto reče Montgomeryjev sugovornik.

- Ne možete me primiti!? - upitao sam prestravljeno.

Taj čovjek je imao najčetrvtastije i najodlučnije lice koje sam ikada vidio.

- Čujte... - započeo sam okrenuvši se kapetanu.

- Iskrcajte se! - vikne kapetan. - Ovaj brod više nije za zvijeri i ljudoždere i bića još gora od zvijeri! Vi idete dolje s broda, gospodine Začep' Gubicu. Ako vas oni ne mogu primiti, vi ćete u more! U svakom slučaju, gubite se s broda skupa s vašim prijateljima! Ja sam zauvijek završio s tim prokletim otokom! Amen! Dosta mi je.

- Ali, Montgomery... - molio sam.

On je iskrivivši donju usnicu beznadno odmahivao glavom prema sjedokosom čovjeku kraj sebe kako bi mi dao do znanja da je bespomoćan u odluci o tome da mi se pomogne.

- Odmah ću se ja tebe riješiti' - reče kapetan.

Tada je počela neobična prepirka iz tri kuta - naizmjenice sam molio jednog pa drugog od trojice ljudi koji su mi mogli pomoći - najprije sjedokosog čovjeka da mi dopusti da se iskrcam na otok, a zatim pijanog kapetana da me zadrži na brodu, čak sam vičući preklinjao i mornare. Montgomery cijelo vrijeme nije rekao ni riječi, samo je odmahivao glavom.

- Rek'o sam da se iskrcate! - bio je kapetanov refren. - Nek' budu prokleti zakoni! Ovdje sam ja kralj!

Moram priznati da mi je na kraju usred žestokih prijetnji odjednom pukao glas. Osjetio sam nalet histerične mrzovolje, pa sam otišao na krmu i žalosno buljio ni u što. U međuvremenu

su mornari brzo napredovali s istovarom paketa i životinja u kavezima. Veliki čamac s dva uspravna vitla bio je postavljen ispod razine škunine palube i u njega se ubacivao sav taj čudni teret. Nisam vidio lađare s otoka koji su dohvaćali pakete, jer je jedna strana škune zaklanjala trup čamca od mog pogleda.

Ni Montgomery ni njegov sugovornik nisu na mene obraćali nikakvu pažnju, jer bili su zaokupljeni pomaganjem i davanjem uputa četvorici ili petorici mornara koji su iskricali teret. Kapetan im je prišao, više ometajući nego pomažući. Raspoloženje mi se naizmjenično kretalo između tuge i beznadnog očajavanja. Dok sam tamo stajao jednom me ili dvaput obuzela vjera da će se stvari riješiti same od sebe. Nisam mogao odoljeti pobudi da se nasmijem svojoj bijednoj nepravici. Osjećao sam da me svog obuzela iscrpljenost jer nisam doručkovao. Glad i nedostatak krvnih zrnaca oduzmu čovjeku svu muževnost. Jasno sam osjećao da niti imam snage oduprijeti se načinu na koji me kapetan odlučio izbaciti, niti se mogu nametnuti Montgomeryju i njegovu sugovorniku.

I tako sam, ne poduzimajući ništa, čekao što god mi je sudbina namijenila, a radovi na istovaru Montgomeryjevih stvari na veliki čamac odvijali su se kao da uopće ne postojim. Pretovar je obavljen na brzinu. Tad smo se kapetan, njegovi pomoćnici i ja počeli natezati. Gurali su me prema mostu za ukrcaj čemu sam se prilično slabašno odupirao. Čak sam i u toj situaciji opazio neku neobičnost u izgledu smeđih lica muškaraca koji su bili u čamcu s Montgomeryjem. No, čamac je sada bio posve natovaren i veslima su ga žurno odgurnuli od škune – tada se ispod mene pojavio procjep ispunjen zelenom vodom koji je postajao sve veći. Svim sam se snagama gurao unatrag po mostu kako ne bih naglavačke pao u more. Oni lađari iz čamca prezrivo su se nadvikivali i čuo sam Montgomeryja kako ih obasipa kletvama, a zatim su me kapetan, njegov zamjenik i još jedan mornar koji mu je pomagao, pogurali preko stražnjeg dijela palube do krme.

Mali čamac za spašavanje lađe „Lady Vain“ teglio se privezan za stražnji kraj škune. Bio je do polovice ispunjen vodom, nije imao vesla, a u njemu nije bilo namirnica. Odbijao sam se ukrcati te sam se, koliko sam dug i širok, bacio na pod palube. Na kraju su me uz pomoć užeta grubo spustili u čamac (jer na krmi nije bilo ljestava), a onda su prerezali užu kojim je bio vezan za škunu, ostavivši me da plutam.

Morska struja polako me odvlačila od škune. Obuzet nekim stanjem tuposti promatrao sam kako su se svi mornari prihvatili posla oko glavnog jedra, pa se lađa polagano ali sigurno okrenula u smjeru u vjetra. Jedra su zalepršala, a zatim su se, uslijed snažnog puhanja, ispupčila. Buljio sam u od morskih vjetrova oštećeni bok lađe koji je, dok se ona naglo

okretala, bio ukoso nagnut prema meni, a zatim je nestala iz mog vidnog polja.

Nisam okrenuo glavu da bih je ispratio pogledom. Isprva sam jedva uspijevao povjerovati što se dogodilo. Čučao sam na dnu čamca za spašavanje, silno zapanjen i buljio u pusto more čija je površina bila mirna poput ulja. Tada sam shvatio da se opet nalazim u onom svom malom paklu, ovaj put već napola potopljen. Kad sam se okrenuo prema škuni i pogledao preko mostića za ukrcaj vidio sam da se već prilično udaljila, a ridokosi kapetan rugao mi se stojeći iza zaštitne ograde. Tad sam se okrenuo prema otoku i ugledao veliki čamac koji se sve više smanjivao približavajući se obali.

Odjednom mi je postala jasna okrutnost tog napuštanja. Nisam se nikako mogao dočepati kopna, osim ako bi me pukim slučajem morska struja povukla u tom smjeru. Imajte na umu da sam još uvijek bio slab od svega što sam prije proživio u čamcu – bio sam iscrpljen i malodušan. Trebao sam biti srčaniji, no dogodilo mi se da sam odjednom počeo jecati i plakati takvom žestinom, kakvom nisam zaplakao još otkad sam bio malo dijete. Suze su mi se slijevale niz lice. U zanosu očaja lupao sam šakama po vodi na dnu čamca, a nogom sam udarao o njegov rub. Glasno sam molio Boga neka mi dopusti umrijeti.

VI. ZLOKOBNI LAĐARI

Ipak, vidjevši da sam stvarno prepušten sudbini, otočani su se sažalili. Struja me vrlo polako nosila na istok, približavajući me u kosini otoku te sam ubrzo, jecajući od velikog olakšanja, ugledao kako se veliki čamac okreće i vraća prema meni. Bio je natovaren teškim teretom i dok mi se približavao mogao sam vidjeti Montgomeryjeva sjedokosog pratioca širokih ramena, kako zgrčen sjedi s psima uz nekoliko zapakiranih sanduka u stražnjem dijelu čamca. Taj je čovjek upornim pogledom zurio u mene, nepomično i bez riječi. Onaj deformirani bogalj s crnim licem također me promatrao zažarenim pogledom sjedeći na pramcu, blizu kaveza s pumom. Pokraj njih bila su trojica lađara – tri momka neobično surova izgleda na koje su lovački psi divlje režali.

Montgomery, koji je upravljao kormilom, približio je veliki čamac pokraj mene te je, ustajući, dohvatio užu kojim je vezao i pričvrstio moj čamčić za rudo kormila da me može tegliti, jer kod njih više nije bilo mjesta da se ukrcam. Dotada sam se već oporavio od napada očajničkog jecanja i kad mi se Montgomery približio prilično sam hrabro odgovorio na njegov pozdrav. Rekao sam mu da sam gotovo potopljen, pa mi je dodao kanticu za crpljenje. Zatezanje užeta između čamaca naglo me odbacilo unatrag. Neko sam vrijeme bio zauzet crpljenjem vode i tek kad sam je svu izbacio (čamac se napunio vodom zbog tegljenja za škunom, inače je bio neoštećen) imao sam vremena opet promotriti ljude u velikom čamcu. Opazio sam da me sjedokosi čovjek još uvijek prodorno promatra, ali kako sam sada protumačio, s izrazom određene zbunjenosti. Kad smo jedan drugome pogledali u oči svrnuo je pogled na lovačkog psa koji mu je sjedio među koljenima. Kao što sam već rekao, bio je snažno građen, s profinjenim čelom i donekle grubim crtama lica, ali oči su mu iznad vjeđa imale one neobične nabore obješene kože koji se često pojave u kasnim godinama, a u kutovi grubo oblikovanih usta visjeli su, što mu je davalo izraz ratoborne odlučnosti. Nešto je govorio Montgomeryju, previše tiho da bih ga mogao čuti.

Pogledom sam prešao s njega na trojicu lađara – bili su doista neobična posada. Vidio sam im samo lica, a ipak – bilo je nečeg u tim licima... Nisam znao što, ali to nešto u meni je izazvalo čudan grč gađenja. Uporno sam ih promatrao, no taj osobit osjećaj nije prolazio, iako nisam uspijevaio dokučiti što ga je izazvalo. Tada su mi izgledali kao ljudi smeđe puti, ali udovi su im bili neobično omotani nekom tankom, prljavom, bijelom tkaninom koja im je prekrivala kožu sve do prstiju na šakama i do stopala. Nikad nisam vidio tako umotane muškarce, a žene samo na Istoku. Nosili su i turbane ispod kojih su provirivala njihova

opaka lica – donji dio vilice bio im je izbočen, a u očima su im se nazirali sijevajući pogledi. Imali su vrlo tanku crnu kosu koja je izgledala gotovo poput konjske grive i dok su sjedili, činilo se da tjelesnom građom nadvisuju sve ljudske rase koje sam vidio. Sjedokosi čovjek (za kojeg sam znao da je visok gotovo dva metra), dok je sjedio, bio je za glavu niži od bilo kojeg od ove trojice. Kasnije sam vidio da nijedan od njih nije doista viši od mene, ali gornji dio tijela bio im je abnormalno izdužen, a bedra kratka i neobično savijena. U svakom slučaju, bili su začuđujuće ružna družina, a iznad njihovih glava, ispod vitla na prednjoj strani čamca, provirivalo je crno lice čovjeka čije su oči svijetlile u mraku. Dok sam ih motrio pogledali su me u oči, no na to su jedan, pa drugi okrenuli glavu odvrativši pogled od mog izravnog zurenja. Nakon toga su me promatrali nekako čudno i potajno. Pomislio sam da se možda zbog moje geste osjećaju neugodno, te sam prebacio pažnju na otok kojem smo se približavali.

Izgledao je kao nizina prekrivena gustom vegetacijom, pretežno nekom vrstom palmi koju sam sad vidio prvi put. Iz jedne točke na kopnu se ukoso izdizala tanka, magličasto bijela nit pare dosežući neslućenu visinu, gdje se gubila u paperjastoj izmaglici. Sad smo se nalazili obgrljeni širokim zaljevom koji je s obje strane bio omeđen niskim rtovima. Plaža je bila pjeskovita, a pijesak je bio tamnosiv i uzdizao se u strmo ukošenom obronku do grebena koji je bio možda osamnaest ili dvadeset metara iznad morske razine. Bio je neravnomjerno obrastao drvećem i grmljem. Negdje na pola puta između grebena i obale nalazila se ograda pravokutnog oblika sagrađena od nekog sivkastog kamena, koji je, kako sam kasnije doznao, bio sastavljen dijelom od čestica koralja, a dijelom od porozne lave. Dva slamnata krova provirivala su iz prostora unutar ograde. Uz rub plićaka stajao je neki muškarac čekajući nas da pristanemo. Dok smo bili daleko učinilo mi se da sam ugledao još nekoliko vrlo neobičnih stvorenja koja su pobjegla u grmlje na padini, no kada smo prišli bliže nisam ih više vidio. Onaj muškarac bio je srednje visine i tamne kože s crtama lica karakterističnim za stanovnike afričkog kontinenta. Imao je široka usta s gotovo nevidljivim usnicama, iznimno mršave ruke, izdužena, mršava stopala i noge savijene u „O“. Stajao je izbacivši krupno lice prema naprijed, zureći u nas. Bio je obučen, kao Montgomery i njegov sjedokosi pratilac, u kratki kaput i hlače od tankog, plavog platna. Kad smo se još više približili čovjek je počeo trčati plažom tamo-amo, izvodeći pritom groteskne pokrete.

Na Montgomeryjevu zapovijed četvorica pomoćnika su iskočila iz velikog čamca u vodu te su neobičnim i posve jedinstvenim kretnjama tijela zategnuli sidrena vitla. Montgomery nas je zatim u kružnoj putanji usmjerio u malo, usko pristanište iskopano u pješčanom tlu plaže. Na to je onaj muškarac žurno krenuo prema nama. To pristanište, kako sam ga nazvao, bilo

je zapravo samo jarak dovoljno dugačak da u trenutnoj razini plime prihvati veliki čamac. Začuo sam kad su pramci zaorali pijesak, pa sam između čamaca podmetnuo kanticu za crpljenje spriječivši tako da svojim čamčićem udarim o krmu velikog čamca. Tada sam odvezao svoje uže od ruda kormila i pristao. Trojica platnom pokrivenih lađara vrlo su nespretnim kretnjama ispuzali iz čamca na pijesak te su odmah počeli iskrcavati teret uz pomoć onog muškarca koji ih je dočekao na plaži. Neobični pokreti nogu tih zavojima umotanih ljudi snažno su me se dojmili – nisu bili ukočeni, već nekako krajnje neobično iskrivljeni, kao da su im kosti nogu bile srasle na krivim mjestima. Psi su na njih još uvijek režali zatežući lance, dok se sjedokosi čovjek s čitavim čoporom iskrcavao na kopno. Trojica krupnih momaka međusobno su razgovarala nekim čudnim, grlenim glasovima, a muškarac koji nas je čekao na plaži počeo je s njima uzbuđeno brbljati dok su dohvaćali pakete složene na hrpi blizu krme – pomislio sam da razgovaraju na stranom jeziku. Negdje sam već ranije čuo takav govor, ali nisam se mogao dosjetiti gdje. Sjedokosi je čovjek stajao boreći se s grajom koju je stvaralo šest pasa, glasno izvikujući naredbe kroz sveopću buku. Montgomery se, nakon što je skinuo kormilo, također iskrcao i svi su prionuli istovaru čamca. Ja sam bio previše iscrpljen dugim gladovanjem i suncem koje me pržilo po nepokrivenoj glavi da bih mogao ponuditi bilo kakvu pomoć. Odjednom, sjedokosi se čovjek izgleda dosjetio da sam i ja tu, pa mi je prišao.

– Izgledate – rekao je – kao da ste jedva išta pojeli za doručak.

Njegove sitne oči bile su sjajne i crne ispod gustih obrva.

– Moram se ispričati zbog toga. Sada ste naš gost i dužnost nam je omogućiti vam ugodan boravak, iako ste, kao što znate, nepozvani.

Prodorno me pogledao u lice. – Montgomery kaže da ste obrazovan čovjek, gospodine Prendick, kaže da ste donekle upućeni u znanost. Smijem li vas upitati na što se ta tvrdnja odnosi?

Odgovorio sam mu da sam nekoliko godina studirao na Kraljevskom koledžu za znanost i da sam izvršio neka istraživanja na području biologije pod Huxleyjevim mentorstvom. On je na to lagano podigao obrve.

– To donekle mijenja situaciju, gospodine Prendick – rekao je s nešto više poštovanja u pristupu. – Eto, i mi smo, recimo, stanovita vrsta biologa... Ovo je mjesto neka vrsta biološke stanice...

Pogled mu je bio prikovan za ljude u bijelom, koji su na valjcima užurbano izvlačili iz čamca kavez s pumom, planirajući krenuti u smjeru zidom ograđenog prostora.

- Točnije, samo smo Montgomery i ja znanstvenici - dodao je. - Nadalje, ne mogu vam reći kad ćete moći otići odavde. Nalazimo se izvan svih pomorskih ruta. Brod vidimo jednom u dvanaest mjeseci, ili tako nekako...

Odjednom me napustio, krenuvši uz obronak plaže, pretekao je trojicu lađara i ušao, mislim, u ograđeni prostor. Druga dvojica pomoćnika - muškarac s crnim licem i onaj koji nas je dočekao na plaži - bili su s Montgomeryjem i podizali su hrpu manjih sanduka na niska kolica s kotačima. Ljama se još uvijek nalazila na velikom čamcu gdje su bili i kavezi s kunićima, a lovački psi bili su još privezani za veslačke klupice. Kad je na kolica naslagana čitava gomila stvari, trojica su ih lađara dohvatila i počela gurati za pumom taj teret od otprilike jedne tone. Montgomery ih je tada brzo napustio, pa je opet je došao do mene ispruživši ruku.

- Osobno mi je drago da ste ovdje - rekao je. - Kapetan je bio prava budala. Doveo vas je u težak položaj.

- Vi ste bili taj koji me opet spasio.

- To nije tako jednostavno... Obećavam da ćete uvidjeti da je ovaj otok pakleno čudno mjesto. Da sam na vašem mjestu dobro bih pripazio kuda se krećem. On...

Oklijevao je i činilo se da se predomislio u vezi onoga što je htio reći.

- Želio bih da mi pomognete s tim kunićima - zamolio me.

To što je učinio s kunićima bilo je prilično neobično. Motao sam se s njim po čamcu i pomogao sam mu izvući jedan od kaveza na obalu. Čim smo ga izvukli na kopno, Montgomery je otvorio vratašca te je, nagnuvši kavez na jednu stranu, istresao njegov živi i živahni sadržaj na tlo. Kunići su ispali koprcajući se u gomili, jedan preko drugoga. Pljesnuo je dlanovima, pa su, njih petnaest ili dvadeset (mislim da ih je bilo čak toliko), odmah odjurili uz plažu, poskakujući na onaj samo njima jedinstveni način.

- Plodite se i množite, dragi moji - reče Montgomery. - Napučite otok. Trenutno nam ovdje nedostaje mesa.

Dok sam ih promatrao kako nestaju u daljini, vratio se sjedokosi čovjek s pljoskom

napunjenom konjakom i nekoliko keksa.

- Nešto da vas malo osnaži, Prendick – reče mnogo srdačnijim tonom nego ranije.

Nisam odugovlačio, već sam odmah počeo jesti kekse, dok je sjedokosi čovjek pomagao Montgomeryju osloboditi još dvadesetak kunića. Ipak, tri velika kaveza otpremljena su do ograđenog prostora i prostorija kuće gdje je sada bila smještena puma. Konjak nisam ni taknuo, jer od rođenja nisam popio ni kap alkohola.

VII. ZAKLJUČANA VRATA

Čitatelj će vjerojatno shvatiti da mi je u početku sve što me okruživalo izgledalo posve neobično. Položaj u kojem sam se zatekao bio je rezultat tako neočekivanih događaja, da nisam više mogao procijeniti neobičnost ove ili one situacije. Penjao sam se kosinom plaže, slijedeći ljamu, kada me dostigao Montgomery i zatražio da ne ulazim u prostor ograđen kamenim zidom. Vidio sam da je puma još u svom kavezu te da je ispred ulaznih vrata ogradnog zida postavljena hrpa paketa.

Osvrnuo sam se prema obali i opazio da je sav teret iz čamca već istovaren, a čamac više nije bio usidren u pristaništu, nego nasukan na pijesku. Sjedokosi čovjek hodao je prema nama. Obratio se Montgomeryju.

- Eto, sada dolazi na red problem nepozvanog gosta. Što ćemo s njim?

- On je donekle upućen u znanost... - odvrati Montgomery.

- Jedva čekam da se opet bacim na posao s ovim novim primjercima - reče sjedokosi čovjek odmahnuvši glavom u smjeru ograđenog prostora. Oči su mu zaiskrile.

- Pretpostavljam da ste doista nestrpljivi - reče Montgomery tonom koji je bio sve samo ne srdačan.

- Ne možemo ga poslati onamo, a ne možemo ni gubiti vrijeme da mu sagradimo novu kolibu. I nikako ne dolazi u obzir da mu već sada iskažemo povjerenje.

- U vašim sam rukama - rekoh. Nisam imao pojma na što je mislio kad je rekao da me ne mogu poslati „onamo“.

- Razmišljao sam baš o svemu tome - odvrati Montgomery. - Moja soba ima vrata na vanjsku stranu...

- To je rješenje - odmah reče postariji, sjedokosi čovjek pogledavši Montgomeryja, pa smo sva trojica krenuli prema ograđenom prostoru.

- Žao mi je što se držimo tajnovito, gospodine Prendick, no sjetite se da ste nepozvani gost. Ova naša mala naučna stanica sadrži pokoju tajnu, recimo da je to ustvari neka vrsta dvorca Modrobradog... Doista, za razumnog čovjeka ništa previše strašno, ali za sada dok vas još ne

poznamo...

- Zacijelo bih bio budala kad bi me imalo uvrijedilo odbijanje povjerenja.

On je iskrivio svoja mesnata, teška usta u slabašan smiješak – bio je jedan od onih mrzovoljnih ljudi koji se osmjehuju dok im kutovi usta ostaju ovješeni – i lagano se naklonio potvrdivši da se slaže s mojom popustljivošću. Sjedokosi čovjek, Montgomery i ja prošli smo pokraj glavnog ulaza u ograđeni prostor – glavni ulaz bila su teška, zaključana drvena vrata, s okvirom od kovanog željeza ispred kojih je u hrpi bio naslagan brodski teret iz čamca. Skrenuli smo iza ugla zida i došli do malenih ulaznih vrata koja ranije nisam primijetio. Sjedokosi čovjek izvadio je svežanj ključeva iz džepa plavog, masnoćom umrljanog kratkog kaputa, otključao je vrata i ušao. Taj svežanj ključeva i činjenica da je sve brave pažljivo zaključavao iako su mu i dalje bile na oku, dojmili su me se kao neobičnost. Slijedeći ga, našao sam se u jedinoj sobi male kolibe, namještenoj jednostavno, ali ne i neudobno. U prostoriji su se nalazila i unutarnja vrata koja su bila lagano odškrinuta, a vodila su na popločeno dvorište. Montgomery ih je odmah zatvorio. Mreža za spavanje bila je razvučena u zamračenom kutu sobe, a mali prozor bez stakla, zaštićen željeznom šipkom, gledao je na more.

Sjedokosi mi je čovjek rekao da ću odsad tu stanovati, a unutarnja vrata, koja će on, po njegovim riječima, „zbog straha od nezgoda“ držati zaključana s druge strane, bila su moja granica prema unutrašnjosti. Uputio me da obratim pažnju na praktičnu platnenu ležaljku ispred prozora i na mnoštvo starih knjiga na polici kraj mreže za spavanje koje su, kako sam primijetio, uglavnom bile knjige iz područja kirurgije te izdanja latinskih i grčkih klasika (jezici su to koje nipošto ne čitam s lakoćom). Sjedokosi čovjek izašao je iz sobe kroz ulazna vrata, kao da je želio izbjeći ponovno otvaranje vrata prema dvorištu.

- Obično objedujemo u ovoj prostoriji... – reče Montgomery, a onda, kao da se dvoumi, izađe van, slijedeći sjedokosog čovjeka. – Moreau! – čuo sam kako ga doziva. Mislim da u tom trenu nisam primijetio ništa neobično, a zatim, dok sam premetao knjige po polici, došlo mi je do svijesti pitanje – gdje sam već čuo ime Moreau? Sjeo sam ispred prozora i rastvorio dlan u kojem su bili preostali keksi. Pojeo sam ih s golemim tekom. – Moreau!

Kroz prozor sam opazio jednog od onih čudnih spodoba u bijelom kako vuče sanduk duž plaže. Na trenutak ga je zakrio okvir prozora. Tada sam začuo umetanje i okretanje ključa u bravi iza sebe. Nedugo nakon toga čuo sam kroz zaključana vrata galamu lovačkih pasa koje su upravo doveli s plaže. Nisu lajali već su njuškali i nekako čudno režali. Mogao sam čuti i

brzo tapkanje njihovih šapa te Montgomeryjev glas kojim ih je umirivao.

Silno me se dojmila ta slojevita tajnovitost Montgomeryja i sjedokosog čovjeka oko onoga što se događalo unutar ograđenog prostora. Neko sam vrijeme razmišljao o tome kao i o neobičnoj činjenici da mi je ime Moreau već poznato, no ljudsko je pamćenje tako nedokučivo, da se onog trena nisam uspijevao sjetiti prilično čuvenog imena i smjestiti ga u kontekst s kojim je doista bilo povezano.

Zatim su mi misli prešle na fizički neproporcionalnog lađara na plaži, čiju deformaciju nisam mogao točno imenovati. Nikada nisam vidio tako neobičan hod i pokrete poput njegovih dok je vukao sanduk. Sjetio sam se da mi se nijedan od tih ljudi nije obratio, iako sam većinu njih zatekao kako me, u ovoj ili onoj prilici, promatraju na osebujan, prikriveni način, posve različit od otvorenog zurenja neciviliziranih divljaka. Zapravo, svi su se oni doimali vrlo šutljivima, a kada su govorili činilo se da im je priroda dodijelila vrlo neobične glasove. Što nije bilo u redu s njima? Tada sam se prisjetio očiju Montgomeryjeva nezgrapnog pomoćnika.

Upravo kada sam pomislio na njega, on je ušao u prostoriju. Sada je bio odjeven u bijelu odjeću i nosio je mali poslužavnik na kojem je bila kava i kuhano povrće. Kad je ušao jedva sam se uspio suzdržati da drhteći ne ustuknem. Ljubazno se naklonio i postavio pred mene poslužavnik na stol. A onda sam ostao tako zaprepašten da se nisam mogao ni pomaknuti. Ispod koverci tankih ali gustih vlasi crne kose ugledao sam njegovo uho koje je iznenada „iskočilo“ pred mene, točno blizu mog lica – čovjek je imao šiljaste uške po kojima je raslo kratko smeđe krzno!

- Vaš doručak, gospodine - rekao je.

Buljio sam u njegovo lice. Nisam ni pokušavao odgovoriti.

Okrenuo se i zakoračio prema vratima, promatrajući me preko ramena nekako čudno, kao da me procjenjuje. Pratio sam ga pogledom dok je izlazio iz prostorije i tijekom tog zurenja, nekim čudnim procesom nesvjesnog razmišljanja u um mi je uletio izraz „Moreauove... divote?“ No, jesu li baš bile „divote“? „Moreauove“... Oh! Zbog njegova sam se imena u sjećanju vratio deset godina unatrag...

„Moreauove grozote!“ Na trenutak mi je tako sročeni izraz lutao umom nezvan ni za što određeno, a onda sam ga ugledao ispisanog crvenim slovima na malom, smečkastom letku – čitanje njegova sadržaja nagnalo bi čovjeka da zadrhti te da se ustrašen kreće ulicom polako

i oprezno, pokušavajući izbjeći opasnost. Zatim sam se jasno prisjetio svih pojedinosti.

Taj davno zaboravljeni letak opet mi se pojavio u sjećanju sa začudno jasnim detaljima. Bio sam tek mladić, dok je Moreau, pretpostavljam, imao već oko pedeset godina. Bio je ugledan i vrlo vješt fiziolog, dobro poznat u znanstvenim krugovima po svojoj izvanrednoj maštovitosti i neuglađenoj neposrednosti u raspravama. Je li ovaj čovjek bio taj isti Moreau? Objavio je nekoliko prilično začudnih činjenica u vezi transfuzije krvi, a uz to bio je poznat i po vrlo korisnom radu na području patoloških izraslina.

A onda mu je karijera iznenada propala. Morao je otići iz Engleske. Jedan novinar, koji je imao namjeru objaviti senzacionalističko raskrinkavanje, dobio je kao tobožnji tehnički asistent pristup njegovu laboratoriju te je uz pomoć jedne šokantne nezgode (ako je to uopće bila nezgoda), njegov stravični letak postao notoran. Na dan objavljivanja letka neki siroti pas oderane kože i osakaćen na druge načine pobjegao je iz Moreauove kuće. Dogodilo se to u ljetnoj sezoni „kiselih krastavaca“ u kojoj nedostaje vijesti i jedan ugledni izdavač, bratić privremenog „tehničkog asistenta“, pozvao je naciju da iskaže svoju savjest. Nije to bilo prvi put da se kolektivna savjest okrene protiv metoda koje se koriste u istraživanjima. Doktor Moreau hajkom je jednostavno istjeran iz zemlje. Možda je to i zaslužio, ali ja još uvijek smatram da je mlaka podrška njegovih kolega istraživača i činjenica da su brojni članovi znanstvene zajednice od njega „oprali ruke“ vrlo sramotna. Ipak, po iskazu onog novinara, neki njegovi eksperimenti bili su namjerno nepotrebno okrutni. Moreau je tada možda i mogao kupiti društveni mir time što bi odustao od svojih istraživanja, no on je očito odlučio dati prednost znanosti, kao što bi to učinila većina znanstvenika koji su i sami bili posve opčinjeni istraživanjima. Moreau nije bio oženjen i doista nije morao brinuti ni o čemu osim o tome da udovolji svojim interesima.

Bio sam uvjeren da je ovaj čovjek onaj isti Moreau. Sve je ukazivalo na to. Tada mi je postalo jasno čemu je bila namijenjena puma i druge životinje koje su dosad već bile unesene s ostalom prtljagom u ograđeni prostor iza kolibe, a blag i zanimljiv zadah, dašak nečeg poznatog, vonj koji mi je dosad bio tek u pozadini svijesti, odjednom je izbio u prvi plan mojih misli. Bio je to antiseptički miris dvorane za seciranje. Kroza zid začuo sam pumino režanje, a jedan od pasa zatulio je kao da je udaren.

Ipak, za čovjeka koji se i sam bavi znanošću, zasigurno nije bilo ničeg toliko užasnog u vivisekciji, a da bi se mogla opravdati sva ta silna tajnovitost; i nekim čudnim skokom u mislima pred očima mi se opet pojavila izoštreana i detaljna vizija šiljastih uški i svjetlećih očiju Montgomeryjeva pomoćnika. Zurio sam kroz prozor u krajolik preda mnom, u

zelenkasto more što se zapjenilo pod naletom osvježavajućeg povjetarca. Dopuštao sam da mi u dubini uma ovo i sva ostala čudna sjećanja od proteklih dana dostižu jedno drugo.

Što je sve ovo moglo značiti? Ograđeni i zaključani prostor na otoku odsječenom od svijeta, ozloglašeni istraživač koji se bavi vivisekcijama i ovi izobličeni, nakazni ljudi?

VIII. PUMIN PLAČ

Oko jedan sat poslije podne Montgomery je ušao u sobu i naglo prekinuo zavrzlamu mojih sumnjičavih, misterijem zabavljenih misli. Slijedio ga je njegov nakazni pomoćnik noseći poslužavnik s kruhom, začinskim biljem i drugim jelima, pljoskom napunjenom viskijem, noževima i vrčem vode uz priložene tri čaše. Dobacio sam brz, sumnjičav pogled tom neobičnom stvoru i opazio da me nervozno promatra svojim čudnim očima. Montgomery je rekao da će on ručati sa mnom, ali Moreau je previše zauzet nekim poslom da bi nam se pridružio.

- Moreau? - upitao sam. - To mi je ime poznato.

- Ah, do vraga, naravno da vam je poznato! - reče. - Kakva sam budala bio što sam vam ga spomenuo! A mogao sam pretpostaviti! U svakom slučaju, to vam svakako nagovijesta naše - hm, tajne. Viski?

- Ne hvala, ja sam apstinent.

- Volio bih da sam i ja bio... Ali, sad više nema koristi plakati za prolivenim mlijekom... Alkohol! Ta paklena stvar je i dovela do toga da sam završio ovdje. Alkohol i maglovita noć. U to vrijeme mislio sam da imam sreće kada mi je Moreau ponudio da će me povesti... Strašno je čudno što...

- Montgomery - rekao sam iznenada nakon što je njegov pomoćnik izašao i zatvorio za sobom vrata - zašto vaš pomoćnik ima šiljaste uške?

- O, k vragu! - reče on ustima punim svog prvog zalogaja. Trenutak je buljio u mene, a zatim je ponovio: - Šiljaste uške?

- Gornji dio uški ima oblik malenih šiljaka - rekao sam najsmirenije što sam mogao, hvatajući dah. - I kakvo mu je to nježno, crno krzno po rubovima uški?

Montgomery se, oprezno razmišljajući, poslužio viskijem i vodom.

- Bio sam uvjeren da mu kosa pokriva uši.

- Ugledao sam ih kad se zaustavio pokraj mene kako bi stavio na stol onu kavu koju ste mi poslali. A njegove oči sjaje u mraku.

Do tada se Montgomery već oporavio od iznenađenja uzrokovanog mojim pitanjem.

- Uvijek sam mislio - rekao je promišljeno, uz određeno pojačanje onog laganog frfljanja u govoru - da, po načinu na koji ih skriva, s njegovim ušima nešto nije u redu. Kako izgledaju?

Zbog tona kojim mi je odgovorio bio sam uvjeren da je njegovo neznanje odglumljeno. Ipak, teško da sam tom čovjeku mogao reći da ga smatram lažovom.

- Nisu zaobljene, već imaju šiljasti vrh - rekoh. - Prilično su malene i imaju fine dlačice koje tvore krzno - da, baš krzno. Ipak... zbog svog cjelokupnog izgleda taj čovjek je jedno od najneobičnijih stvorenja koja sam ikad imao prilike vidjeti.

Iz dvorišta, s vanjske strane zaključanih vrata što su nam bila iza leđa začuo se oštar, glasan urlik životinje koja trpi bol. Dubina i jačina urlika svjedočili su o tome da se radi o pumi. Vidio sam da se Montgomery trgnuo.

- Da, nastavite... - rekao je.

- Gdje ste pokupili to stvorenje?

- U San Franciscu. Priznajem, on je ružan divljak. Poluinteligentan. Ne može se sjetiti odakle potječe. Ipak, znate, navikao sam na njega. I ja i Moreau navikli smo... Kakav dojam ostavlja na vas?

- Kao netko tko je neprirodan - rekoh. - Ima nešto u njemu... nemojte misliti da imam prebujnu maštu, ali kad god mi priđe blizu, u meni se pojavi neki gadan osjećaj, mišići mi se nagonski napnu... Doista... osjetim natruhu nečeg što je - demonsko.

Dok sam to govorio, Montgomery je prestao jesti.

- Kako neobično! Ja to ne osjećam - odvrati nastavljajući s jelom. - Nisam imao pojma da on ostavlja takav dojam - rekao je žvačući. - Mora da je isto osjećala i posada škune. Svi su bili protiv tog sirotog „đavoljeg“ stvora. Vidjeli ste kakav je bio kapetan!

Odjednom, puma je opet zauralala, ovaj put još bolnije. Montgomery je potihio opsova. Pomišljao sam na to da ga taktički napadnem pitanjima o ljudima s plaže. Sirota zvijer si je zatim dala oduška nizom kratkih, oštih krikova.

- Oni vaši pomoćnici s plaže - počeo sam - koje su rase?

- Sjajni momci, zar ne? - odvratio je odsutan duhom, mršteći se obuzet nekim drugim mislima dok je životinja ispuštala oštar krik.

Nisam rekao više ništa. Začuo se još jedan urlik, gori od prethodnog. Montgomery me pogledao svojim sivim očima bez sjaja, a zatim si je natočio još viskija. Pokušao me uvući u raspravu o alkoholu, tvrdeći da me alkoholom spasio iz mrtvih. Izgledao je nervozno, obuzet željom za isticanjem činjenice da mu dugujem svoj život. Odgovarao sam mu rastreseno. Ubrzo smo ručak priveli kraju.

Izobličeni, nakazni stvor sa šiljastim ušima počistio je i odnio ostatke, a Montgomery me opet ostavio samog u prostoriji. Čitavo je vrijeme bio u stanju loše prikrivene nervoze zbog buke koju je stvarala vivisecirana puma. Govorio je o svojem čudno manjku hrabrosti te je otišao ostavljajući me da podnosim nedvojbeno čujni uzrok nelagode.

I ja sam osjećao da su krikovi uznemirujući na jedinstven način, a kako je poslijepodne odmicalo, postali su još dublji i glasniji. Isprva su bili bolni, a onda me, konačno, njihovo neprestano ponavljanje posve izbacilo iz ravnoteže. Odrješito sam odbacio prijevod jednog Horacijeva djela koji sam čitao, počeo sam stezati šake, gristi usnice i žustro koračati sobom. Ubrzo sam morao prstima začepiti uši.

Emocija molbe za pomoć koja se čula u tim kricima postojano je bujala u meni i nabujala je do tako snažno izražene patnje da više nisam mogao ostati u ovoj skućenoj sobi. Izašao sam u uspavanu vrelinu kasnog poslijepodneva. Prošao sam pokraj glavnog ulaza te sam, opazivši da je opet zaključan, obišao ugao ograde.

Krikovi su na otvorenom prostoru zvučali čak i glasnije. Bilo je to kao da je bol čitavog svijeta pronašla svoj izraz u jauku. Ipak, da sam znao da u susjednoj prostoriji neko biće toliko pati, ali da je patnja bila nijema, vjerujem da bih - razmišljao sam otad o tome - mogao spoznaju o boli relativno dobro prihvatiti. Sažaljenje se pojavi i počne nas mučiti onda kad se patnja izrazi zvukom od kojeg nam živci zadrhte. Usprkos divnom žarkom suncu i zelenim lepezama grana stabala što su se njihale na umirujućem povjetarcu s mora, svijet mi je izgledao poput kakve nerazumljive zbrke, zamagljen crnim i crvenim raspršenim oblicima što su lebdjeli zrakom, sve dok se nisam našao izvan dometa krikova koji su dopirali iz kuće ograđene kamenim zidom.

IX. STVOR U ŠUMI

Koraćao sam dugim, odlučnim koracima kroz gusto raslinje što je bujalo po grebenu kraj ograđenog prostora i kuće. Gotovo uopće nisam obraćao pažnju kamo idem. Prošao sam teren zaklonjen maglovitom sjenom koju je bacala zbijena skupina stabala iz čijeg se lišća isparavala vlaga, stvarajući izmaglicu što se dizala u visinu.

Idući ni sam ne znam kojim putem, ubrzo sam se našao s druge strane grebena i počeo sam se spuštati prema potočiću koji je protjecao uskom udolinom. Zastao sam i osluškivao. Zbog udaljenosti koju sam prešao, ili možda zbog mase gustog šipražja koje je stvaralo barijeru, bio je umrtvljen svaki zvuk što je mogao doprijeti iz ograđenog prostora. Zrak je bio ispunjen nepomičnom tišinom, a tada se uz šuškanje pojavi kunić i skakućući pobjegne preda mnom po obronku. Oklijevajući, sjeo sam uz rub terena zakrivenog sjenom. Ovaj je predio bio lijep.

Potočić je bio zarastao i skriven bujnom vegetacijom što je rasla duž obala koje su ga omeđivale. Raslinje se protezalo čitavim koritom, osim na jednom mjestu, gdje sam opazio trokutasti komadić blistave vode. Na još udaljenijem dijelu ugledao sam kroz plavkastu izmaglicu splet drveća i puzavica, a u visini iznad sveg tog raslinja naziralo se blistavo plavetnilo neba. Tu i tamo, bijele ili grimizne mrlje svjedočile su o cvjetanju neke biljke penjačice. Dopustio sam da mi pogled još neko vrijeme luta po ovom prizoru, a zatim sam opet počeo razmišljati o neobičnom, jedinstvenom izgledu Montgomeryjeva pomoćnika. Ipak, bilo je prevruće da bih se bavio kompliciranim mislima. Ubrzo sam zapao u spokojno stanje na granici drijemeža i budnosti.

Nakon ni sam ne znam koliko vremena, iz polusvijesti me probudilo šuškanje u raslinju na drugoj strani potoka. Na trenutak nisam uspijevao vidjeti ništa osim vrhova paprati i trske koji su se ritmički ljuljali. Tada se odjednom iznad obronka potoka pojavi nekakav stvor - isprva nisam uspijevao razaznati kakva je to životinja. Sagnuo je okruglu glavu prema vodi i počeo piti. Tada sam vidio da se radi o čovjeku koji hoda na sve četiri poput zvijeri. Bio je odjeven u plavkastu odjeću, koža mu je bila boje bakra, a kosa crna. Izgleda da je groteskna ružnoća bila sveprisutna osobina ovih otočana. Dok je pio mogao sam čuti kako ustima srče vodu.

Nagnuo sam se prema naprijed da ga bolje vidim, no pritom sam rukom od tla odlomio komad lave koji se poskakujući otkotrljao niz padinu. On je pogledao u vis kao da je nešto

skrivio, a oči su mu se susrele s mojima. Odmah se sa sve četiri uspravio na noge. Stajao je tako, otirući nezgrapnom šakom usta i odmjeravao me pogledom. Noge su mu bile jedva upola duge kao torzo. Tako smo zastali i zbunjeno buljili jedan u drugoga možda čitavu minutu. On se nato odšuljao među grmlje s moje desne strane. Jednom ili dvaput zastao je da se osvrne, a zatim sam čuo kako šuštanje paprati u daljini postaje sve tiše te potpuno zamire.

Ostao sam sjediti uspravnih leđa još dugo nakon što je stvor nestao iz mog vidokruga. Zurio sam u smjeru kamo se povukao. Nestalo je moje snene smirenosti. Prenuo sam se začuvši iza sebe glasan zvuk, a kad sam se naglo okrenuo ugledao sam treperenje bijelog repa kunića koji je odmah iščeznuo popevši se po obronku.

Skočio sam na noge. Odjednom je fantomska prikaza tog grotesknog poluživotinjskog stvora posve ispunila moj poslijepodnevni mir. Nervozno sam gledao oko sebe žaleći što nisam naoružan. Ipak, tada sam se dosjetio da je „čovjek“ kojeg sam upravo vidio bio odjeven u plavu odjeću – nije bio gol poput kakvog divljaka – i pokušavao sam na osnovu toga sam sebe uvjeriti da je on, na kraju krajeva, vjerojatno miran stvor i da tupa okrutnost koja mu se jasno vidjela na licu nije u skladu s njegovom osobnošću.

Ipak, bio sam strašno uznemiren tom fantomskom prikazom. Hodao sam duž lijeve strane obronka, okrećući glavu i motreći na sve strane među uspravnim deblima stabala. Zašto bi se čovjek kretao tako da pritom koristi i ruke i noge? Zašto bi ustima usrkavao vodu? Ubrzo sam opet začuo životinjsko zavijanje. Pretpostavio sam da su to pumini krikovi, pa sam se okrenuo i otišao u suprotnom smjeru od onog iz kojeg je dopirao zvuk.

Taj me pravac doveo u podnožje obronka, do potočića preko kojeg sam pregazio. Nogama sam si krčio put kroz gusto raslinje s druge strane obale. Ostao sam u šoku kad sam iz daljine ugledao na tlu golemu mrlju intenzivne, grimizno crvene boje, no prišao sam bliže i opazio da je to neka prilično neobična vrsta iz porodice gljivica koje su se masovno razrasle po tlu. Površina im se sastojala od nizova paralelnih brazdi kao kod lisnatih lišajeva, ali na dodir su se brazde pretvarale u sluz.

Zatim sam u sjeni neke bujne paprati naišao na neugodan prizor – leš kunića prekriven sjajnim muhamama, ali još uvijek topao i bez glave, koja je bila otrgnuta. Zastao sam ispunjen užasom prizora krvi koja se razlila svuda uokolo. Eto, ovdje je ležao najmanje jedan stvor koji je dopremljen na ovaj otok, a koji je ubijen! Na lešu nije bilo drugih tragova nasilja. Činilo se kao da je kunić bio iznenada zgrabljen i ubijen. Dok sam zurio u malo dlakavo tijelo

na um mi je palo neugodno pitanje – kako je kunić ubijen na ovaj način?

Dok sam tako stajao, nejasna zebnja što mi se uvukla u um otkad sam ugledao neljudsko lice onog čovjeka kraj potoka postajala je sve određenija. Počeo sam shvaćati smionost svog „kratkog istraživačkog izleta“ među ove nepoznate ljude. Gusto raslinje što me okruživalo počelo je u mojoj mašti poprimati nove oblike. Svaka sjena postala je više od sjene – preobrazila se u zasjedu, svako se šuštanje pretvorilo u prijetnju. Činilo mi se da me promatraju stvorenja koja ne uspijevam vidjeti. Odlučio sam se vratiti do ograđenog prostora na plaži. Naglo sam se okrenuo te sam nasilno, možda i mahnito nahrupio, krčeći si nogama put kroz grmlje, nestrpljiv da se opet nađem okružen čistinom.

No odjednom sam zastao, točno u trenutku da ne zakoračim na teren jedne malene šumske čistine. Bio je to proplanak koji je nastao odronom tla – tek iznikle biljke po zemlji već su započele borbu za komadićem slobodnog prostora. Iza njih su se oko čistine gusto razrasle stabljike isprepletenih puzavica i mnoštvo raštrkanih nakupina gljivica i cvjetova – bujna vegetacija zatvarala je vidik prema nebu.

Preda mnom su bila tri groteskna ljudska stvora – šćućurili su se jedan pokraj drugog iznad lišajevima prekrivenih ostataka golemog oborenog stabla. Još uvijek nisu bili svjesni da sam im se približio. Jedno biće očigledno je bila žena, druga dvojica bili su muškarci. Sve troje bilo je obnaženo, osim što su oko struka bili omotani tkaninom grimizne boje. Koža im je bila tamne ružičasto-smeđe nijanse kakvu još nisam vidio ni kod jednog urođenika. Imali su debela lica, ovješena od težine i kao da uopće nisu imali bradu. Linija kose počinjala im je daleko iza čela, a „vlasi“ su bile tek rijetke čekinje koje su im rasle po glavi. Nikada nisam vidio stvorenja koja su u tolikoj mjeri nalikovala životinjama.

Razgovarali su, to jest, jedan je muškarac govorio drugom muškarcu i ženi. Sve troje bilo je previše zaokupljeno tim činom da bi zamijetili šuštavi zvuk mojih koraka dok sam im se primicao. Svi su se ritmički ljuljali lijevo-desno glavom i ramenima. Riječi muškarca koji je govorio zvučale su neartikulirano i nepovezano, pa iako sam ih mogao jasno čuti nisam uspijevao razaznati što govori. Činilo mi se da napamet izgovara neke složene brbljarije koje nisu značile ništa. Ubrzo je njegov govor postao kreštav te se, šireći ruke, uspravio na noge. Na taj pokret ostali su počeli jednoglasno i brzo izgovarati nerazumljive riječi, također su ustali i raširili ruke ljuljajući se tijelom u ritmu recitiranja. Tada sam zamijetio da su im noge abnormalno kratke, a stopala uska i nezgrapna. Sve troje polako se počelo vrtjeti u krug, odizati stopala i toptati, valovito lelujati rukama – neka se melodija uvukla u njihovu ritmičku recitaciju, a refren je zvučao kao „alula“ ili „balula“. Oči su im zasjale, a ružna lica

počela su se razvedravati s izrazom neobičnog užitka. Slina im je kapala iz usta na kojima nije bilo usnica.

Dok sam promatrao te sulude, neshvatljive pokrete odjednom sam dokučio što je točno bilo ono nešto zbog čega sam nagonski osjetio da me izgled i ponašanje tih stvorenja osobno vrijeđa i shvatio sam što je u meni izazvalo nedorečeni, oprečan dojam da promatram ponašanje koje mi je posve strano, a opet neobično poznato. Tri stvora zaokupljena misterioznim obredom imala su ljudski oblik, no to su bili ljudi koji su po svemu odavali karakteristike neke dobro poznate životinje. Svatko je od njih, usprkos vanjštini čovjeka – dronjcima odjeće i obliku tijela koje je u grubim crtama ličilo na ljudsko – imao utkano u sebe, u pokrete tijela, u izraz koji se nazirao u crtama lica, u čitavu svoju pojavu sada već neodoljivo očitu naznaku svinje i gadost svinjske prljavštine – nepogrešive znakove zvjerskog.

Stajao sam obuzet ovom nevjerojatnom spoznajom, a tada su mi um preplavila najužasnija pitanja. Ono troje počelo je skakati uvis, najprije jedan, pa ostali, skvičeći i grokćući. Zatim se jedan stvor poskliznuo, na trenutak je zaostao na tlu na sve četiri, no odmah se uspravio. Ipak, taj prolazni bljesak istinske, zvjerske prirode ovih čudovišta bio mi je dovoljan.

Okrenuo sam se najtiše što sam mogao i počeo se povlačiti natrag u grmlje, povremeno ukočen od straha da me ne razotkrije zvuk pucanja grančice ili šuštanja lišća. Prošlo je dosta vremena prije nego sam skupio hrabrost i opet se usudio slobodno kretati. U tom trenutku jedina mi je misao bila pobjeći od tih gnjusnih stvorova.

Jedva sam opazio da sam hodajući došao na gotovo neprimjetno utaban puteljak među drvećem i dok sam prelazio preko neke male čistine, odjednom sam, sa srhom neugode, ugledao među stablima dvije nespretne noge što su koračale bešumnim koracima prateći moj smjer kretanja na udaljenosti od nekih tridesetak metara. Glavu i gornji dio tijela skrivao je splet puzavica. Naglo sam zastao, nadajući se da me taj stvor nije primijetio. Zastala su i ona stopala. Bio sam tako nervozan da sam s krajnjim naporom kontrolirao svoj nagon da bjesomučno potrčim.

Tada sam pažljivo zureći kroz gustu mrežu raslinja raspoznao glavu i tijelo onog divljaka kojeg sam ugledao dok je na potoku pio vodu. Pomaknuo je glavu. Kada mi je u trenu iz sjene drveća dobacio pogled, u očima mu je zaiskrio smaragdnazelen bljesak, no nato je odvratio svoje oči od mojih i svjetlucavi je žar nestao. Na trenutak bio je posve miran, a zatim je bešumnim skokovima počeo trčati kroz zelenu zbrku raslinja. Idućeg časa nestao je

iza nekog grmlja. Nisam ga mogao vidjeti, ali osjećao sam da je zastao i opet me promatrao.

Što je, zaboga, on doista bio – čovjek ili zvijer? Što je htio od mene? Nisam imao oružje, čak ni običan štap. Pokušaj bijega bio bi čista ludost. U svakom slučaju taj stvor, štogod bio, nije imao hrabrosti napasti me. Stisnuo sam zube i krenuo ravno prema njemu. Osjećao sam nervozu da ne pokažem strah od kojeg mi se, kako mi se tad činilo, ledila kičma. Probio sam se kroz splet visokog grmlja s bijelim cvjetovima i opazio ga kako stoji na udaljenosti od dvadeset koraka iza zelenila te me oklijevajući promatra preko ramena. Približio sam mu se za još dva-tri koraka. Neprestano sam promatrao njegove, sada oborene oči.

- Tko si ti? – upitao sam.

Pokušavao mi je uzvratiti direktan pogled.

- Ne! – rekao je odjednom. Okrenuo se i otišao od mene gazeći kroz raslinje dugačkim koracima. Zatim se iznova okrenuo i opet me uporno promatrao. Ispod krošnji drveća oči su mu jasno sjale kroz sumrak. Srce mi je bilo u grlu, no osjećao sam da mi je jedina šansa za spas glumiti hrabrost, pa sam koračao prema njemu mirnim, odmjerenim koracima. On se ponovo okrenuo i nestao u sumraku. Još sam jednom pomislio da sam pogledom uhvatio odbljesak njegovih očiju i to je bilo sve.

Sada sam prvi put shvatio da bi kasni večernji sati na otoku mogli pogubno utjecati na moju sigurnost. Sunce je zašlo tek prije nekoliko minuta, a kratkotrajni tropski sumrak već je izbljedio s neba na istoku i prvi noćni leptir nečujno mi je lepršao pokraj glave. Ako sam htio izbjeći situaciju da zbog mraka budem prisiljen provesti noć među nepoznatim opasnostima tajanstvene šume, morao sam požuriti natrag u ograđeni prostor. I sama pomisao na povratak u to sklonište opsjednuto utvarama boli bila mi je krajnje nepoželjna, no još je gora bila strepnja da bi me na ovom otvorenom prostoru mogla doći i obaviti tama i sve ono što se u njoj moglo skrivati.

Još sam jednom pogledao u plavičaste sjene koje su progutale ono čudno stvorenje, a zatim sam se počeo vraćati istim putem niz obronak prema potoku, idući, kako sam procijenio, smjerom iz kojeg sam došao. Koračao sam tjeran željom za bijegom, um mi je zbog mnogih nedoumica preplavio osjećaj zbunjenosti i ubrzo sam se našao na zaravni među raštrkanim drvećem.

Ona bezbojna optička jasnoća koja nastane nakon što sunčev žar izbljedi sve se više pretvarala u tamu – plavo nebo na obzoru u trenu se smračilo, a malene zvijezde jedna su se

po jedna probijale kroz svjetlost na izmaku. Prazan prostor između stabala, čistine među udaljenim raslinjem što su na dnevnom svjetlu bile magličasto plave, postale su crne i tajanstvene. Još sam više protegnuo korak. Boje su nestale iz svijeta koji me okruživao. Krošnje stabala izdizale su se u tamnim siluetama na podlozi osvijetljenog, tamnog plavetnila neba, a sve što se nalazilo ispod te razine stopilo se u jedinstvenu bezobličnu crninu.

Uskoro sam došao na mjesto gdje su stabla bila jako prorijeđena, dok je nisko raslinje bilo bujnije. Iza tog terena nalazio se jalov prostor prekriven samo bijelim pijeskom, a još dalje tlo je bilo posve obraslo isprepletenim grmljem. Nisam se sjećao da sam ranije prešao preko čistine s pijeskom. Počeo me mučiti zvuk slabašnog šuštanja koje je dolazilo s desne strane. Isprva sam mislio da je to samo moja mašta, jer kad god bih zastao sve je bilo tiho – nije se čulo ništa osim noćnog povjetarca u krošnjama drveća – no kad bih se prestao osvrtni te opet žurno krenuo, začuo bi se odjek tik do mojih koraka.

Udaljio sam se od gustiša i hodao držeći se otvorenijeg prostora. Povremeno bih se iznenada okrenuo – bila je to taktika kojom sam nastojao iznenaditi ono biće točno u trenutku kad sam mislio da će mi se prišuljati. Nisam vidio nikog, ali osjećaj tuđe prisutnosti u meni se stalno pojačavao. Ubrzao sam korak. Nakon nekog vremena došao sam do niskog grebena koji sam pregazio, a tada sam se naglo okrenuo i, s prilične udaljenosti, odlučno zurio u smjeru iz kojeg sam došao. Stvor se pojavio na vrhu grebena kao crn i jasno ocrtan lik na podlozi tamnog neba. Ubrzo se bezoblična gruda kojoj je nalikovao na trenutak podigla u izduženu siluetu iznad linije horizonta, a zatim je opet nestala u mraku. Sada sam bio posve siguran da je na mene ponovo vrebao moj protivnik žućkasto-smeđeg lica. Tome se pridružila još jedna neugodna spoznaja – izgubio sam svoj put kretanja.

Neko sam vrijeme žurio beznadno zbunjen i progonjen protivnikovom taktikom nevidljivosti. Što god on bio, taj stvor ili nije imao hrabrosti napasti me, ili je čekao da me zaskoči u nekom za mene nezgodnom trenutku. U hodu sam se promišljeno držao otvorenog prostora. Povremeno bih se okrenuo i osluškivao i nije mi trebalo dugo da sam sebe uspijem napola uvjeriti da je moj progonitelj odustao od potjere ili da je bio tek plod moje zbrkane mašte. Zatim sam začuo šum mora. Ubrzavao sam korake gotovo prelazeći u trk i odmah se iza mene pojavio zvuk posrtanja. Naglo sam se okrenuo. Zabuljio sam se u slabo ocrtane oblike drveća iza sebe. Izgledalo je kao da se pojedinačne tamne sjene preklapaju s oblicima okolnih sjena. Osluškivao sam, ukočena tijela, ali nisam čuo ništa osim kolanja vlastite krvi u ušima. Pomislio sam da su mi živci rastrojeni, pa me mašta zavarala. Opet sam se odlučno

okrenuo prema šumu mora.

Nakon otprilike jedne minute drveće se još više prorijedilo, a ja sam zakoračio na niski, neobrasli dio rta koji je bio usječen u tamnu vodu. Noć je bila mirna i vidljivost je bila dobra, a odraz sve većeg broja zvijezda treperio je na površini mora koje se blago ljuljalo. Nešto dalje od obale valovi su zapljuskivali neravnu liniju koraljnog grebena svjetlucajući blijedim sjajem. Promatrao sam nebo na zapadu i opazio iskrice u području zodijske stopljene sa žućkastim sjajem večernje zvijezde.

Od mjesta gdje sam zastao obalni se pojas spuštao prema istoku, a sve što se nalazilo u smjeru zapada skrivao je izbočeni rub rta. Tada sam se prisjetio zaboravljenog podatka da je Moreauov ograđeni prostor na plaži smješten na zapadu. Iza mene pukla je grančica i nešto je zašušalo. Okrenuo sam se. Stajao sam točno nasuprot tamnih stabala. Nisam uspijevao vidjeti ništa, ili bolje rečeno, mogao sam vidjeti i previše – svaki mračni obris u toj općoj maglovitosti imao je svoju zlokobnu osobinu, svoje osebujno upozorenje koje je poticalo na oprez. Stajao sam tako možda minutu, a zatim sam se, zadržavajući pogled na nepomičnom drveću, okrenuo na zapad kako bih prešao dio rta. Kad sam se pomaknuo, pokrenula se i jedna od onih pritajenih sjena s namjerom da me slijedi. Koraćao sam, a srce mi je snažno lupalo.

Ubrzo je široki luk zaljeva na zapadu postao vidljiv. Opet sam naglo zastao. Gotovo nečujna sjenka naglo je zastala deset metara iza mene. Točkica svjetla sjala je na udaljenoj krivulji luka obalnog pojasa, a sivkasto zaobljenje pjeskovite plaže protezalo se jedva vidljivo pod svjetlom zvijezda. Od mjesta na kojem sam stajao točkica svjetla bila je udaljena oko tri kilometra. Da bih došao do plaže, trebao sam prijeći kroz teren s drvećem gdje su vrebale tamne sjene i spustiti se niz raslinjem prekriveni obronak.

Okrenuo sam se. Sada sam mogao jasnije vidjeti ono stvorenje. To nije bila životinja, jer stvor je stajao uspravno. Zbog toga sam otvorio usta kako bih progovorio, no otkrio sam da mi je sasušena slina u grlu zagušila glas. Pokušao sam opet i povikao – Tko je tamo? – Nije bilo odgovora. Zakoraćio sam prema njemu. Stvor se nije pomaknuo, samo se nekako stisnuo. Stopalom sam nehotice šutnuo kamen. Od tog mi je sinula ideja. Zaustavio sam se i podigao tu kamenu grudu ne ispuštajući iz vida tamni obris preda mnom, ali stvor se na moj pokret naglo okrenuo onako kao što bi to učinio pas te se krivudajući u hodu odšuljao dublje u mrak.

Tada sam se sjetio tehnike kojom su se školarci suprotstavljali velikim psima – kamen sam

postavio na sredinu svoje maramice, te sam s lijeve i desne strane preklopio rubove i zapleo ih uvrtnjem kamena, pretvorivši tako maramicu u pračku. Nakon toga oružje sam ovio oko zapešća. Začuo sam pokrete u još udaljenijem dijelu mraka među sjenama, kao da se stvor povlačio. Tad je iznenada moje intenzivno uzbuđenje izašlo na vidjelo – s ovim oružjem u ruci i činjenicom da je „neprijatelj“ krenuo u drugom smjeru, obuzelo me stanje snažnog preznojavanja s osjećajem drhtavice.

Prošlo je dosta vremena prije nego što sam uspio donijeti čvrstu odluku da ću se spustiti niz teren, proći između stabala i raslinja na zapadnoj strani rta i tako stići do plaže. Na kraju sam taj zacrtani put pretrčao, ali čim sam se iz niskog raslinja probio do pijeska, začuo sam kako me jedno stvorenje glasno slijedi. Na to sam od straha posve izgubio razum i počeo sam trčati duž plaže. Odmah se začulo brzo tapkanje mekih tabana koji su krenuli u potjeru. Divljački sam zaurao i udvostručio brzinu trka. Grabeći nogama mimoišao sam se s nekim teško vidljivim, crnim bićima, tri ili četiri puta većim od kunića koji su skokovima jurili od plaže prema grmlju.

Dok sam živ sjećat ću se strave koju sam osjećao tijekom ove potjere. Trčao sam blizu linije gdje se pijesak spajao s morem, pa bih povremeno začuo pljuskanje vode pod stopalima koja su mi se primicala. U daljini, tamo negdje beznadno daleko, naziralo se žuto svjetlo. Noćno prostranstvo oko stvora i mene bilo je mračno i tiho. Pljus, pljas – odjekivali su zvukovi nogu što su me progonile, prilazeći sve bliže. Osjećao sam da ostajem bez daha jer nisam imao kondicije. Kad sam udisao čuo se pištav zvuk, a ispod rebara boljelo me kao da me probada nož. Predvidio sam da će me stvor dostići dugo prije nego što uspijem doći do ograđenog prostora, pa sam se u očaju, hropćući da dođem do daha, na mjestu zavrteo oko svoje osi (poput bacača kugle) i dok mi se stvor primicao napao sam ga svojom pračkom – napao iz sve snage, a kamen je pritom izletio iz ležišta maramice. Dok sam se vrtio, stvor koji je dotad trčao na sve četiri, uspravio se na noge, a kamen ga je pogodio točno u lijevi čeonu režanj. Začuo se glasan udarac o lubanju. Čovjek-životinja naletio je ravno na mene, rukama me snažno odgurnuo unatrag, a zatim je teturajući zakoračio pokraj mene te se naglavačke srušio na pijesak s licem uronjenim u vodu. Tu je ostao nepomično ležati. Nisam se mogao natjerati da priđem bliže toj bezobličnoj crnoj masi. Ostavio sam ga tamo pod svjetlom tihih zvijezda dok su se valovi mreškali oko njegova tijela.

Zaobišao sam ga u širokom luku i nastavio slijediti svoj put prema žućkastom svjetlu iz kuće. Ubrzo sam s dobrodošlim osjećajem olakšanja začuo tužno zavijanje pume, zvuk koji me isprva potaknuo da odem u istraživanje tog misterioznog otoka. Iako sam bio slab i strašno

izmoren, na taj zvuk skupio sam svu svoju snagu i opet potrčao prema svjetlu. Mislio sam da čujem glas koji me doziva.

X. ČOVJEKOV PLAČ

Dok sam se sporo primicao sve bliže ograđenom prostoru i svojoj kolibi, vidio sam da kroz otvorena vrata moje sobe isijava svjetlo. Tada sam začuo kako iz tame pokraj narančastog svjetla koje je poprimilo pravokutni oblik ulaznih vrata dopire Montgomeryjev glas koji je vikao: – Prendick!

Nastavio sam trčati. Ubrzo sam opet začuo njegovo dozivanje. – Zdravo... – odvratio sam slabašnim glasom i u tren oka doteturao sam do njega.

– Gdje ste bili? – upitao je zadržavajući me na rastojanju od sebe, tako da mi je svjetlo kroz vrata obasjavalo lice. – Moreau i ja bili smo toliko zaposleni da smo vas do prije nekih pola sata posve smetnuli s uma.

Uveo me u sobu i posjeo u platneni naslonjač. Nakratko sam bio zaslijepljen svjetlom.

– Nismo mislili da ćete početi istraživati ovaj naš otok, a da nam to ne kažete – rekao je i dodao: – Uplašio sam se. Ali – što – oj, čovječe!

Ostao sam bez posljednjeg preostalog djelića snage, pa mi je glava skliznula prema naprijed i pala na grudni koš. Mislim da je Montgomery osjećao određeno zadovoljstvo što me tada okrijepio konjakom.

– Zaboga... – rekoh – zaključajte ulazna vrata.

– Došli ste u dodir s nekima od naših lokalnih znamenitosti, zar ne? – upitao je. Zaključao je ulazna vrata, pa se opet okrenuo prema meni. Više me nije upitao ništa, samo mi je dao još konjaka s vodom te je navaljivao da nešto pojedem. Bio sam u gotovo besvjesnom stanju. Još je rekao nešto neodređeno o tome da me zaboravio upozoriti te me kratko upitao kad sam točno izašao iz kuće i što sam sve vidio. Odgovorio sam mu isto tako šturo, iskidanim rečenicama.

– Recite mi, što je uopće sve ovo? – upitao sam u stanju koje je graničilo s histerijom.

– Ne radi se ni o čemu baš toliko strašnom – odvratio je. – Ipak, mislim da ste za jedan dan doživjeli sasvim dovoljno.

Puma je iznenada ispuстила glasan urlik prepun boli. Montgomery je nato opsovao sebi u

bradu.

- Nek sam proklet - reče - ako ovo mjesto nije nesnosno poput Gower Streeta sa svim onim mačketinama.

- Montgomery - zaustio sam - što je bio onaj stvor koji me progonio? Je li to bila zvijer ili čovjek?

- Ako noćas ne odspavate kako treba - odvratio je - sutra ćete skrenuti.

Ustao sam i stao pred njega. - Što je bio onaj stvor koji me progonio? - upitao sam.

Gledao me ravno u oči, a usta je nekako neobično iskrivio. Njegove oči, koje su još trenutak ranije izgledale živahno, postale su ravnodušne i tupe.

- Po onome što ste ispričali - odvratio je - mislim da je to bilo priviđenje.

Osjetio sam da me obuzima nalet snažne razdraženosti, no osjećaj je prošao jednako brzo kao što se pojavio. Ponovo sam se bacio u platneni naslonjač. Dlanovima sam pritisnuo čelo. Puma je još jednom otpočela sa svojom žalopojkom. Montgomery je obišao naslonjač i stao iza mene položivši mi ruku na rame.

- Gledajte, Prendick - rekao je - nisam vas trebao pustiti da samo tako odlutate van i krenete po tom našem neobičnom otoku... Ali čovječe, pa stvari nisu tako loše kao što to vi mislite. Živci su vam posve rastrojeni. Dopustite mi da vam dam nešto od čega ćete zaspati. Ovakva živčana napetost nastaviti će vas mučiti još satima. Vi jednostavno morate zaspati ili ne mogu jamčiti za vaše zdravlje.

Nisam odgovorio. Nagnuo sam se prema naprijed prekrivši lice dlanovima. Montgomery se ubrzo vratio s mjericom u kojoj se nalazila tamna tekućina. Dodao mi je tu čašicu. Bez protivljenja ispio sam njezin sadržaj, a zatim mi je Montgomery pomogao da legnem u mrežu za spavanje.

Kad sam se probudio, već je bio dan. Nakratko sam ležao opružen na leđima, zureći u strop nada mnom. Opazio sam da su krovne grede izrađene od dasaka koje su prvobitno bile dio neke lađe. Tada sam okrenuo glavu i opazio da je na stolu za mene postavljen pripremljeni obrok. Shvatio sam da sam gladan, pa sam se spremao ispetljati iz mreže koja se, uljudno pretpostavljajući moju namjeru, izokrenula naopako, smjestivši me time na pod, u položaj na sve četiri.

Ustao sam i sjeo pred serviranu hranu. U glavi sam osjećao težinu pa sam se isprva tek maglovito sjećao fragmenata onoga što se dogodilo prošle noći. Jutarnji povjetarac što je puhao kroz neostakljeni prozor silno mi je godio – upravo su me taj vjetročić i hrana potaknuli da iskusim osjećaj one nagonske utjehe kakvu osjećaju životinje. Ubrzo su se iza mene otvorila unutarnja vrata koja su iz sobe vodila na dvorište ograđenog prostora. Okrenuo sam se i ugledao Montgomeryjevo lice.

- Dobro - rekao je. - Strahovito sam zaposlen...

Na to je izašao zatvorivši unutarnja vrata. Kasnije sam otkrio da ih je zaboravio ponovo zaključati. Zatim sam se prisjetio onog njegova izraza lica od prošle noći i tad se u meni odvijalo sjećanje na sve što sam proživio – događaji su se u trenu rekonstruirali pred mojim očima. Dok me opet obuzimao onaj jučerašnji strah, iz dvorišta se začuo jauk, no ovaj put to nije bio urlik pume. Spustio sam natrag na tanjur zalogaj hrane koji sam dotad oklijevajući držao pred otvorenim ustima i osluškivao.

Sve je bilo tiho, osim šaputavog zvuka jutarnjeg povjetarca. Pomislio sam da me sluh prevario. Nastavio sam jesti nakon poduže stanke, no još uvijek sam pažljivo osluškivao. Ubrzo sam začuo nešto drugačiji zvuk, prilično slabašan i tih. Sjedio sam kao sleđen, obuzet stravičnim mislima. Iako je zvuk bio jedva čujan, potresao me snažnije od svih gadosti kojih sam se dotad nasluškivao iz unutrašnjosti ograđenog prostora. Ovaj put nisam se mogao zabuniti oko jedinstvenih osobina tih prigušenih, isprekidanih zvukova, nisam mogao nimalo posumnjati u to od kojeg su bića dolazili, jer čulo se stenjanje isprekidano jecajima i bolnim dahtanjem. Sada nije jaukala zvijer već ljudsko biće u mukama! Kad sam to shvatio ustao sam i u tri koraka prešao sobu te zgrabio kvaku na vratima koja su vodila u dvorište. U trzaju sam pred sobom širom otvorio vrata.

- Prendick, čovječe! Stanite! - zaurao je Montgomery pokušavajući me odvratiti od toga da izađem iz sobe. Uplašeni škotski hrt zavijao je i režao. Vidio sam da u odvodnom kanalu ima smečkaste, kao i nešto grimizne krvi i osjetio sam onaj naročiti miris karbolne kiseline. Tada sam kroz otvorena ulazna vrata nastambe preko puta moje kolibe, u prigušenoj sjeni, ugledao neko biće, bolno sputano za okvir kreveta, uplašeno, krvavo i povijeno zavojima – a zatim je taj prizor poput kakve mrlje prekrila pojava Moreauova staračkog, blijedog i stravičnog lica koje se odjednom stvorilo pred mojim očima. U trenu me zgrabio za rame šakom koja je bila umrljana krvlju, a stisak me toliko zanio da sam izgubio ravnotežu. Nato me objeručke ščepao i podigao uvis kao da sam lagan poput djeteta te me naglavačke odbacio natrag u svoju sobu. Tresnuo sam na pod koliko sam dug i širok, a vrata su se naglo

zalupila sakrivši Moreauovo lice na kojem je bio izraz strastvene srdžbe. Tada sam začuo kako se u bravi okreće ključ i Montgomeryjev glas čiji je ton zvučao kao da se zbog nečeg suprotstavlja Moreauu.

- Samo tako upropastiti moj cjeloživotni rad! - čuo sam da kaže Moreau.

- On ne razumije... - odvratio je Montgomery i rekao je još nešto što nisam uspio jasno čuti.

- Zasad još nemam za to vremena - nadovezao se Moreau.

Ostatak razgovora nisam čuo. S mukom sam se podigao na noge i tako sam stajao drhteći. Um mi je preplavio kaos najgorih mogućih sumnji. Pomislio sam - je li moguće da se ovdje izvodi tako jeziv operativni zahvat kao što je vivisekcija ljudskih bića? To pitanje sijevnulo je poput munje preko olujnog neba i odjednom se još nedefinirana strava u mom umu zgusnula u živopisnu spoznaju o tome da se nalazim u smrtnoj opasnosti.

XI. LOV NA ČOVJEKA

Obuzet snažnom, nerazboritom nadom u mogućnost bijega shvatio sam da još uvijek mogu izaći kroz ulazna vrata svoje sobe koja nisu bila zaključana. Sad sam bio uvjeren, štoviše, bio sam posve siguran da je Moreau izvršio operaciju bez anestezije na ljudskom biću. Otkad sam čuo njegovo ime, čitavo sam vrijeme pokušavao u mislima nekako povezati nakazni životinjski izgled otočana s Moreauovim zlodjelima u Londonu i pomislio sam da sada shvaćam cijelu situaciju.

Opet sam se prisjetio njegova rada na području transfuzije krvi. Stvorenja koja sam vidio bila su žrtve nekog gnjusnog eksperimenta. Ova dvojica odvratnih hulja naprosto su me namjeravala zadržavati u klopci, zavaravati me svojim izrazima povjerenja, a ubrzo bi me izvrgnuli sudbini strašnjoj od smrti – mučenju, a nakon muka najgnusnijem poniženju koje se uopće može zamisliti – otjerali bi me kao izgublenu dušu pretvorenu u zvijer da se pridružim ostatku njihova ljudsko-zvjerskog čopora.

Gledao sam po sobi tražeći neko oružje, ali nije bilo ničeg. Tada sam se, u trenutku nadahnuća, okrenuo prema platnenom naslonjaču. Stopalom sam se upro o bočnu stranu drvenog postolja te sam iščupao dasku koja je povezivala uzglavlje s podnožjem naslonjača. Slučajno se s daskom iščupao i jedan ukucani čavao koji je stršao iz drveta, dajući time donekle opasan izgled oružju koje je inače djelovalo prilično jadno. Izvana sam začuo korake, pa sam naglo, bez ikakvog razmišljanja, snažnim zamahom otvorio ulazna vrata i zatekao Montgomeryja koji je zastao tek metar dalje, namjeravajući zaključati bravu! Podigao sam svoju dasku s čavlom uvis te sam ga u zamahu zarezao po licu, no uspio je odskočiti unatrag. Trenutak sam oklijevao, a onda sam se okrenuo i divlje potrčao skrenuvši iza ugla ogradnog zida.

- Prendick, čovječe! - čuo sam njegov povik i zabezeknuti ton. - Nemojte biti budala, čovječe...!

Pomislio sam - da je prošla još samo minuta Montgomery bi me zaključao u sobu i bio bih zarobljen, čekajući da me dostigne sudbina pokusnog kunića. Mora da je Montgomery također skrenuo iza ugla jer sam ga čuo kako viče: - Prendick! Tad je počeo trčati za mnom i u trku je nešto dovikivao.

Ovaj put trčao sam naslijepo, pa sam skrenuo na sjeveroistok, u smjeru što je s desne strane

pod kutom sjekao put kojim sam krenuo u prijašnjem pohodu. Dok sam kao bez duše trčao uz pješčanu kosinu plaže, u jednom sam trenu bacio pogled preko ramena i vidio da je pokraj Montgomeryja njegov zvjeroliki pomoćnik. Divlje sam se zatrčao uz kosinu obronka, a kad sam se popeo skrenuo sam na istok. Hodao sam duž kamenitog klanca kojem je gornji dio sa svih strana bio omeđen džunglom. Iako sam pretrčao tek nešto više od kilometra, u grudima sam osjećao pritisak. Zvuk otkucaja srca bubnjao mi je u ušima.

Tada, iako više nisam čuo Montgomeryja ni njegova pomoćnika, a osjećao sam da bih se mogao onesvijestiti, okrenuo sam se (kako sam procijenio) natrag prema plaži, pa sam udvostručio brzinu i krenuo tim pravcem. Na nekom mjestu legao sam na tlo, u zaklon gustiša trske. Ostao sam tamo dugo, previše uplašen da bih se pomaknuo, pa čak i da bih planirao što mi je dalje činiti. Divljina koja me okruživala tiho je drijemala pod suncem. Jedini zvuk u mojoj neposrednoj blizini bilo je slabašno zujanje nekih sitnih mušica koje su me pronašle na pijesku. Ubrzo sam postao svjestan zvuka nalik pospanom disanju – bio je to tihi žamor valova što su zapljuskivali plažu.

Oko sat vremena kasnije začuo sam Montgomeryja koji je daleko na zapadnom dijelu zaljeva izvikivao moje ime. To me potaknulo da počnem planirati što mi je dalje činiti. Kako sam tada tumačio situaciju, otok su nastanjivala samo ova dvojica monstruma koja su vršila vivisekcije i njihove „pozvijerene“ žrtve. Ako bi im zatrebala pomoć, neke od svojih žrtava nesumnjivo su mogli natjerati da im služe protiv mene. Znao sam da i Moreau i Montgomery imaju revolver, dok sam ja, osim letve sa stršećim čavličem, najobičnijim ruglom od buzdovana, bio nenaoružan. Stoga sam mirno ležao na tlu do trenutka kad sam počeo razmišljati o hrani i vodi – bila je to misao koja mi je jasno predložila istinsku nemoć položaja u kojem sam se zatekao. Nisam poznavao načine kako pribaviti bilo kakvu hranu. Bio sam previše neupućen u botaniku da bih mogao otkriti kakav izvor jestivog korijenja ili voća koje me možda okruživalo, niti sam imao čime uloviti u zamku nekoliko kunića. Što sam više mozgao o šansama da ću preživjeti, to sam dublje tonuo u crne misli. Na kraju, dok sam očajavao oko svoje nevolje, pomislio sam na ljude-zvijeri koje sam susreo. Pokušavao sam pronaći tračak nade u onome čega sam se sjećao o njima. Slijedeći tu misao raščlanjivao sam pojedinosti o svakom stvoru kojeg sam dotad vidio i trudio sam se iščupati iz sjećanja nekakav povoljni predznak da ću se ipak spasiti.

Onda sam odjednom začuo lavež škotskog hrta i shvatio da me dostigla nova opasnost. Samo sam kratko zastao da razmislim – u suprotnom bi me tada ulovili – te sam, zgrabivši letvu s čavličem, kao sumanut pojurio iz svog tajnog skrovišta prema zvuku valova. Sjećam se

gustiša s trnovitim biljkama čije su bodlje ubadale poput džepnog nožića. Krvareći u poderanoj odjeći, izašao sam na rub izduženog, plitkog sporednog rukavca zaljeva koji se protezao na sjeverni dio kopna. Bez oklijevanja sam odmah skočio u vodu te sam uronjen do pasa nastavio koračati. Ubrzo sam se, vukući noge po dnu, našao u nekom potočiću gdje mi je voda dosegala do koljena. Potočić je tekao na zapad.

Napokon sam se na zapadnoj obali iskoprcao iz vode i dok su mi otkucaji srca tukli u ušima, ušuljao sam se u zamršeni splet paprati kako bih tamo dočekao rasplet događaja. Čuo sam da se pas (bio je samo jedan) približava i začuo sam cvilež kad je došao do trnovitog gustiša. Zatim više nisam čuo nikakav zvuk i u trenu sam pomislio da sam im pobjegao. Minute su prolazile, tišina se odužila, pa sam naposljetku, nakon što sam sat vremena bio na sigurnom, osjetio da mi se počela vraćati hrabrost.

Ipak, do tada više ionako nisam bio osobito uplašen ni ojađen. Obuzeo me osjećaj potpunog tupila, jer sam u sebi već potrošio sav raspoloživ strah i očaj. Sada sam osjećao da je moj život unaprijed beznadno izgubljen. Zbog tog uvjerenja bio sam sposoban suprotstaviti se bilo kakvom izazovu. Čak sam donekle priželjkivao susresti Moreaua licem u lice. Kad sam opet ugazio u vodu, dosjetio sam se da, stjeraju li me moji progonitelji u bezizlaznu situaciju, imam barem jednu opciju spasa od mučenja – oni me baš i ne bi mogli spriječiti da se utopim. Već sam napola bio voljan odmah se ubiti, no obuzdala me čudna želja da vidim kako će ova pustolovina završiti, neobičan, neosoban i zapanjujući interes za sebe kao da sam ja netko koga promatram s udaljenosti. Protegnuo sam udove, bolne i izranjavane ubodima bodljikavog bilja. Zagledao sam se u drveće oko sebe, no tad mi je pogled slučajno pao na tamno lice koje me promatralo – lice koje se pojavilo među zelenim, zbijenim spletom visokih grana tako naglo da se činilo kao da je naprosto iskočilo iz krošnje. Opazio sam da je to onaj majmunoliki stvor koji je na plaži dočekao Moreauov čamac. Tijelom se priljubio uz zakrivljeno deblo palmina drveta. Šakom sam stegnuo letvu i stajao sam gledajući ga ravno u oči. Počeo je nešto sricati.

- Ti, ti, ti... - bilo je sve što sam isprva uspio razaznati.

Odjednom je skočio s drveta, no već je idućeg trenu držao pred sobom razmaknute grane paprati dok je znatiželjno zurio u mene. Prema tom stvoru nisam osjećao onu istu odbojnost koju sam osjetio u susretu s ostalim ljudima-zvijerima.

- Ti – reče stvor – u čamcu.

Dakle, stvor je bio čovjek, (barem onoliko koliko je to bio i Montgomeryjev pomoćnik), jer je znao govoriti.

- Da - rekao sam. - Došao sam u čamcu. S broda.

- Oh - odvratio je. Njegove zažarene, nemirne oči prelazile su čitavom dužinom mog tijela od šaka i letve koju sam držao do stopala, a zatim na razderana mjesta mog kratkog kaputa te ogrebotine i rezove koje sam zadobio od trnja. Izgledao je kao da ga je nešto zbunilo. Pogled je opet spustio na moje šake. Ispružio je svoju šaku i polako je brojao vlastite prste.

- Jedan, dva, tri, četiri, pet: ha?

Tada nisam uspijevaio dokučiti na što je pri tome mislio, no kasnije sam otkrio da je značajan broj populacije ovih ljudi-zvijeri imao deformirane šake i da su im ponekad nedostajala čak i tri prsta. Ipak, pretpostavio sam da je to neka vrsta pozdrava, pa sam i ja izveo istu gestu kako bih mu odzdravio. Široko se osmjehnuo, s golemim zadovoljstvom. Tad je svojim brzim, nemirnim pogledom opet promotrio okolicu, naglo se okrenuo i - nestao. Listovi paprati među kojima je stajao ponovo su se, uza šum, spojili. Probijao sam se kroz šipražje za njim i bio sam zabezeknut kad sam ga zatekao kako se veselo njiše viseći u zraku, pridržavajući se mršavom rukom za lijanu sačinjenu od puzavica koje su isprepletene visjele niz visoke lisnate krošnje. Bio mi je okrenut leđima.

- Zdravo - rekoh.

Skočio je s lijane na tlo tako da se u skoku preokrenuo. Stajao je gledajući me ravno u oči.

- Kažem - rekao sam - gdje mogu dobiti nešto za jelo?

- Jest! - odvratio je. - Odmah jesti ljudsku hranu.

Pogled mu je opet skrenuo na splet lijana.

- U kolibama.

- Ali, gdje su kolibe?

- Ha?

- Znaš, ja sam ovdje novi.

Nato se okrenuo i počeo brzo koračati. Svi njegovi pokreti bili su začudno nagli.

- Dođi - rekao je.

Krenuo sam s njim da vidim kamo će nas ova pustolovina odvesti. Pretpostavljao sam da su kolibe neka sklepana skloništa gdje on i još neki od ovih ljudi-zvijeri žive. Možda otkrijem da su prijateljski raspoloženi te u njihovom umu pronađem neku zajedničku misao koja će nas povezati? Nisam znao do koje su mjere zaboravili svoje ljudsko nasljeđe. Moj majmunoliki drug lagano je poskakujući hodao uz mene. Ruke je mlitavo objesio, a vilicu je izbacio prema naprijed. Pitao sam se koliko daleko seže njegovo pamćenje.

- Koliko si dugo na ovom otoku? - upitao sam.

- Koliko...dugo...? - odvratio je i nakon što je još jednom ponovio pitanje podigao je tri prsta.

Ovaj stvor je bio tek nešto inteligentniji od idiota. Pokušavao sam pitanjima dokučiti što je time mislio, no činilo se da mu dosađujem. Nakon što sam mu postavio još nekoliko pitanja, odjednom se udaljio od mene. Počeo je skakati uvis kako bi dohvatio neko voće koje je visjelo s drveta. Ubrao je punu šaku bodljikavih mahunarki i stao je zdušno jesti njihovu jezgru. Sa zadovoljstvom sam obratio osobitu pažnju na tu vrstu stabala i način jedenja, jer bio je to barem nagovještaj da bi ovi plodovi mogli i za mene biti izvor hrane.

Kad smo krenuli dalje, iskušavao sam njegovu inteligenciju tako što sam mu postavio neka pitanja na koja nije mogao samo sricati slogove, no njegovi nagli odgovori često bi potpuno promašili bit pitanja. Nekoliko odgovora imalo je smisla, ali ostalo je bilo tek ponavljanje mojih riječi poput papige koja imitira zvukove. Bio sam toliko koncentriran na te čudne osobine njegova karaktera da sam jedva zamjećivao smjer puteljka koji smo slijedili.

Ubrzo smo stigli do nekog posve spaljenog, zagasito smeđeg drveća, a kad smo prešli preko tog terena našli smo se na pustopoljini gdje je tlo bilo prekrivenim žućkasto-bijelom skorenom masom. Preko puta pustopoljine lelujaao je dim što se u zapusima s oštrim mirisom sumpora uvlačio u oči i nos. S naše desne strane, preko ruba jedne gole uzvisine ugledao sam plavu površinu mora. Staza puteljka naglo se počela vijugavo spuštati, pretvorivši se u uzak prolaz usječen između dviju visokih i kvrgavih stijena tamne, stvrdnute magme. Ušli smo u prolaz. Ranije sam bio zaslijepljen zrakama sunca što su se odražavale od sumpora na tlu, pa mi se ovo mjesto činilo ispunjeno neizrecivo gustim mrakom - stijene su se strmo uzdizale i bile su jako približene. Pred očima su mi titrale zeleno-crvene mrljice. Moj je vodič odjednom zastao.

- Dom! - rekao je.

Stajao sam na ravnom tlu kotline - u prvi tren zbog mraka nisam vidio ni prst pred nosom. Začuo sam neku čudnu buku te sam lijevom šakom snažno protrljao kapke. Postao sam svjestan neugodnog mirisa koji je podsjećao na loše očišćen kavez u kojem su boravili majmuni. U visini su se zidovi stijena opet širili spajajući se, u blagom nagibu s vanjskim dijelom brda i sa suncem obasjanom zelenom vegetacijom, pa je s obje strane kroz uske procijepe svjetlost odlučno prodirala u dubinu, sve do središta tame.

XII. KAZIVAČ ZAKONA

Tad mi je nešto hladno dodirnulo šaku. Snažno sam se trgnuo, a onda sam blizu sebe ugledao tamne obrise malenog stvora ružičaste kože, koji je više od ijednog bića na kugli zemaljskoj ličio na dijete s kojeg je oderana koža. Stvor je imao sve one blage, ali odbojne karakteristike ljenivca, jednako spuštено čelo i spore kretnje. Kad sam prebrodio početni šok promjene u jačini svjetla, mogao sam jasnije vidjeti oko sebe. Maleni stvor nalik na ljenivca stajao je i zurio u mene. Majmunoliki stvor koji me vodio cijelim putem nekud je nestao.

Sad sam vidio da je ovaj prostor uzak prolaz među visokim zidovima skrutnute magme, usjek unutar čvornate eruptivne stijene. Zidovi su sa svake strane bili obrasli slojem mahovnjaka, šaša i širokolisnih palmi koje su oslonjene o stijene tvorile gruba i neprobijna mračna skloništa, to jest ono što je stvor koji me doveo ranije nazvao „kolibama“. Vijugavi put koji se protezao duž usjeka bio je između „koliba“ širok jedva nešto više od dva metra. Tlo je bilo strahovito prljavo, posuto trulim hrpama raskomadnog voća i drugog otpada, zbog čega je cijeli prostor tako strahovito zaudarao. Maleni ružičasti stvor-ljenivac još me uvijek promatrao trepćući očima kad se moj majmunoliki vodič opet pojavio na ulazu najbliže nastambe te mi dao znak da uđem unutra. Dok me pozivao, iz jedne od nastambi koje su se nalazile podalje u ovoj čudnoj „ulici“ izmigoljilo je neko pogrbnjeno čudovište te je zastalo buljeći u mene, vidljivo tek kao bezoblična silueta na podlozi od svijetlozelenog bilja. Oklijevao sam, već napola odlučan u tome da pobjegnem putem kojim sam i došao, no tada sam ipak odlučio nastaviti ovu pustolovinu. Šakom sam na sredini čvrsto stegnuo svoju letvu s čavlicem te sam, slijedeći svog vodiča, upuzao u malenu, o stijenu oslonjenu „kolibu“ u kojoj je strahovito zaudaralo.

Unutrašnjost je bila polukružnog oblika – prostor je bio oblikovan kao polovina pčelinje košnice. Na stijeni koja je ujedno bila unutarnji zid nalazila se hrpa šarolikog voća, između ostalog i kokosovih oraha. Na podu je bilo nekoliko grubo izrađenih posuda od drveta i lave, a jedna je posuda stajala na nevješto izrađenom stoliću. Nije bilo ognjišta. U najmračnijem, najudaljenijem kutu sjedila je bezoblična, tamna masa koja je, kad sam ušao, progundala – „Ej!“ Dok sam puzao do drugog kuta, gdje sam morao čučnuti, moj je vodič stajao pokraj mračnog ulaza, pružajući mi raspolovljen kokosov orah. Uzeo sam ga i počeo zdušno žvakati, pokušavajući ostati što je bilo moguće mirniji, usprkos priličnom strahu i gotovo nepodnošljivoj skučenosti prostora. Maleni ružičasti stvor-ljenjivac zastao je pred otvorom

„kolibe“, a iznad njegova ramena pojavilo se još neko biće bezizražajnog lica i svijetlih očiju koje je uporno zurilo.

- Ej! - izustila je tajnovita masa u suprotnom kutu.

- To je čovjek, to je čovjek - blebetao je moj vodič. - Čovjek, čovjek, čovjek s pet, kao ja.

- Tiho! - odvratio je glas iz mraka te je nešto progundao.

Zdušno sam žvakao kokos dok je oko mene vladala nevjerojatna tišina. Uporno sam zurio u onu tamu, ali nisam uspijevaao bilo što raspoznati.

- Ovo je čovjek - ponovio je glas. - On je došao živjeti s nama?

Bio je to hrapav glas u kojem se čulo još nešto, nekakav prizvuk hripavog pištanja - učinio mi se prilično čudnim, no izgovor britanskog naglaska bio je iznenađujuće pravilan. Moj me vodič pogledao kao da nešto očekuje. Shvatio sam da stanka koja je nastala znači pitanje.

- On je došao živjeti s vama - odgovorio sam.

- To je čovjek. On mora naučiti Zakon.

Sada sam počeo razlikovati u tami jednu nijansu dubljeg crnila, nejasan obris zgrbljenog oblika. Onda sam primijetio da su otvor ulaza nastambe dodatno zamračile još dvije tamne glave. Šakom sam stegnuo letvu. Stvor obavijen mrakom ponovio je glasnije - Reci riječi! Promaknulo mi je što je rekao prije toga.

- Ne hodati na sve četiri, to je Zakon - ponovio je stvor gotovo kao da izgovara pjesmicu. Bio sam zbunjen.

- Rec' r'ječi - rekao je moj vodič ponovivši pravilo, a stvorenja koja su stajala ispred otvora nastambe izgovorila su ga poput jeke, donekle prijetećim tonom. Shvatio sam da moram ponoviti ovu slaboumnu formulaciju i kad sam to učinio započela je suluda ceremonija inicijacije. Glas iz tame počeo je recitirati neku sumanutu litaniju, pravilo po pravilo, koju sam ponavljao skupa s ostalima. Dok su izgovarali riječi, tijelom su se na čudan način ritmički ljujali s jedne strane na drugu, udarajući dlanovima o koljena - slijedio sam njihov primjer. Tad sam mogao zamisliti da sam već mrtav i na drugome svijetu gdje se nalazi ova mračna nastamba s tim nakaznim bićima u tami, koja tek ponekad mjestimično osvijetli tračak svjetla, a ona se složno njišu s jedne na drugu stranu i ritmički poju - „Ne hodati na

sve četiri – to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

„Ne srkati vodu – to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

„Ne jesti meso i ribu – to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

„Ne grepsti noktima koru drveta – to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

„Ne progoniti druge Ljude – to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

I tako dalje, od zabrane da se čine ovakve gluposti, do zabrane onoga za što sam tad mislio da su najluđa, posve nemoguća i najbesramnija djela koja se uopće mogu zamisliti. Sve nas je obuzeo nekakav ritmički žar pojanja, pa smo napamet blebetali riječi, njišući se sve brže i brže, ponavljajući pravila ovog zapanjujućeg Zakona. Naizgled su me ovi divljaci uspjeti uvući u svoj obrazac sumanutog ponašanja, no duboko u meni nastala je borba između potrebe da prasnem u smijeh i osjećaja gađenja. Izrecitali smo dugačku listu zabrana, a zatim je tekst koji smo pojali skrenuo na drugu temu:

„Njegova kuća Kuća je Boli“

„Njegova nas ruka stvara“

„Njegova nas ruka ranjava“

„Njegova nas ruka iscjeljuje“

I tako dalje. Izrekli smo još jednu dugačku litaniju koja je za mene uglavnom bila neka prilično nerazumljiva brbljarija o „Njemu“, tko god „On“ bio. Možda bih u tim trenucima čak i uspio povjerovati da sanjam... ali nikad prije nisam u snu čuo pojanje.

„Njegove su munje na nebu“ – pojali smo.

„Njegovo je duboko slano more“...

U um mi se uvukla stravična misao da je Moreau, nakon što je ove ljude pretvorio u zvijeri, zarazio njihove zakržljale mozgove uvjerenjem da je on njihovo božanstvo. Ipak, nije mi ni u ludilu padalo na pamet zbog te ideje prekidati s pojanjem, jer bio sam itekako svjestan bijelih zubi i snažnih kandži kojima sam bio okružen.

„Njegove su zvijezde na nebu“

Konačno je i ova litanija završila. Opazio sam da je lice mog majmunolikog vodiča sjajno od znoja. Oči su mi se dotad već privikle na mrak, pa sam jasnije vidio obrise tijela u kutu iz kojeg se čuo glas. Stvor je bilo veličine čovjeka, no izgledao je obrastao jednoobraznom sivom dlakom, gotovo posve poput pasmine Skye terijera. Što je bilo to biće? Što su svi oni doista bili? Zamislite da ste okruženi najužasnijim nakazama i luđacima kakve ljudski um uopće može zamisliti, pa možda uspijete shvatiti tek djelić osjećaja kakav su u meni pobuđivale ove odvratne karikature ljudskosti kojima sam bio okružen.

- On je pet-čovjek, pet-čovjek, pet-čovjek kao ja - reče moj majmun-čovjek.

Ispružio sam ruke pokazujući šake. Sivi stvor iz kuta nagnuo se prema naprijed.

- Ne trčati na sve četiri. to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi? - rekao je.

Ispružio je ruku na kojoj se umjesto šake nalazio nekakav neobično iskrivljeni papak kojim me ščepao za prste - izgledao je gotovo poput jelenjeg papka kojem su se prsti preobrazili u dugačke kandže. Šutio sam, no došlo mi je da zaurlam od šoka i boli. Približio je glavu zureći u moje nokte, a tad mu je svjetlost iz otvora kolibe obasjala dio glave gdje je trebalo biti lice, pa sam ispunjen potresnim gađenjem opazio da to „lice“ ne nalikuje ni čovjeku ni zvijeri, već je posve obraslo dugačkom, gustom i neodržavanom sivom dlakom s tri tamna, vodoravna, stršeća čuperka koji su dali naslutiti gdje mu se nalaze oči i usta.

- On ima male nokte... - zagundao si je u kosmatu bradu ovaj zastrašujući stvor. - To je dobro.

Ispustio je moju šaku, pa sam nagoni zgrabio letvu.

- Moraš jesti korijenje i biljke, to je volja Njegova - reče majmun-čovjek.

- Ja sam Kazivač Zakona - odvrati sivi, dlakavi stvor. - Svi koji su novi dođu ovdje naučiti Zakon. Ja sjedim u mraku i učim Zakon.

- I tako je dobro - izusti jedan zvjeroliki stvor pred ulazom.

- Teške su kazne za one koji prekrše Zakon. Nitko ne izbjegne kaznu.

- Nitko ne izbjegne kaznu - ponovi članovi Zvjerskog naroda potajno pogledavajući jedni druge.

- Nitko, nitko - ponovi majmun-čovjek. - Nitko ne izbjegne kaznu. Pogledaj! Ja sam jednom

napravio malu stvar, krivu stvar. Blebetao, blebetao, prestao sam govoriti k'o Čovjek. Nitko me više nije razumio. Ja sam opečen, žigosan na šaci. On je velik! On je dobar!

- Nitko ne izbjegne kaznu - reče stvor sive dlake u kutu.

- Nitko ne izbjegne kaznu - ponoviše članovi Zvjerskog naroda poprijeko pogledavajući jedni druge.

- Svatko tko poželi izbjeci kaznu nastrada - reče sivodlaki Kazivač Zakona. - Što ćeš ti poželjeti prekršiti mi zasad ne znamo, ali saznat ćemo. Neki pozele slijediti druge Ljude koji se miču, hoće se prikradati, promatrati, čekati i skočiti da ubiju i grizu, da grizu duboko i pohlepno, hoće sisati krv. To je loše. „Ne progoniti druge Ljude - to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi? Ne jesti meso i ribu - to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

- Nitko ne izbjegne kaznu - odvrati neki pjegavi divljak koji je stajao pred ulazom.

- Za svakog je zlo željeti prekršiti Zakon - nastavi sivodlaki Kazivač Zakona. - Neki hoće otići, pa trgati zubima i rukama dok ne dođu do gomolja bilja i zariti lice u zemlju. To je loše.

- Nitko ne izbjegne kaznu - odvrata svi pred ulazom.

- Neki odu pa noktima grebu koru stabala, neki odu pa noktima kopaju po grobovima mrtvih, neki odu pa se bore tako da se udaraju čelima ili nogama ili oštrim noktima, neki iznenada ujedaju bez ikakvog povoda, neki se vole valjati u prljavštini.

- Nitko ne izbjegne kaznu - odvrati majmun-čovjek češajući se po listu potkoljenice.

- Nitko ne izbjegne kaznu - reče maleni ružičasti „ljenivac“.

- Kazna je okrutna i neizbježna. Zato nauči Zakon. Reci riječi.

Tad je bez ikakvog povoda opet počeo recitirati neobičnu litaniju Zakona, pa sam još jednom sa svim onim stvorenjima stao pjevšiti i ljuljati se. U glavi sam osjećao smušenost od tog blebetanja i smrada prostorije koji me okruživao, no pjevšio sam i dalje, uvjeren da ću ubrzo dobiti šansu da stvari okrenem u svoju korist.

„Ne hodati na sve četiri - to je Zakon. Zar mi nismo Ljudi?“

Stvarali smo toliku buku da uopće nisam primijetio graju koja je nastala vani, dok neki stvor - mislim da je to bio jedan od one dvojice svinjolikih muškaraca - nije iznad malenog

ružičastog „ljenivca“ gurnuo glavu u prostoriju i s uzbuđenjem nešto povikao, nešto što nisam uspio razumjeti. Odjednom su se svi koji su stajali pred ulazom nastambe razišli, moj majmun-čovjek brzo je izašao iz prostorije, a slijedio ga je Kazivač koji je dotad sjedio u mraku (opazio sam da je krupan, nespretni i posve obrastao dugom sivom dlakom). Ostao sam sâm, a tad, prije nego što sam uspio dopuzati do ulaza, začuo sam cvilež škotskog hrta.

U trenu sam izašao i zastao pred nastambom, u šaci sam držao letvu s čavlicem dok mi je svaki mišić na tijelu podrhtavao. Preda mnom su se nalazila izvitoperena leđa dvadesetak članova Zvjerskog naroda, deformirane glave do polovice su im bile zaklonjene i uvučene među lopatice. Uzbuđeno su gestikulirali. Ozarena poluzvjerska lica ostalih upitno su promatrala iz nastambi. Gledao sam u smjeru u koji su svi uprli poglede i vidio sam gdje kroz izmaglicu ispod stabala na kraju prolaza što se protezao između nastambi dolazi mračna spodoba s jezivo bijelim licem doktora Moreaua. Zatežući povodac obuzdavao je škotskog hrta koji je divlje skakao u vis, a odmah za njim koračao je Montgomery, držeći u ruci revolver. Trenutak sam ukočeno stajao, sleđen od straha. Okrenuo sam se i vidio da su prolaz iza mene zakrčila još dvojica krupnih divljaka s golemim sivim licem i sitnim očima, trepćući vjeđama dok su mi se približavali. Osvrnuo sam se oko sebe. Opazio sam da se ispred mene nekih šest metara s desne strane uvis uzdiže uzak procjep u stijeni kroz koji je zraka svjetla ukoso prodirala u sjene.

– Stani! – povikao je Moreau kad sam odlučnim, dugačkim koracima krenuo prema procjepu, a onda je zaurlao: – Držite ga!

Na te riječi prema meni se najprije okrenulo jedno, a zatim i sva ostala lica. Njihovi pozvjereni umovi srećom su sporo shvaćali. Snažno sam ramenom odgurnuo jednog nespretnog divljaka koji se okretao da vidi što je Moreau htio, pa je zateturio prema naprijed i naletio na drugo zvjeroliko biće. Osjećao sam kako me rukama nasumice grabi po tijelu pokušavajući me ščepati, ali nije uspio. Maleni ružičasti „ljenivac“ naglo se zabio u mene, pa sam ga tresnuo letvom, a čavlic mu je duboko zarezao nakazno lice. U trenu sam se počeo brzo i nespretno penjati po strmom procjepu u stijeni, nekakvom uskom ukošenom utoru – cilj mi je bio doseći vrh zida i tako se izvući iz kotline na brdo. Iza sebe čuo sam zavijanje i povike: – Uхватite ga! Držite ga! Ispod mene se u podnožju pojavio stvor sa sivim licem koji je u procjep zabio svoju golemu šaku.

– ‘Ajde! ‘Ajde! – urlali su ovi u podnožju.

Pridržavajući se rukama i nogama, s mukom sam se uspio uzverati do vrha stijene – izvukao

sam tijelo iz ponora na brdo gdje je tlo bilo prekriveno sumporom. Nalazio sam se na zapadnoj strani iznad sela Zvjerskog naroda. Imao sam sreću da sam se zatekao baš na ovom dijelu kotline gdje je procjep bio vrlo uzak te se uzdizao u obliku neravne kosine – nemoguće je da bi stvorenja koja su me prva počela slijediti uspjela svladati takav uspon.

Pretrčao sam preko bjelkaste čistine, spustio se po strmoj nizbrdici kroz teren s raštrkanim stablima i došao do široke nizine u kojoj je rasla visoka trska. Probio sam se kroz stabljike do tamnog, bujnog niskog raslinja čiji su se crni mesnati listovi pod nogama pretvarali u gnjecavu smjesu. U trenutku kad sam se sjurio u nizinu s trskom iz kotline su se počeli probijati moji najgorljiviji progonitelji. Već sam neko vrijeme otežano hodao krčeći si put kroz gnjecavo raslinje. Ubrzo su zrak oko mene posve ispunili prijeteći krici. Čuo sam silnu buku koju su stvarali moji zvjerski progonitelji duž staze u kotlini. Tada sam začuo pucanje stabljika trske i povremeni krckavi lom grančica. Neka od ovih stvorenja rikala su poput uzbuđenih zvijeri koje love plijen. Na lijevoj strani nizine tulio je škotski hrt, a iz istog su se smjera čuli Moreauovi i Montgomeryjevi povici.

Brzo sam skrenuo udesno. Čak i tad mi se činilo da čujem Montgomeryja kako mi dovikuje da mi je bolje da vraški brzo trčim želim li se spasiti. Ubrzo su mi noge počele propadati u tlo koje se pretvorilo u vlažnu i gustu smjesu, no bio sam očajan te sam se kao sumanut s mukom probijao po mulju kroz koji sam propadao do koljena. Na kraju sam stigao do staze što je vijugala između visokih stabljika trske. Buka koju su stvarali moji progonitelji ostala je negdje na lijevoj strani nizine. Na jednom dijelu staze, ispred nogu su mi protrčale tri čudne, ružičaste životinje koje su poskakivale. Bile su velike otprilike poput mačaka.

Moj puteljak je vodio na brdo, preko još jedne čistine prekrivene bijelim, skorenim sumporom, a zatim je opet ponirao na tlo obraslo trskom. Tamo je odjednom, bez ikakve vidljive naznake ili upozorenja, skretao usporedno s rubom strme, stijenom omeđene jaruge koju nisam uočio. Iznenadjenje me zadesilo naglo i neočekivano, kao kad čovjek ne opazi „ha-ha“ zid tipičan za engleske vrtove [1]. Zagazio sam na rub jaruge dok sam još uvijek trčao svom snagom, no kako je nisam opazio postao sam svjestan da padam tek kad sam već naglavačke poletio kroz zrak.

Pao sam licem i podlakticama među trnje koje je stršalo iz raslinja. Kad sam ustao, jedno mi je uho bilo rasječeno, a rane na licu krvarile su. Jaruga u koju sam tresnuo bila je strma, kamenita, obrasla trnovitim biljem i ispunjena gustom maglom što je oko mene lelujala poput isprepletenih niti dima. Magla se vijugavo uzdizala iz središta uskog potoka čije je korito bilo usječeno u tlo. Zapanjila me ova izmaglica – nije se raspršila unatoč tome što je

sada dnevna vrućina bila na vrhuncu. Ipak, nisam imao vremena zastati i razmišljati o tome. Krenuo sam desnom stranom, hodajući niz nagib tla duž potoka, nadajući se da ću ovim putem stići do mora. Obuzela me misao da će mi se tada opet pružiti mogućnost izlaza u krajnjoj nuždi – imat ću se gdje utopiti. Tek sam kasnije shvatio da sam u padu ispuštio svoju letvu s čavličem.

Ubrzo se širina jaruge suzila. Da bih lakše hodao bezbrižno sam ugazio u potok, no gotovo sam istog trena iskočio iz vode koja je bila toliko vruća da je gotovo vrila! Opazio sam i da je tanak sloj sumporne pjene plutao na površini, dok se voda lagano vrtložila. Tek nekoliko metara dalje korito potoka naglo je skretalo, a između stijena nazirala se zamagljena linija plavog horizonta. U morskom plićaku sunce se zrcalilo u bezbrojnim treperavim iskricama na površini vode. Zurio sam u mjesto gdje ću prije ili kasnije umrijeti. Ipak – bilo mi je vruće, dahtao sam, a topla krv ugodno mi je kolala venama, istovremeno kapajući iz mog izranjavanog lica. Osim toga, osjećao sam i više od mrvice likovanja što sam između sebe i progonitelja uspio stvoriti toliku udaljenost. Ne – tada se u meni još uvijek nije probudio nagon koji bi me potaknuo da otkoračam u vodu i okončam svoj život.

Okrenuvši se, zurio sam u stazu kojom sam došao. Osluškiavao sam. Posvuda je vladala tišina. Čulo se samo zujanje mušica i cvrčanje nekih malenih kukaca koji su skakali po trnju niskog raslinja. Tad se začulo tiho zavijanje psa, brbljanje, frfljanje, lom grana trske i ljudski glasovi. Zvukovi su postali glasniji, pa opet udaljeniji i tiši. Buka se sve više povlačila u suprotnom smjeru od jaruge i potoka, a onda je posve prestala. Lov je, za neko vrijeme, završio, no sada sam znao s koliko nade mogu očekivati pomoć od pripadnika Zvjerskog naroda.

[1] Niski zidić koji opasuje i dijeli terasasto položene travnjake engleskih pejzažnih parkova, pri čemu je taj prekid nevidljiv promatraču iz kuće ili dvorca, a ima svrhu da spriječi neželjeni ulazak stoke s travnjaka u vrt. (nap. ur.)

XIII. PREGOVARANJE

Tada sam se ponovno okrenuo i spustio se niz obalu prema moru. Otkrio sam da se potok s vrelom vodom rastače u plitku, travama obraslu pjeskovitu lokvu u kojoj se mnoštvo račića i bića s izduženim tijelom i mnogobrojnim ticalima pokrenulo zbog šljapkanja mojih nogu. Došao sam do samog ruba slane morske vode i u tom sam trenu osjetio da sam na sigurnom. Okrenuo sam se, raširio ruke, dlanove podbočio o kukove i zurio u gusto zelenilo kojem sam dotad bio okrenut leđima. Jaruga ispunjena parom izgledala je kao urezana u brdo, poput duboke posjekotine iz koje se dimilo. No, kao što sam već rekao, bio sam previše uzbuđen i (ovo je istina – iako oni koji nikad nisu iskusili opasnost blizine smrti možda u to sumnjaju) previše očajan da bih se odrekao života. Tada sam se dosjetio da mi je ostala još jedna šansa za spas.

Zašto ne bih mogao, dok me Moreau, Montgomery i njihova zvjerska rulja gone duž otoka, obići zaljev hodajući plažom, držeći se uz rub vode dok ne stignem do ograđenog prostora? Tako ću ih uspjeti zaobići s „bočne“ strane otoka i kad stignem do cilja, možda ću iz ogradnog zida (koji je sagrađen od ne baš čvrstog materijala) uspjeti izbiti kamen kojim ću razvaliti bravu malih ulaznih vrata. Zatim ću vidjeti kakvo oružje mogu pronaći unutar dvorišnih prostorija (nož, pištolj ili što drugo) kojim ću se, kad se vrate, moći obraniti. Svakako sam morao pokušati.

Nato sam se okrenuo na zapad i hodao prateći rub vode. Sunce je polako zalazilo, pa me zasljepljivala žareća vrelina. Jedva primjetna plima Tihog oceana bujala je u lagano namreškanim valovima. Ubrzo sam došao do dijela na kojem sam se okrenuo od mora – plaža mi je sada bila s južne strane, to jest iza leđa, a sunce zdesna. Trebao sam se početi penjati po pješčanoj kosini do ograđenog prostora. Odjednom sam u daljini pred sobom ugledao najprije jednu, a zatim nekoliko osoba kako izlaze iz gustiša – Moreau sa sivim škotskim hrtom, pa Montgomery i još dvojica. Nato sam zastao.

Opazivši me, počeli su gestikulirati rukama i krenuli su prema meni. Stajao sam promatrajući ih dok su se približavali. Dvojica pozvjerenih pomoćnika potrčali su naprijed kako bi me spriječili da skrenem kroz šikaru koja je vodila u unutrašnjost otoka. I Montgomery je trčao, no on je išao ravno prema meni. Moreau ih je slijedio sporije, vodeći psa.

Na kraju sam se trgnuo iz umrtvljenosti. Okrenuo sam se prema oceanu i otkoračao ravno u vodu. Isprva je razina mora bila vrlo plitka. Prešao sam gotovo trideset metara prema pučini prije nego su mi valovi dosežali do pasa. Nejasno sam mogao vidjeti kako morska bića u plićaku naglo skreću dalje od mojih stopala.

- Čovječe, što to radite? - povikao je Montgomery.

Okrenuo sam se prema obali. Stajao sam do pasa u vodi i zurio u njih dvojicu. Montgomery je, dahćući, stajao uz rub vode. Lice mu se od napora zarumenilo, poduža zagasito plava kosa stršala je na sve strane, a obješena donja usnica otkrivala je nepravilne zube. Moreau ga je tek sustizao: bio je blijed u licu, s izrazom nepopustljive odlučnosti. Na uzici je držao psa, koji je lajao na mene. Obojica su sa sobom nosili bičeve. Podalje uz obalu ljudi-zvijeri zurili su u nas.

- Što radim? Idem se utopiti - odvratio sam.

Montgomery i Moreau izmijenili su poglede.

- Ali zašto? - upitao je Moreau.

- Jer mi je bolje umrijeti nego da me mučite.

- Rekao sam vam - promrmeljao je Montgomery Moreauu, koji mu je nešto potihog odgovorio.

- Zbog čega mislite da ću vas mučiti? - upitao je Moreau.

- Zbog svega što sam dosad vidio - rekoh. - Uključujući i ove pripadnike Zvjerskog naroda koji nas promatraju.

- Zavežite! - zaprijetio mi je Moreau podigavši pesnicu.

- Neću šutjeti - odvratio sam. - Ovo su bili ljudi. A što su sad? Barem neću postati poput njih!

Pogledao sam u daljinu iza Montgomeryja i Moreaua. Nešto dalje na plaži stajali su onaj Montgomeryjev pomoćnik čije je ime bilo M'ling i jedan bijelom tkaninom omotan lađar iz čamca. Još dalje u sjeni stabala ugledao sam svog majmuna-čovjeka, a iza njega još nekoliko nejasnih obrisa zvjerolikih stvorenja.

- Tko su ta stvorenja? - upitao sam pokazujući rukom prema njima, vičući sve glasnije da bi

me mogli čuti. – Oni su bili ljudi poput vas, koje ste zarazili nekom zvjerskom odvratnošću, ljudi koje ste porobili i koje još uvijek zastrašujete. Vi koji me slušate! – vikao sam, upirući sad prstom u Moreaua, urlajući do onog udaljenog mjesta iza njega gdje je stajao Zvjerski narod. – Vi koji me slušate! Zar ne vidite da vas se ova dvojica još uvijek boje? Ne vidite li da vas se strahovito boje? Zašto se onda vi bojite njih? Vas je mnogo...

– Za boga miloga – povikao je Montgomery – ušutite već jednom, Prendick!

– Prendick! – zaurao je Moreau.

Obojica su vikala uglas kao da će me tako uspjeti utišati, a iza njih su se nazirala spuštena lica pozvjerenih „ljudi“ koji su zurili, ne shvaćajući što se događa. Ramena su im bila napeta, dok su im deformirane ruke mlitavo visjele. Izgledali su (bar sam u to želio vjerovati) kao da me pokušavaju razumjeti, kao da se (mislio sam) trude prisjetiti nečega iz svoje ljudske prošlosti. Nastavio sam vikati, jedva se sjećam što – nešto o tome da bi bilo lako ubiti Moreaua i Montgomeryja, da ih se oni uopće ne bi trebali bojati – eto, takvim sam idejama opterećivao umove Zvjerskog naroda. Ugledao sam onog zelenookog stvora u crnim dronjcima kojeg sam sreo noću nakon dolaska na otok kako izlazi iz gustiša stabala i druge koji su ga slijedili da bi me mogli bolje čuti. Na kraju sam, iz potrebe da udahnem, zastao.

– Saslušajte me na trenutak – rekao je Moreau staloženim glasom – a tada recite što god hoćete.

– Dakle, što mi imate reći? – upitao sam.

Nakašljao se, razmislio, pa povikao. – Reći ću na latinskom, Prendick! Lošem latinskom, osnovnoškolskom latinskom, ali pokušajte shvatiti. Hi non sunt homines; sunt animalia qui nos habemus – vivisecirali. Ovo je proces humanizacije. Objasnit ću vam. Dođite na obalu.

Nasmijao sam se. – Zgodna priča – odvratio sam. – Oni govore, grade nastambe. Ovo su bili ljudi. Ne planiram doći do obale.

– Točno iza mjesta gdje stojite voda je jako duboka i prepuna morskih pasa.

– To mi odgovara – rekoh. – Brza i efikasna smrt.

– Pričekajte trenutak... – započeo je Moreau, a zatim je iz džepa izvukao neki predmet koji je odražavao sunčeve zrake te ga spustio pokraj stopala. – Ovo je napunjen revolver – rekao je.

– I Montgomery će izvući i odložiti svoj revolver. Tad ćemo se povući gore uz pješčanu

kosinu do mjesta na kojem ćete vi odlučiti da smo na sigurnoj udaljenosti od vas. Zatim dođite na obalu i uzmite revolvere.

- Ne pada mi na pamet! Imate vas dvojica negdje i treći revolver.

- Želim da razmislite o čitavoj ovoj situaciji, Prendick. Kao prvo, nikad vas nisam molio da dođete na ovaj otok. Kad bismo se doista bavili vivisekcijom ljudi, tada bismo na otok trebali dovoziti ljude, a ne životinje. Nadalje, prošle noći dali smo vam jaku dozu sedativa – da smo vam htjeli nauditi mogli smo to učiniti. I na kraju, sad kad ste već proživjeli šok početne panike, pa možete razmišljati logičnije, nije li po vama Montgomery pošten čovjek? Pokušavali smo vas uloviti za vaše vlastito dobro, jer ovaj otok prepun je kojekakvih opasnih fenomena. Osim toga, zašto bismo vas željeli ustrijeliti kad ste nam upravo ponudili da se utopite?

- Zašto ste nahuškali svoje „ljude“ na mene dok sam bio u nastambi?

- Htjeli smo se osigurati da ćemo vas uhvatiti i spasiti od opasnosti kojima ste bili okruženi. Nakon toga pratili smo vas po mirisu, opet – za vaše dobro.

Razmišljao sam. Činilo se mogućim... Tad sam se sjetio još nečeg.

- Ali vidio sam... – rekoh – u dvorišnoj nastambi unutar ograđenog prostora...

- To je bila puma.

- Slušajte, Prendick – rekao je Montgomery – nemojte se ponašati poput budale. Izadite iz vode, uzmite naše revolvere i počnimo razgovarati. Ne možemo vas dovesti u gori položaj od onog u kojem se već nalazite.

Priznajem da sam se oduvijek, pa čak i tada smrtno bojao Moreaua i nisam mu vjerovao, no Montgomery je bio čovjek za kojeg sam gajio osjećaj razumijevanja.

- Popnite se po pješčanoj kosini... – rekao sam, a nakon razmišljanja dodao sam – i držite ruke u zraku.

- Ne možemo na to pristati – odvratio je Montgomery jasno odmahujući glavom. – Držati ruke u zraku ponižavajuće je.

- Popnite se onda gore uz kosinu sve do mjesta na kojem počinje rasti drveće – rekoh. – I ne morate podići ruke.

- Prokleta glupa parada, ali učinit ćemo tako - odvratio je Montgomery.

Okrenuli su se od mora suočivši se sa šest ili sedam nakaznih stvorenja koja su stajala tamo na suncu - izgledala su neizrecivo nestvarno, iako su im tijela bila čvrsta i pokretna, a na pijesku su se jasno ocrtavale njihove tamne sjene. Montgomery je pucnuo bičem prema mjestu gdje su stajala i odmah su se sva okrenula i razbježala glavom bez obzira među drveće. Kad su Montgomery i Moreau bili, po mojoj procjeni, dovoljno daleko, dovukao sam se do obale te podigao i pregledao revolvere. Kako bih bio siguran da se ne radi o nekoj dobro smišljenoj opsjeni, ispalio sam jedan metak u zaobljenu grudu lave. Sa zadovoljstvom sam vidio da se kamen raspršio u prah, dok se po pijesku rasulo olovo. Ipak sam na trenutak oklijevao...

- U redu, prihvaćam rizik - konačno sam doviknuo, pa sam s revolverom u svakoj ruci krenuo uz pješčanu kosinu prema Moreau i Montgomeryju.

- Tako je već bolje - odvratio je Moreau, ne glumeći da mi je sklon. - Već ste mi ionako potratili većinu dana svojim neosnovanim maštarijama.

Tad su mi obojica donekle prezrivo okrenula leđa - ponizila me ta gesta - i u tišini su koračali preda mnom do ograđenog prostora. Grupica ljudi-zvijeri stajala je u daljini među drvećem. Još su uvijek pokušavali dokučiti što se događa. Prošao sam kraj njih držeći se što sam mogao smirenije. Jedan stvor počeo me slijediti, ali povukao se nakon što je Montgomery pucnuo bičem. Ostali su stajali, promatrajući u tišini. Ta su stvorenja, po Moreauovim tvrdnjama, možda jednom i bila životinje, ali nikada do tada nisam vidio životinje koje se trude razmišljati.

XIV. ISKAZ DOKTORA MOREAUA

- A sad ću, Prendick, objasniti - rekao je doktor Moreau čim smo nešto pojeli i popili. - Moram priznati da još nikad nisam ugostio čovjeka koji je bio tako tvrdoglav i koji me toliko izmaltretirao. Upozoravam vas da je ovo posljednji put da vam izlazim ususret. Smislite li još nešto zbog čega ćete mi zaprijetiti samoubojstvom - nemam vas više namjeru odgovarati, čak i pod cijenu da mi to stvori prilične probleme.

Moreau je sjedio u mom platnenom naslonjaču, držeći dopola popušenu cigaru bijelim prstima koji su odavali dojam da je itekako spretan. Svjetlo iz stropne svjetiljke što se lagano njihala padalo mu je na bijelu kosu. Zurio je kroz prozorčić u svjetlost zvijezda.

Sjedio sam što je bilo moguće dalje od njega - između nas bio je stol, a revolveri su mi bili pri ruci. Montgomery nije bio u prostoriji. Nisam želio biti s obojicom u tako malom sobičku.

- Dakle, priznajte da je „ljudsko biće nad kojim je izvršena vivisekcija“, kako ste ranije nazvali to stvorenje, na kraju ipak samo puma? - upitao je Moreau.

Ranije me bio natjerao da uđem i dobro pogledam onu jezivu nakazu koja se nalazila u dvorišnoj prostoriji - „laboratoriju“, kako bih se uvjerio da se radi o zvijeri, a ne o čovjeku.

- Da, to je puma - odvratio sam - još uvijek živa, ali toliko izrezana i unakažena da molim Boga da više nikad ne vidim nijednu otvorenu ranu... Od svih izopačenih -

- Pustite sad to - reče Moreau - na kraju krajeva, poštedite me tih mladenačkih strahova. I Montgomery je nekad bio poput vas. Dakle - priznajte da je to puma. Sada šutite dok vam izlažem lekciju iz fiziologije.

Odmah je počeo držati predavanje tonom čovjeka koji se neizrecivo dosađuje, no ubrzo je malo živnuo, pa mi je objasnio temeljnu ideju svog rada. Tumačio je jednostavno, razumljivo i uvjerljivo. Tu i tamo bi mu se u glasu osjetila natruha sarkazma. Ubrzo sam se duboko posramio zbog položaja u kojem smo se obojica zatekli. Stvorenja koja sam vidio nisu bili ljudi - nikad nisu bili ljudi. Bila su životinje, počovječene zvijeri - primjerci vrhunskog uspjeha tehnike vivisekcije.

- Zaboravili ste što sve nekom živom biću može učiniti spretan kirurg koji ga operira tako da ga ne uspava anestezijom - reče Moreau. - Osobno me zbunjuje pitanje - zašto već ranije

netko nije učinio sve ovo što sam ja učinio ovdje na otoku? Neki manji zahvati već su, naravno, rađeni, na primjer, amputacije, skraćivanje jezika i kirurško odstranjivanje. Naravno, vama je poznato da je operacijom moguće izliječiti, ali i namjerno uzrokovati razrokost. Tako je i kirurškim odstranjivanjem nečega moguće postići razne sekundarne promjene – poremeti se distribucija kožnog pigmenta, mijenja se jačina snažnih emocija i nagona, preraspodijeli se lučenje unutar masnog tkiva... Sasvim ste sigurno čuli za to?

– Naravno – odvratio sam. – Ali ova vaša nakaradna stvorenja...

– Doznat ćete sve, no idemo nekim redosljedom – rekao je odmahujući prema meni rukom. – Tek sam počeo. Ovo su samo osnovni primjeri kirurških rekonstrukcija. Operativnim zahvatom, naravno, može se postići daleko više – može se nadograđivati, reducirati i mijenjati. Vjerojatno ste čuli za prilično uobičajeni postupak rekonstrukcije kojem se pribjegava kad je uništena koža na nosu – komadić kože izreže se s čela, postavi na nos i koža normalno zaraste u novom položaju. Kod ovog tipa presađivanja životinja je sama sebi donor, jer jedan se dio njezina tijela samo presadi na drugi dio, gdje sraste u novom položaju. Moguće je i presađivati svježije odstranjen uzorak s jedne životinje na drugu – na primjer, ovako se mogu presaditi zubi. Presađivanje komadića kože i koštanog tkiva radi se u svrhu bržeg zacjeljivanja – kirurg postavi u središte rane komadiće kože odstranjene s druge životinje, ili se na mjestu gdje je kost polomljena postave fragmenti koštanog tkiva netom odstranjeni sa životinje koju u tu svrhu treba usmrtiti. Možda ste čuli za „Hunterovu pijetlovu mamuzu“ – pijetlov stražnji prst, to jest mamuza, uspješno je srastao presađen na vrat bika, a treba uzeti u obzir i štakorske nosoroge alžirskih ratnika – nakazne štakore koji su nastajali tako što bi se običnom štakoru odstranio komadić s repa, koji bi mu se zatim presadio na njušku gdje bi zarastao u položaju „kljove“–

– To je namjerno stvaranje monstruma – odvratio sam. – Dakle, vi mi zapravo hoćete reći da...

– Upravo tako. Stvorenja koja ste vidjeli jesu životinje kojima su dijelovi tijela preoblikovani i raspoređeni tako da se dobila posve nova tjelesna struktura. To je ono čemu sam posvetio svoj život – pronalasku mogućnosti opstanka i prilagodbe organizama novim životnim uvjetima, osobito u situaciji kad središnji živčani sustav mora razviti nove načine upravljanja tijelom.

Učio sam godinama. Stjecao sam znanje eksperimentirajući. Vidim da ste užasnuti, a ipak vam ne govorim ni o čemu što već nije poznato. Sve moje spoznaje nalazile su se ispod

površine primijenjene anatomije još prije mnogo godina, ali nitko se nije imao hrabrosti u to upustiti. Ne radi se samo o tome da mogu promijeniti vanjski izgled životinje – fiziološke funkcije te funkcioniranje kemijskih procesa unutar tijela također se mogu trajno izmijeniti. Nema sumnje da su vam poznati primjeri kad su takve promjene postignute ubrizgavanjem cjepiva u kojem su umrtnjeni mikroorganizmi ili zamjenski sintetički nadomjesci. Sličan je postupak i transfuzija krvi, što je polje znanosti s kojim sam i započeo svoja proučavanja.

Svi su ti postupci općepoznati. Manje je poznato da je nekad vjerojatno bila vrlo raširena praksa onih srednjovjekovnih nadrikirurga koji su operativno ljudska bića pretvarali u patuljke, sakate prosjake i čudovišta koja su se izlagala po sajmovima – ostaci njihovih „vještina“ još su uvijek vidljivi u spretnosti mladih šarlatana ili akrobata. Victor Hugo spominje ih u svom djelu „Čovjek koji se smije“.

No, da ne duljim – već sami počinjete uviđati da se može presaditi tkivo s jednog dijela tijela životinje na drugo mjesto, kao što se može presađivati tkivo s jedne životinje na drugu. Jednako tako mogu se izmijeniti kemijske reakcije unutar tijela. Može se upravljati načinom na koji životinja raste, a može se i posve izmijeniti način i smjer pokretanja udova – sve u svemu, životinju se može promijeniti u samom temelju njezine biološke zadanosti.

Ipak, sve dok osobno nisam počeo s praktičnim istraživanjima, moderni istraživači nisu se nikad ozbiljno i sustavno posvetili ovoj fascinantnoj grani znanosti... Nekim se operativnim izmjenama pribjegavalo iz nužde i bez ikakva odobrenja medicinske struke. Sjetite se – do najupečatljivijih dokaza o tome kako je moguće promijeniti biološku zadanost došlo se pukim slučajem – takve eksperimente provodili su tirani, kriminalci, uzgajivači konja i pasa, dakle, nespretni, neuvježbani mesari koji su htjeli postići neki svoj cilj. Ja sam prvi liječnik koji je tom polju pristupio oboružan poznavanjem medicine, kirurgije te zakona i procesa koji upravljaju rastom organizama. Naravno da se opravdano sumnja da se vivisekcija potajno prakticira već stoljećima – takvi su slučajevi umjetnog spajanja navodnih sijamskih blizanaca te svega što se radilo u tamnicama inkvizitora. Njihov glavni cilj nesumnjivo je bio razviti neku vrstu umjetnosti mučenja, no mora da su bar neki od inkvizicijskih „kirurga“ bili vođeni i natruhom znanstvenih pobuda.

- Ali... - započeo sam - ta stvorenja, te životinje govore!

Moreau je to potvrdio i još je jednom istaknuo da ono što se može postići vivisekcijom ne završava tek pukom promjenom fizičkog oblića. Na primjer, svinju se može dresirati. Ustrojstvo moždane strukture još je podložnije promjenama od fizičke strukture tijela.

Područje znanstvene hipnoze sve više napreduje. Nazire se mogućnost da se sugestijama koje se usađuju u um prilikom hipnoze premoste i posve zamijene naši stari, naslijeđeni instinkti, kao i ideje koje nam je već usadila okolina. Većina ideja koje nazivamo „moralnim“ odgojem upravo je takvo umjetno preoblikovanje i nasilno potiskivanje urođenih instinkta, rekao je Moreau. Snažna agresivnost preobražena je u hrabru požrtvornost, a potisnuta seksualnost u snažne religiozne osjećaje.

- Velika razlika između čovjeka i majmuna jest u mjeri do koje ljudi mogu, a majmuni ne mogu koristiti govorne organe - nastavio je Moreau. - Majmunima nedostaje moć nijansiranog oblikovanja zvukova, pa zbog toga ne mogu glasom proizvesti delikatne simbole pomoću kojih bi mogli zvukom prenositi svoje misli.

Nisam se složio s ovom Moreauovom tvrdnjom, no on je donekle nepristojno odbio obratiti pozornost na moj prigovor. Ponovio je da su „stvari takve kakve jesu i - gotovo“. Nastavio je pripovijedati o svom radu. Upitao sam ga zašto je kao model izabrao ljudsko tijelo. Tada mi se činilo (a tako mislim i danas) da je u njegovu odabiru bilo neke neobične zlobe. Priznao je da se za ljudsko tijelo odlučio sasvim slučajno.

- Jednako tako mogao sam ovce preoblikovati u ljame ili ljame u ovce. Pretpostavljam da postoji nešto u obliku ljudskog tijela što potiče u umu stanovitu umjetničku crtu snažnije od ijednog oblika tijela životinje. Ipak, nisam se strogo ograničio samo na preoblikovanje u ljude... Dva-tri puta...

Šutio je nekoliko trenutaka.

- Deset godina! Kako su samo proletjele... A danas sam potratio čitav dan spašavajući vam život te upravo tratim još sat vremena time što vam se opravdavam!

- Ali - rekoh - još uvijek ne razumijem... Čime opravdavate nanošenje tolike boli? Jedini razlog koji bi u mojim očima mogao opravdati vivisekciju jest kad bi ta bol rezultirala nekakvom općom koristi...

- Upravo tako - odvratio je Moreau. - Samo, vidite, moji nazori sazdani su od drugačijeg viđenja stvari. Vi i ja krećemo u donošenje zaključaka od bitno različitih temeljnih uvjerenja. Vi ste materijalist.

- Ja nisam... materijalist! - bunio sam se gorljivo. - Po mom mišljenju, po načinu na koji ja doživljavam...

- Jer upravo su nazori koje imamo o boli ono po čemu se nas dvojica razlikujemo. Dok god vam se gadi bol koju možete vidjeti i čuti, dok god vam vaša osobna bol služi kao vid motivacije za određene postupke, dok god smatrate da je nanošenje boli u temelju svakog zamislivog grijeha - dok god na taj način razmišljate o boli ja tvrdim da ste i vi sami tek životinja koja samo malo smislenije razmišlja i artikulira bol koju životinja naprosto - osjeća. Ta bol...

Nestrpljivo sam slegnuo ramenima na takvo sofističko objašnjenje - argumenti su mu zvučali razumno, no vodili su prema netočnim, namjerno iskrivljenim zaključcima.

- O, Prendick, ali bol je tako zanemariva! Um znanstvenika koji je doista posvećen otkrićima kojima nas znanost može poučiti mora uviđati da je bol nešto što je zanemarivo! Moguće je da, osim na ovom našem sićušnom planetu koji je tek mrljica kozmičke prašine, potpuno nevidljiv čak i kad bismo ga promatrali s najbliže zvijezde - tvrdim da je moguće da nigdje drugdje u svemiru ovaj osjećaj koji mi nazivamo bol uopće ne postoji. Ipak, nazori i zakoni koje smo stvorili i koje smatramo ispravnima - trebali bismo se zapitati koliko je uopće snažna bol? Na cijelom ovom planetu, među svim živim bićima - koliki je uopće intenzitet boli?

Dok je izlagao ovu tezu iz džepa je izvukao maleni vojni nožić unutar čijeg se okvira nalazilo uvučeno nekoliko oštrica različite veličine. Izvukao je najmanju oštricu i namjestio naslonjač tako da sam mu mogao vidjeti bedro. Tad je, odabравši mjesto, u bedro zabio oštricu i odmah je izvukao.

- Nesumnjivo ste ovo već vidjeli - rekao je. Ubod u bedreni mišić ne boli. Ali što to dokazuje? Unutar mišića nema biološke potrebe za boli, pa iz tog razloga bol tamo nije ni smještena. Bol je donekle potrebna na koži gdje ima određenu funkciju, a na cijelom bedru postoje tek tu i tamo točke na kojima je moguće osjetiti bol. Bol je, jednostavno rečeno, naš neposredni medicinski „savjetnik“ koji služi da bi nas na nešto upozorio i potaknuo. Nisu sve otvorene rane bolne, niti tijelo sve impulse koji protječu kroz pokretačke živce registrira kao bol - bol se ne registrira čak ni kroz sve osjetilne živce. Nema one neugodne, istinske boli u osjetu koji provodi očni živac. Povrijedite li očni živac, vidite tek bljeskove svjetla, baš kao što i oboljenje slušnog živca dovodi samo do zujanja u ušima. Biljke ne osjećaju bol, kao ni životinje koje se klasificiraju u niže razrede - moguće je da stvorenja poput morskih zvijezda ili rakova uopće ne osjećaju bol.

A onda, tu su i ljudska bića. Kako postajemo sve inteligentniji, tako pronalazimo sve

inteligentnije načine da se brinemo za vlastitu dobrobit. Zbog toga nam sve manje trebaju vanjski poticaji kao motivacija za izbjegavanje opasnosti. Još nikada nisam čuo da evolucija nije prije ili kasnije dokinula i uništila sve što se pokazalo biološki nepotrebnim. Je li vama možda poznat slučaj u kojem nepotrebno ne odumire? A bol kao biološki poticaj postaje nepotrebna.

Osim toga, Prendick, ja sam religiozan čovjek, kao što svatko pri zdravoj pameti mora biti. Usušujem se vjerovati da sam možda na ovom svijetu vidio više čudnih puteva Gospodnjih od vas jer sam čitav radni vijek na svoj jedinstveni način tragao za zakonima po kojima je život sazdan, dok se vaše traganje, koliko shvaćam, svodilo na sakupljanje različitih vrsta leptira.

I vjerujte mi, Prendick, osjećaj užitka i bola nisu ni u kakvoj vezi s rajem ili s paklom. Užitak i bol – kakvo iskrivljeno preuveličavanje! Što je vaš teološki zanos nego tapkanje u mraku neznanja, nada da vas nakon smrti, ako ste odani vjernik, kao u Kur'anu čeka utjeha djeva koje će vam biti družice? Ta gomila kojekakvih simboličkih značenja koja muškarci i žene pripisuju užitku i boli... baš je to mnoštvo gluposti ono što ih svrstava među one kojima vlada Nečastivi, Zvijer iz Otkrivenja! To je onaj kojem su se ljudi s takvim nazorima doista predali u ruke – Zvijeri. Bol, bol i užitak za nas su temelj vjere samo dok se i sami valjamo u kaljuži.

Znate, provodio sam svoja istraživanja dopuštajući da se stvari odvijaju same od sebe. Koliko mi je poznato, to je jedini mogući način da se istraživanjem dobiju vjerodostojni rezultati. Definirao bih problem, odabrao metode kojima ću dobiti odgovore na pitanja i kako bi postupak tekao svojim tijekom, nova pitanja nametala bi se sama od sebe. Je li moguće ovo ili ono? Ne možete zamisliti što takav razvoj događaja znači istraživaču, kakva ga intelektualna strast obuzme! Ne možete ni zamisliti neobičan, neopipljiv ushit koji vas obuzme kod takve vrste misaonog poriva! Ono što je pred vama više nije životinja, biće koje vam je srodno, već problem na čija pitanja treba pronaći odgovore! Bol koju uzrokuje osjećaj suosjećanja s „predmetom“ istraživanja – sve što znam o toj emociji jest da je se mogu prisjetiti kao osjećaja od kojeg sam patio prije mnogo, mnogo godina. Svojim sam istraživanjima htio – a bilo je to sve što sam ikad želio – otkriti krajnju granicu do koje se živa bića mogu prilagoditi u ekstremno izmijenjenim uvjetima.

- Ali način na koji vi provodite istraživanja odvratn je i bogohulan – rekao sam.

- Dosad se još nikad nisam zamarao etičkom stranom svojih postupaka – nastavio je Moreau.

- Proučavanje temeljnih zakona onoga što nazivamo Prirodom prisiljava istraživača da bude jednako ravnodušan kao što je prema svim živim bićima ravnodušna i sama Priroda. Ja sam uvijek uporno nastavljao svoj rad i nisam uopće razmišljao ni o čemu osim o tome kako dobiti odgovore na pitanja koja su me mučila. A subjekti na kojima sam vršio eksperimente - pa... oni su se povukli duboko u nastambe u kotlini.

Prošlo je gotovo jedanaest godina otkako smo se doselili ovdje - Montgomery i šestorica mladih Kanaka, starosjedioca s Havaja. Sjećam se svega kao da je bilo jučer - zelene, mirne prirode otoka i pustog bespuća oceana koji nas je okruživao. Činilo mi se kao da je ovo mjesto čekalo baš mene da se na njemu nastanim.

Dopremljene su sve potrebne zalihe i sagrađena je glavna koliba. Kanake su sagradili nekoliko koliba u blizini kotline. Ovdje sam započeo svoja istraživanja na materijalu koji sam dopremio sa sobom. Isprva se dogodilo nekoliko nepoželjnih stvari - započeo sam istraživanje na ovci, no ubio sam je nakon nešto više od jednog dana kad mi je skalpel nespretno iskliznuo i zarezao krivo mjesto. Ponovio sam zahvat na drugoj ovci, a rezultat je bio stvor prepun boli i straha kojeg sam omotao zavojima te ga ostavio da zacijeli. Kad sam završio s promjenom fizičkog oblika, činilo mi se da prilično nalikuje čovjeku, no nakon nekog vremena došao sam do njega i bio sam nezadovoljan rezultatom. Opazivši me, stvor me se sjetio i pomahnitao od straha - uopće nije bio inteligentniji od glupe ovce. Što sam ga duže promatrao to mi se više činio nespretnim i nedorađenim, pa sam na kraju tom čudovištu odlučno prikratio muke. Životinje koje po prirodi u sebi nemaju nimalo hrabrosti, vrste koje kroz život pokreću samo neprekidan strah i bol, vrste u kojima nema ni iskre nagona da se hrabro i srčano suoče s mučenjem - te vrste nisu pogodne da bi ih se pretvorilo u ljude.

Tad sam isti postupak ponovio na svom gorili. Posvetio sam se radu na njemu s bezgraničnom brigom, uspješno svladavajući problem za problemom i napokon sam stvorio svog prvog čovjeka. Oblikovao sam ga dan i noć tijekom cijele sedmice! U njegovu slučaju uglavnom je mozak bio organ koji sam morao najtemeljitije preoblikovati - prilično toga trebalo je dodati, kao što je i dosta postojećih zadanosti trebalo izmijeniti. Dok sam završavao s posljednjim detaljima preobrazbe pažljivo sam ga uspio oblikovati tako da je donekle sličio stanovnicima određenog dijela Afrike. Ležao je preda mnom omotan zavojima, privezan za krevet i nepokretan. Tek kad sam bio posve siguran da će preživjeti otišao sam iz prostorije u kojoj je ležao i vratio se u ovu sobu gdje sam zatekao Montgomeryja koji je, kao i vi, bio izbezumljen. Čuo je neke od glasnih uzdaha dok se zvijer pretvarala u čovjeka -

onakve vapaje koji su i vas strahovito uznemirili. Isprva sam bio oprezan s Montgomeryjem i nisam mu odmah poklonio svoje povjerenje. I Kanake su shvatili ponešto od onoga što sam radio i kad bi me vidjeli, izbezumili bi se od straha. Montgomeryja sam donekle uspio pridobiti na svoju stranu, no obojica smo se prilično namučili trudeći se spriječiti Kanake u tome da ne pobjegnu s otoka. Na kraju su ipak pobjegli i tako smo ostali bez malog jedrenjaka.

Provodio sam dan za danom podučavajući divljaka – proveo sam s njim oko tri ili četiri mjeseca. Naučio sam ga osnovama engleskog jezika. Objasnio sam mu koncept brojeva. Čak sam ga učio sricati slova, no u tome je bio spor, iako sam vidio ljude koji su po kvocijentu inteligencije bili idioti, pa su u učenju slova napredovali još sporije.

Njegov mozak počeo je funkcionirati „ispočetka“ – u umu mu nisu ostala sjećanja na ono što je nekad bio. Kad su mu ožiljci dobro zarasli i samo je osjećao bol i ukočenost, a već je ponešto znao govoriti, odveo sam ga tamo daleko do kotline i predstavio ga Kanakama kao zanimljivog pojedinca koji je slijepi putnik s lađe. Isprva su ga se zbog nečega jako bojali (što me prilično uvrijedilo jer sam osobno bio na njega strašno ponosan!), no njegovo je ponašanje izgledalo tako blago i bio je toliko pokoran, da su ga nakon nekog vremena prihvatili, preuzevši na sebe brigu oko njegova obrazovanja. Brzo je učio, pokazivao je inicijativu i lako se prilagođavao. Sagradio si je kolibu, kako mi se činilo, čak i bolju nego što su to bile kolibe Kanaka. Jedan od mladića bio je pomalo sklon misionarskom pozivu, pa je nastavio učiti divljaka čitanju, to jest, naučio ga je raspoznavanju slova. Objasnio mu je i osnovni koncept moralnog ponašanja, no čini se da neke od navika ovog zvjerskog čovjeka nisu bile nimalo uljuđene.

Nakon svega, nekoliko sam se dana odmarao od rada baveći se mišlju da bih mogao o svemu što sam postigao napisati detaljan izvještaj i time prodrmati uspavane engleske fiziologe. No, tad sam naletio na svojeg stvora dok je čučao visoko na drvetu i nerazumljivo blebetao prema dvojici Kanaka koji su ga zadirkivali. Zaprijetio sam mu, napomenuo da takvo ponašanje nije primjereno ljudima, pobuđivao sam u njemu osjećaj srama. Vratio sam se kući odlučan u nakani da se ponovno prihvatim posla te u potpunosti postignem svoj cilj prije nego što se siguran u svoja otkrića opet oglasim pred fiziolozima u Engleskoj. Moj je rad napredovao, rezultati su bolji, ali iz nekog razloga stvorenja se s vremenom ponovo počnu vraćati u stanje životinje – to uporno tkivo zvijeri obnavlja se iz dana u dan... Ipak, još uvijek namjeravam poboljšati svoj rad. Planiram u potpunosti svladati sve probleme. Ova puma...

No, eto, sve sam vam ispričao. Svi Kanake već su mrtvi. Jedan je nespretno pao preko ograde velikog čamca, drugi je umro zbog rane na peti koju je nekako zatrovao biljnim sokom, trojica su pobjegli na malenom jedrenjaku, pa pretpostavljam, a tome se i nadam, da su se utopili. Jedan je Kanaka ubijen. Ipak – našao sam zamjenu za njih. I Montgomery je u početku bio nagao i prgav poput vas, ali tada...

- Što se dogodilo s onim Kanakom – upitao sam oštro – onim koji je ubijen?

- Nakon što sam priličan broj zvijeri pretvorio u ljude... Činjenica jest da sam stvorio jedno osobito biće...

Moreau je oklijevao.

- I što se dogodilo? – nastavio sam.

- Biće je ubijeno...

- Ne razumijem – rekao sam. – Želite li reći da je biće...

- Da. Biće je ubilo Kanake. Uхватило je i ubilo i neka druga stvorenja. Lovili smo ga nekoliko dana. Biće se oslobodilo slučajno – nikad ga uopće nisam mislio pustiti na slobodu... Nije bilo dovršeno. Služilo je samo tome da na njemu isprobavam neke zamisli. Biće je bilo bez udova, imalo je zastrašujuće lice, a kretalo se uvijajući se po tlu onako kako to čine zmije. Bilo je neizrecivo snažno i pobješnjelo od jakih bolova. Dok smo ga lovili nekoliko se dana skrivalo vrebajući u šumi, a onda je otpuzalo na sjeverni dio otoka. Podijelili smo ljude u dvije grupe tako da mu možemo prići s lijeva i s desna te ga stjerati u zamku. Montgomery je ustrajao u nakani da ostane uz mene. Kanaka kojeg je biće ubilo bio je naoružan dvocijevkom, a kad smo pronašli njegovo tijelo jedna od cijevi bila je svinuta u obliku slova S i gotovo pregrizena zubima. Montgomery je ustrijelio biće. Nakon tog događaja držao sam se u svom radu stava da je čovjek ipak najsavršenije biće – osim u nekoliko manjih nedostataka.

Moreau je zašutio. Sjedio sam u tišini, promatrajući njegovo lice.

- Dakle, sveukupno dvadeset godina – računam i onih devet godina u Engleskoj – radim bez prestanka i još uvijek postoji nešto što me kod svakog novog pokušaja, što god učinio, porazi, nešto što me čini nezadovoljnim i tako me izaziva da se nastavim truditi. Ponekad uspijem postići nešto iznimno, ponekad moje kreacije ispadnu ispodprosječno, ali na kraju nikad ne uspijem dobiti ono što doista želim, ono o čemu sanjam.

Sad već gotovo s lakoćom mogu postići oblik ljudskog tijela tako da ispadne gipko i elegantno, ili nabijeno i snažno, no često imam problema s preoblikovanjem šapa i pandži – to su vrlo bolne zone i ne usuđujem si uzeti punu slobodu u promjeni oblika. No, moja glavna muka leži u promjenama koje treba učiniti na mozgu – nužno je određeno tkivo pažljivo usaditi, a već postojeće zadanosti detaljno preoblikovati. Često je nakon zahvata inteligencija neobično niska, misaoni procesi iz neobjašnjivih se razloga prekidaju, pojavljuju se neočekivane praznine u pamćenju. Najveću muku od svega zadaje mi nešto što ne uspijevam promijeniti, jer nikako da otkrijem gdje se točno nalazi u zoni u kojoj su smještene emocije. Ne mogu točno locirati gdje su oni životinjski instinkti, žudnje, težnja da se ljudima nanese zlo – sva ta čudna i skrivena zaliha siline zvjerskih emocija koje planu odjednom i preplave čitavo tijelo bića srdžbom, mržnjom ili strahom.

Vama su ta moja stvorenja izgledala čudno i jezivo odmah kad ste ih počeli promatrati, ali meni svi oni po završetku procesa preobrazbe izgledaju neosporno poput svih ljudskih bića. Tek s vremenom dok ih promatram to moje uvjerenje izblijedi. Najprije se jedna, a zatim i druga zvjerska osobina prikradu u vanjštinu mog stvora i zure ravno u mene. No, pobijedit ću ja sve te prepreke! Svaki put kad živo biće uronim u more goruće boli kažem, ovog ću puta satrti u prah i pepeo sve što je u njemu životinjsko, ovog puta stvorit ću biće koje je racionalno i ja ću biti njegov stvoritelj! Naposljetku, što je deset godina? Ljudi su se razvijali stotinama tisuća godina...

Bile su to mračne misli.

- No, ide mi sve brže. Ta moja puma...

Nastavio je nakon kraće šutnje.

- I vrate se u prvobitno stanje zvijeri. Čim ih ispustim iz svojih ruku u njih se opet počne prikradati zvijer i počne se nametati.

Nastupio je još jedan period duge šutnje.

- Tad odvedete bića koja ste stvorili u one nastambe? – upitao sam.

- Odlaze svojevolumeno. Izbacim ih odavde čim počnem u njima osjećati zvijer i ubrzo sami odlutaju tamo. Svi se oni užasno boje ove kuće i mene. U nastambama žive na način koji je groteskna preslika ljudskog života. Montgomery je s tim bolje upoznat jer se s njima druži i posreduje ako dođe do kakvih problema. Jednog ili dvojicu dresirao je tako da nam služe kao

pomoćnici. Montgomery se toga stidi, no vjerujem da prema nekim od tih bića donekle osjeća naklonost. Ali to je njegova stvar, ne moja. Prema njima osjećam samo gađenje, jer me ispunjavaju osjećajem neuspjeha. Više me uopće ne interesiraju. Drago mi je da slijede pravila koja im je zadao onaj Kanaka sklon misionarskim idejama – to im daje bar neki izvitopereni privid racionalnog, ljudskog života... Ah, sirote zvijeri! Štuju nešto što nazivaju Zakonom. Pjevaju litanije kojima slave pravila Zakona. Grade „kolibe“ u kojima žive, skupljaju voće i beru bilje – čak se i vjenčavaju! Ipak, moj pogled prodire kroz sav taj privid i mogu vidjeti samu srž njihovih duša, a tamo ne vidim ništa osim duša zvijeri, zvijeri čije će duše prestati postojati, zvijeri koje su sazdane od bijesa, žudnje za životom i poriva da zadovolje svoje nagone. Ipak, ta su stvorenja neobična i nedokučivo složena, kao, uostalom, sva živa bića. U njima postoji neka vrsta stremljenja da budu što napredniji – to je donekle stoga što imaju osjećaj taštine, donekle zbog ispraznih osjećaja vezanih uz seksualnost, a donekle i zbog glupe zvjerske radoznalosti. Sve te njihove osobine rugaju mi se u lice. No, donekle se nadam da ova puma... Jako sam se trudio radeći na oblikovanju i izmjenama glave i mozga...

– A sad... – rekao je, dižući se iz naslonjača nakon dugog perioda tišine tijekom kojeg smo se obojica bavili vlastitim mislima – Što mislite o svemu ovome? Bojite li me se još uvijek?

Pogledao sam ga i vidio tek blijeda, sjedokosa čovjeka u čijim se očima nazirao mir. Osim što je bio spokojan iz njega je izbijala gotovo natruha ljepote sačinjena od sabranosti i impresivne tjelesne građe – mogao je proći pod običnog čovjeka među stotinama druge, ugodne starije gospode. Tad sam zadrhtao. Umjesto da mu riječima odgovorim na ono drugo pitanje, u svaku sam ruku uzeo jedan revolver, koje sam mu dodao.

– Zadržite ih – odvratio je zijevnuvši na brzinu. Ustao je, na trenutak me pronicljivo promotrio, pa se nasmiješio. – Proživjeli ste dva dana prepuna kojekakvih događaja – rekao je. – Savjetujem vam da odspavate. Drago mi je da vam je sad sve jasno. Laku noć.

Trenutak me još razmišljajući promatrao, a tad je izašao kroz unutarnja vrata koja su vodila u dvorište ograđenog prostora. Odmah sam zaključao ulazna vrata. Opet sam sjeo i neko vrijeme sjedio u nekoj vrsti umrtvljenosti. Bio sam toliko emocionalno, mentalno i fizički iscrpljen da nisam uspijevao razmišljati dalje od trenutka u kojem je razgovor završio, a Moreau otišao. Prozor ispunjen crnilom zurio je u mene poput oka. Na kraju sam s mukom utrnuo žar u svjetiljci i popeo se u mrežu za spavanje. Ubrzo sam zaspao.

XV. O ZVJERSKOM NARODU

Probudio sam se rano i već je od tog časa objašnjenje doktora Moreaua, kojim je na razumljiv način konačno sve raščistio, bistro stajalo u mojem umu. Sišao sam iz mreže za spavanje i otišao do ulaznih vrata kako bih se uvjerio da su zaključana. Tad sam, upotrijebivši snagu, provjerio šipku postavljenu na sredini prozorčića. Osjetio sam se da je dobro učvršćena. Činjenica da su čovjekolika stvorenja uistinu tek zvjerska čudovišta i groteskna parodija ljudskih bića ispunila me nejasnom strepnjom za što su doista sposobna – osjećaj je bio daleko gori od bilo kakva jasno definirana straha.

Na vratima se začulo kucanje i prepoznao sam težak grleni naglasak kojim je govorio M'ling. U džep sam strpao jedan revolver, koji sam prekrrio dlanom. Otvorio sam mu vrata.

- Dobro jutro, gospod'ne – rekao je unoseći u sobu pladanj na kojem je uz uobičajeni doručak na bazi bilja bio priložen i jedan loše skuhan kunić. Montgomery ga je slijedio. Pronicljivim pogledom kojim je uvijek zurio uokolo opazio je položaj moje šake, pa se iskosa nasmiješio.

Puma je tog dana bila u fazi mirovanja kako bi se oporavila i zacijelila, ali Moreau je bio ustrajan u svojim neobičnim, usamljeničkim navikama, pa nam se nije pridružio. Razgovarao sam s Montgomeryjem kako bih uspio jasno shvatiti temeljne ideje i običaje po kojima Zvjerski narod živi. S osobitim sam nestrpljenjem htio doznati što sprječava ta neljudska čudovišta da napadnu Moreaua i Montgomeryja te kako to da se međusobno ne pokolju. Objasnio mi je da sigurnost njega i Moreaua proizlazi iz osobitog načina na koji je ograničen mentalni sklop tih stvorenja. Usprkos višem kvocijentu inteligencije i porivu da im se vrate urođeni životinjski instinkti, Moreau je u njihov um usadio stanovite čvrste ideje koje oni smatraju neporecivima, a koje ih potpuno sputavaju da razviju moć vlastitog mišljenja. Moreau je stvorenja doista hipnotizirao i tada im je u um usadio tvrdnje da su određene stvari i postupci nemogući te da se neka djela nikad ne smiju učiniti – tih nekoliko točno određenih najstrožih zabrana utkane su u tkivo njihovih umova i oni ih ni u kom slučaju ne mogu propitivati ili prekršiti.

Ipak, ponekad se urođeni nagoni sukobe s ponašanjem kakvo Moreau priželjkuje od stvorenja – u toj unutarnjoj borbi njihovi postupci katkad izmaknu kontroli. Brojna pravila ponašanja koja se nazivaju Zakon (već sam ga u nekoliko navrata čuo dok su ga recitali)

bore se u njihovim umovima s duboko usađenim, vječito borbenim težnjama zvjerske prirode. Tekst tog Zakona stalno su ponavljali, no otkrio sam da su ga stalno i kršili. Bilo je očito da su i Montgomery i Moreau ulagali silan trud da stvorenja nikad ne otkriju kakav je okus krvi – bojali su se da će okus u njima neminovno potaknuti zvijer. Montgomery mi je rekao da, osobito kod članova Zvjerskog naroda koji potječu od velikih mačaka, težnja da slijede pravila Zakona neobično slabi s dolaskom noći – tad je zvijer u njima na vrhuncu snage. U sumrak prožme ih snažan pustolovni duh i tada se usuđuju činiti ono o čemu danju naizgled nikad niti ne sanjaju. To je, dakle, bio razlog zbog kojeg me one noći progonio čovjek-leopard! No, tijekom tih prvih dana mog boravka na otoku Zvjerski narod kršio je pravila Zakona samo u tajnosti i noću – danju je vladala atmosfera sveopćeg poštivanja brojnih i raznolikih zabrana.

A sada je možda pravi trenutak da objasnim neke opće činjenice o otoku i Zvjerskom narodu. Otok je bio nepravilna oblika, a tlo je bilo nisko izdignuto iznad nepregledne pučine Oceana. Pretpostavljam da je ukupna površina iznosila oko dvadeset kilometara kvadratnih. (Opaska C. H. Prendicka: ovaj opis u potpunosti odgovara karakteristikama otočića Noble's Isle).

Otok je bio vulkanskog porijekla i bio je s tri strane omeđen koraljnim grebenom. Na sjevernoj strani postojalo je nekoliko pukotina u kori tla kroz koje su izlazili para i plinovi, te jedan gejzir vrele vode – bili su to jedini vidljivi ostaci prirodnih sila preostalih od perioda u kojem je otok nastao. S vremena na vrijeme osjetilo bi se lagano podrhtavanje tla zbog potresa, a ponekad bi se uvis naglo uzdigla spirala dima, što bi stvorilo dramatičan dojam zbog šikljanja snažnih zapuha pare. No, bile su to doista sve prirodne „strahote“ ovog vulkanskog otočića.

Po Montgomeryjevim riječima, otok je sada bio naseljen s nešto više od šezdeset ovih neobičnih čovjekolikih stvorenja koja su bila plod Moreauove kreativnosti, ne računajući populaciju nekih malenih Moreauovih nakaznih životinja koje su obitavale u niskom raslinju i nisu imale ljudski oblik. Moreau je stvorio ukupno gotovo stotinu dvadeset čovjekolikih zvijeri, no mnoge su umrle, a neki drugi primjerci eksperimenata, poput onog stvora bez udova o kojem mi je pričao, skončali su nasilnom smrću. Montgomery mi je odgovorio i na pitanje o mogućnosti razmnožavanja – pripadnici Zvjerskog naroda doista su mogli imati potomke, no uglavnom bi ubrzo umrli. Dok su još živjeli Moreau bi ih uzeo i nametnuo im ljudski oblik, jer nije bilo dokaza o tome da bi mladunci mogli od roditelja naslijediti ljudske karakteristike kakve su se zahtijevale od pripadnika Zvjerskog naroda. Ženke su bile malobrojnije od mužjaka i daleko sklonije potajnim vezama s drugim mužjacima, iako su

pravila Zakona strogo propisivala monogamiju.

Nemoguće mi je detaljno opisati članove Zvjerskog naroda; oči mi nisu uvježbane zamjećivati detalje, a nažalost, ne znam skicirati crteže. Kad ih se gleda u cjelini, možda je najupečatljivija bila strašna razlika u proporcijama između vrlo kratkih nogu i neprirodno izduženog torza. Ipak – ljudska ideja o tome kako izgleda skladno tijelo prilično je relativna – pogled mi se toliko naviknuo na njihov fizički oblik da sam na kraju pao pod utjecaj ideje da su oni ti koji izgledaju uobičajeno, pa sam vlastita izdužena bedra počeo smatrati nezgrapnima.

Druga fizička karakteristika koja je odmah upadala u oči bio je čudan položaj glave, koja im je pogrbljeno padala prema naprijed te nespretno izvitoperena i neljudski zakrivljena kralježnica. Čak ni onom čovjekolikom majmunu kralježnica nije bila smještena tako da se može uspraviti, a baš je ravno držanje ono što ljudsko tijelo čini otmjenim. Većini članova Zvjerskog naroda ramena su bila nezgrapno spuštена dok su im kratke podlaktice labavo visjele uz torzo.

Nekolicina je bila vidno dlakava – barem je tako bilo do vremena mog odlaska s otoka. Još jedna prilično naglašena deformacija bila je struktura fizionomija njihovih lica – gotovo su sva stvorenja imala izbočenu donju vilicu, goleme nosove koji su neprirodno stršali, iskrivljene kosti oko ušiju, kosu koja je sličila gustoj dlaci ili čekinjama, a oči su im često imale neobičnu boju ili su bile postavljene u čudan, neprirodan položaj. Nijedan stvor nije se mogao smijati, iako je čovjekoliki majmun mogao proizvesti zvuk štektavog hihota. No, osim ovih općenitih karakteristika, cjelokupan izgled glave svakog pojedinca bio je prilično različit od ostalih pripadnika Zvjerskog naroda. Svaki je član zadržao jedinstvene osobine vrste od koje je potekao – ljudska ih je ruka iskrivila, ali nije uspjela sakriti prepoznatljivost glave leoparda, goveda, svinje ili nekih drugih vrsta od kojih su stvorenja nastala. Osim toga, glasali su se na vrlo različite načine. Šake su im uvijek bile deformirane, pa iako me kod nekih pojedinaca iznenadilo kako je postignut neočekivano realističan izgled ljudskih šaka, gotovo je svima nedostajao jedan ili više prstiju, bili su nespretni s izraslinama koje su predstavljale nokte, a na jagodicama uopće nisu imali osjet dodira.

Dvojica „muškaraca“ koja su tjelesnom građom djelovala opasnije od ostalih pripadnika Zvjerskog naroda bili su čovjek-leopard koji me slijedio te stvor čije je tijelo bilo oblikovano tako da su međusobno spojeni dijelovi hijene i svinje. Krupniji od njih bili su samo trojica lađara koji su potjecali od bikova. Bio je tu i onaj „muškarac“ obrastao dugačkom sivom dlakom, Kazivač Zakona, zatim Montgomeryjev pomoćnik M'ling, te stvor koji je izgledao

onako kako se obično opisuju satiri, a bio je oblikovan od dijelova tijela majmuna i koze.

Neki od članova Zvjerskog naroda bili su: trojica „muškaraca“ i „žena“ koji su potjecali od svinja, stvor čije je tijelo bilo spoj konja i nosoroga, nekoliko ženki kojima nisam uspijevao utvrditi porijeklo, stvorenja nastala od vukova, biće koje je potjecalo od medvjeda i bika, „muškarac“ stvoren od psa Bernardinca, moj čovjekoliki majmun kojeg sam već opisao, a bila je tu i jedna „starica“ ispunjena neizmjernom količinom mržnje, koja je strahovito zaudarala, a tijelo joj je bilo sastavljeno od dijelova tijela medvjedice i lisice. Nju sam mrzio od samog početka svog boravka. Bila je na glasu kao strastvena zagovornica provođenja Zakona. Manja stvorenja bila su šarolik zvjerski pomladak, uključujući i onog mog sitnog ružičastog ljenivca. No, završimo sada s nabranjem članova Zvjerskog naroda.

U početku me od ovih zvijeri prožimao strah od kojeg bih zadrhtao. Itekako sam osjećao da su svi oni još uvijek životinje, no s vremenom sam izgubio osjećaj straha i donekle sam se priviknuo na ideju suživota. U prilog tome išao je i Montgomeryjev pozitivan stav prema ovim bićima. On je živio s njima tako dugo da ih je već doživljavao gotovo kao obične ljude. Godine koje je proveo u Londonu izgledale su mu poput veličanstvene prošlosti kojoj se više nije mogao vratiti. Sada je otprilike tek jednom godišnje putovao do Arice kako bi sklopio posao s Moreauovim posrednikom koji je na tom području trgovao životinjama. Teško da je u ovom španjolskom pomorskom mjestasu naseljenom tko zna čijim i kakvim potomcima susretao osobito čestite primjerke ljudskog roda. Rekao mi je da su mu mornari na brodu isprva izgledali jednako neobično kao što su se meni činili neobičnima članovi Zvjerskog naroda – noge su im bile neprirodno izdužene, lica nekako spljoštena, čelo im je previše stršalo, izgledali su mu sumnjivo, opasno i bešćutno. On ustvari nije volio ljude i smatrao je da prema meni osjeća naklonost jer mi je spasio život. Čak i dok se naoko ponašao bešćutno, bilo mi je drago da je prema nekima od ovih neljudskih bića potpuno promijenjenog fizičkog oblika potajno brižan te da gaji nedolične simpatije prema nekim njihovim postupcima, iako je u početku pokušavao ove osjećaje sakriti od mene.

Montgomeryjev pomoćnik M'ling, „čovjek“ s crnim licem i prvi član Zvjerskog naroda kojeg sam susreo, nije živio s ostalima u kotlini na drugom kraju otoka, već se nastanio u malenoj štenari u stražnjem dijelu ograđenog prostora. Ovaj stvor bio je jedva inteligentan poput čovjekolikog majmuna, no ponašao se neizmjereno pokorno. Od svih članova Zvjerskog naroda on je izgledom najviše sličio čovjeku. Montgomery ga je dresirao da priprema hranu, štoviše, obavljao je sve one svakodnevne kućanske poslove koji su se od njega zahtijevali.

M'ling je bio trofejni primjerak Moreauove jezive kirurške vještine. Bio je sastavljen od

dijelova tijela medvjeda koji su (moralno odvratno!) bili spojeni s dijelovima tijela psa i bika te je kao takav bio jedan od najsloženijih primjeraka među cjelokupnom populacijom Zvjerskog naroda. Prema Montgomeryju iskazivao je neobičnu blagost i bio mu je iznimno odan. Montgomery bi ponekad na njega obratio pažnju pa bi ga potapšao, nazivajući ga kojekakvim donekle šaljivim, a donekle podrugljivim imenima, što bi M'linga potaknulo da poskakuje od silnog zadovoljstva. Ipak, ponekad, osobito kad bi se opio viskijem, Montgomery ga je znao fizički zlostavljati – mlatiti, udarati nogom, gađati kamenjem ili ga obasipati žestokim pogrđama. No, bilo da se prema njemu odnosio dobro ili loše, M'lingu nije bilo ništa draže od toga da bude u Montgomeryjevoj blizini.

Tvrdim da sam se toliko naviknuo na Zvjerski narod da sam mnoge stvari i postupke koje bih nekad smatrao protuprirodnima i ogavnima ubrzo prihvatio kao prirodne i uobičajene. Pretpostavljam da sve što postoji i čime smo okruženi doživljavamo na određeni način po stavovima i reakcijama koje nam sugerira i nameće okolina u kojoj živimo. Montgomery i Moreau bili su dvojica previše čudnih i jedinstvenih osobenjaka da bih po njihovim idejama i postupcima uspio zadržati čvrsti dojam o općenitim kriterijima koji definiraju ljudska bića.

Ako bih opazio nekog od onih nesprenih bikova-lađara gdje teško vuče noge kroz nisko raslinje, znao sam se uhvatiti kako se s mukom pokušavam prisjetiti koja je točno razlika između njega i nekog čovjeka, neobrazovanog fizičkog radnika koji teško vuče noge vraćajući se kući nakon svog mukotrpnog posla. Ili bih susreo staricu nastalu od medvjedice i lisice, opazio izraz prepedene dvoličnosti na njezinu licu koje je začudno podsjećalo na ljudsko lice zgrčeno u grimasi podmukle sumnjičavosti te sam čak umišljao da sam baš to lice već vidio u nekom gradiću kroz koje sam putujući usput prolazio.

Ipak, s vremena na vrijeme preda mnom bi se u nekom od tih „ljudi“ ukazala zvijer u čije postojanje nisam mogao posumnjati niti sam je mogao osporiti. Nakazan „čovjek“ koji je čitavom svojom pojavom odavao da je tek pogrbljena životinja čučao je ispred otvora jedne od nastambi. Raširio bi ruke i zijevnuo razjapivši usta tako da je zastrašujuće naglo izložio svoje nazubljene sjekutiće i izdužene sabljaste očnjake, oštire i sjajne poput noževa.

Katkad bih na nekom uskom puteljku u trenu skupio hrabrost i na brzinu pogledao u oči kakve vitke, bijelom tkaninom omotane „žene“ te bih odjednom opazio (osjetivši grč gađenja) da su joj zjenice sužene u tanku crnu crtdu, kao kod mačke, ili bih spustio pogled i ugledao zakrivljeni nokat-pandžu kojom je pridržavala bezobličnu bijelu tkaninu omotanu oko tijela. Sve u svemu, zanimljiva je činjenica, koju ne mogu objasniti, da su ta neobična bića – pritom mislim na ženke – u prvim danima mog boravka na otoku instinktivno osjećale

da izgledaju nezgrapno i odbojno, pa su pokazivale i više nego ljudski stupanj obazrivosti za doličnost i posve su pokrivala tijelo.

XVI. KAKO ZVJERSKI NAROD KUŠA KRV

Dok pišem ovu pripovijest mislim kako je moje neiskustvo u ulozi „pisca“ prilično očito, jer često skrećem s glavne pripovjedne linije.

Nakon što smo zajedno doručkovali, Montgomery me odveo na drugi kraj otoka da mi pokaže jednu od pukotina u kori tla kroz koju je izlazila para i plinovi te mjesto na kojem je izbijao gejzir vrele vode u čiji sam vreli tok jučer nesretnim slučajem ugazio. Obojica smo sa sobom imali bič i napunjeni revolver. Dok smo koračali kroz gusto zarastao dio džungle, na putu do našeg odredišta začuli smo cvilež kunića. Stali smo i osluškivali, no više nismo čuli ništa neobično. Ubrzo smo krenuli svojim putem zaboravivši taj događaj.

Montgomery mi je skrenuo pažnju na neke malene ružičaste životinje s dugačkim stražnjim nogama koje su poskakivale poput zečeva kroz nisko raslinje. Rekao mi je da je Moreau osmislio ta bića što su stvorena od mladunčadi Zvjerskog naroda. Bili su jestivi i planirao je da će nam služiti kao izvor mesa, no morao je odustati od svog nauma, jer se u njima zadržao nagon da, poput zečeva, proždiru vlastitu mladunčad. Već sam susreo nekoliko tih stvorenja – jednom tijekom noćnog bijega od čovjeka-leoparda i drugi put jučer dok su me Moreau i Montgomery lovili po otoku. Jedan je stvor odskočio da nas izbjegne, no slučajno je upao u rupu nastalu kad se drvo iščupalo iz tla pod snažnim naletom vjetra. Uspjeli smo ga uloviti prije nego se uspio izvući. Siktao je poput mačke, grebao i snažno udarao stražnjim nogama. Pokušao nas je ugristi, no zubi su mu bili preslabi da bi njima mogao postići išta osim bezbolnog štapanja. Stvor mi se činio prilično simpatičnim, a Montgomery je tvrdio da nikad ne uništava travnjak kopanjem rupa i da je vrlo čist u zbrinjavanju svojih izlučevina. Mogao sam mirne duše zamisliti kako bi se ova stvorenja mogla pokazati kao dobra zamjena za obične zečeve kojima su, kao nekom vrstom dekora, bili naseljeni travnjaci klubova za džentlmene.

Putem smo naišli i na srušeno stablo čija je kora bila izgrebena dugim, urezanim utorima nastalima od kandži, iz čijih je linija stršalo dugačko iverje. Montgomery mi je na to skrenuo pažnju.

- Ne grepsti noktima koru stabala: to je Zakon – rekao je. – Baš kao da mnogi od njih uopće mare za Zakon!

Mislim da smo nakon toga susreli čovjekolikog majmuna i ono biće što je ličilo na satira.

Satir je bio stvoren po ideji o tome kako bi satir izgledao – bio je to očiti odraz Moreauova sjećanja na likove iz usmene predaje – lice mu je imalo crte ovce poput neke nakazne varijante onog što se smatralo hebrejskom fizionomijom, glas mu je zvučao poput hrapavog meketanja, noge su mu završavale kopitima poput nogu Sotone. Dok nas je mimoilazio grickao je koru voća koje je imalo oblik mahunarke.

Obojica su se pokorno poklonila pred Montgomeryjem.

- Zdravo – rekoše – Drugi koji nosi bič!

- Sada postoji i Treći koji nosi bič – odvratio je Montgomery – pa vam je bolje da pripazite kako se ponašate!

- A on nije jedan od napravljenih ljudi? – upitao je čovjekoliki majmun. – Rek'o je, rek'o je da je napravljen.

Satir me znatiželjno pogledao.

- Treći koji nosi bič je onaj koji ulazi plaćući u more, ima usko bijelo lice...

- Ima on i uski dugački bič – reče Montgomery.

- Jučer je plakao i krvario... – odvratio je satir. – Vi nikad ne krvarite i ne plaćete. Gospodar nikad ne krvari i ne plače...

- Ponavljaš iste riječi poput kakve papige! – podviknuo je Montgomery. – Ti ćeš krvariti i plakati ne pripaziš li na svoje ponašanje!

- On ima pet prstiju, on je čovjek-pet k'o ja – odvrati čovjekoliki majmun.

- Dođite, Prendick – rekao je Montgomery, uzeo me pod ruku pa smo nastavili svojim putem.

Satir i čovjekoliki majmun stajali su promatrajući nas te su međusobno komentirali.

- On ne govori ništa – rekao je satir. – Ljudi imaju glas za govor.

- Jučer me pitao gdje je hrana za jelo – odvratio je čovjekoliki majmun. – Nije znao gdje je jelo.

Zatim su potihom govorili nešto nerazumljivo i čuo sam satirov smijeh. Na povratku kući naišli smo na mrtvog kunića. Krvavo tijelo nesretne životinje bilo je razderano na komade,

gotovo sva rebra bila su oglodana tako da se vidjela bjelina kosti, a na kralježnici su se neosporno nalazili tragovi griženja. Montgomery je zastao pred ovim prizorom.

- Mili Bože... - rekao je sagnuvši se, kupeći s tla nekoliko komadića slomljene kralježnice da ih može proučiti izbliza. - Mili Bože! - ponovio je - što bi to moglo značiti?

- Da se neki od vaših mesoždera prisjetio svojih poriva - odgovorio sam nakon stanke.

- Kralježnica je pregrizena. Stajao je buljeći, blijedog lica s ukošenom, iskrivljenom donjom usnicom. - Ovo mi se ne sviđa... - rekao je polako.

- Već sam vidio nešto slično onog dana kad sam došao na otok - odvratio sam.

- Neka ide sve dođavola! Što ste točno vidjeli?

- Kunića kojem je glava bila otrgnuta od tijela.

- Onog dana kad ste došli ovamo?

- Da. Prvog dana mog boravka na otoku. U niskom raslinju iza stražnjeg dijela ogradnog zida, onda kad sam kasno poslijepodne izašao iz sobe. Glava je bila zavrnut, pa zatim posve otrgnuta.

Na to je potihom ispustio dugačak zvižduk.

- A k tome, mislim da znam koji je od vaših divljaka to učinio. Ipak, znajte da se radi samo o sumnji. Prije nego što sam naišao na mrtvog kunića opazio sam jedno od vaših monstruoznih stvorenja kako pije vodu na potoku.

- Pio je srčuci?

- Da.

- Ne srkati vodu - to je Zakon. Baš divljaci mare za Zakon, zar ne? Ali eto, Moreau nije sad ovdje...

- Mislim da je krivac divljak koji me progonio.

- Naravno - reče Montgomery. - Tako je to s bićima nastalim od mesoždera. Nakon što ubiju - piju. Znaite, brine me je li okusio krv... Kako je stvor izgledao? - nastavio je ispitivati. - Ako ga opet vidite, biste li ga prepoznali?

Montgomery se osvrtao uokolo stojeći nad raštrkanim ostacima mrtvog kunića. Pogled mu je lutao između sjena, po pozadini od zelenog bilja, po zakucima iz kojih se moglo vrebati i po mjestima pogodnim za zasjedu unutar guste šume koja nas je okruživala.

- Okus krvi - ponovio je. Izvukao je svoj revolver, izvadio i provjerio metke te ih opet uložio u utore spremnika. Tad je prstima počeo čupkati donju usnicu.

- Mislim da bih mogao prepoznati onu zvijer - rekoh. - Onesvijestio sam ga kamenom. Trebao bi na čelu imati prilično gadnu masnicu.

- Samo što tada moramo dokazati da je baš on ubio kunića - odvratio je Montgomery. - Volio bih da nikad nisam ovamo dovezao kuniće.

Htio sam poći dalje, no on je nepomično stajao nad raskomadanim tijelom, pomno razmišljajući. Ostavio sam ga i udaljio se od tog mjesta toliko da su ostaci životinje ostali izvan mog vidokruga.

- Hajde, idemo dalje - rekao sam.

Odmah se prenuo i zakoračio prema meni.

- Znaite - rekao je gotovo šapćući - svi bi oni morali imati u umu čvrsto usađenu ideju da ni u kom slučaju ne jedu ništa što trči po tlu. Ako je neka od tih zvijeri čak i slučajno okusila krv...

Nastavili smo hodati šuteći.

- Pitam se što se moglo dogoditi... - promrmljao si je u bradu. Tad je nakon stanke opet progovorio. - Neki dan učinio sam nešto glupo... Moj pomoćnik... pokazao sam mu kako oderati kožu i skuhati kunića. Učinio je nešto čudno: opazio sam ga kako oblizuje šake. Nisam ni pomislio da bi to mogao učiniti...

Tad je opet dodao: - Moramo stati takvom ponašanju na kraj. Moram obavijestiti Moreaua.

Tijekom povratka kući nije uspijevaao misliti ni na što drugo. Moreau je situaciju shvatio još ozbiljnije od Montgomeryja, a ne moram niti reći da me pogodila njihova očita zabrinutost.

- Trebamo im pokazati primjerom da za ovakvo ponašanje slijedi oštra kazna - rekao je Moreau. - Osobno ni najmanje ne sumnjam da je zgriješio čovjek-leopard. Ali kako da to dokažemo? Volio bih, Montgomery, da ste uspjeli potisnuti vlastitu želju za mesom i da nam

niste na otok dovezli ovakav „uzbudljiv“ novitet. Zbog toga bismo se mogli naći u priličnim problemima.

- Bio sam potpuna budala... - odvratio je Montgomery. - Ali sad više nema povratka, a i sami znate da ste rekli kako ih mogu dovesti...

- Moramo tome odmah stati na kraj - reče Moreau. - Pretpostavljam da se, dođe li do kakvog izgreda, M'ling može sam obraniti?

- Nisam baš tako siguran u M'linga - odvratio je Montgomery. - A mislim da bih ga bar ja morao poznavati.

Poslijepodne smo Moreau, Montgomery, M'ling i ja krenuli na drugu stranu otoka prema nastambama u kotlini. Nas trojica bili smo naoružani, a M'ling je nosio sa sobom malenu sjekiru kojom je cijepao drva za ogrjev i nekoliko kolutova namotane žice. Moreau je preko ramena ovjesio golemi goveđi rog za prizivanje stoke.

- Vidjet ćete okupljanje Zvjerskog naroda - reče Montgomery. - Bit će to zanimljiv prizor!

Cijelim putem Moreau nije rekao ni riječi, no izraz njegova ovješnog lica omeđenog sijedom kosom bio je prilično smrknut. Hodali smo kroz dolinu u kojoj se nalazila kotlina. Iznad tla uvis se dizala para iz jaruge s potočićem vrele vode. Slijedili smo vijugavi puteljak kroz trsku dok nismo došli do širokog područja prekrivenog debelom, praškasto-žutom smjesom, koja je, pretpostavljam, bila stvrdnuti sumpor. Iznad ruba trskom obraslog obalnog pojasa u daljini se ljeskala površina mora. Stigli smo do nekog niskog, prirodno izdignutog prostora koji je oblikom podsjećao na amfiteatar. Tu smo sva četvorica zastali. Moreau je puhnuo u rog čiji je zvuk razbio uspavani mir tropskog popodneva. Sigurno je imao snažna pluća jer se hućeci ton izdizao sve više i više odbijajući se sve jače od vlastite jeke dok jačina zvuka nije postala zaglušujuća.

- Ah! - jaukne Moreau te ispusti zakrivljeni rog koji mu je opet pao uz bok.

Odmah se začulo lomljenje žutih stabljika trske i zvuk glasova iz dubine gustog zelenila džungle što se protezala uz muljevitu močvaru kroz koju sam jučer trčao. Tad se na nekoliko mjesta na rubu sumporom prekrivenog prostora pojavilo par nakaznih stvorenja Zvjerskog naroda koja su žurno išla prema nama. Nisam uspijevao suzbiti užas što se uvlačio u mene dok sam promatrao prvo, a onda i ostala stvorenja kako brzim, kratkim koracima izlaze između stabala i trske te su nam prilazili po vreloj sumpornoj prašini nespretnim gegavim

koracima.

No Moreau i Montgomery stajali su držeći se prilično hladnokrvno, dok sam ja silom prilika zaglavio kraj njih. Prvi je stigao satir. Izgledao je neobično nestvarno već zbog sjene u kojoj se nazirala njegova fizionomija te načina na koji je u hodu kopitima podizao prašinu. Za njim je iz trske izašao monstruozno nezgrapnan stvor sazdan od dijelova tijela konja i nosoroga. Dok je prilazio žvakao je slamku. Zatim se pojavila žena-svinja, dvije žene-vučice, pa stara vještica-medvjedica-lisica s crvenim očima i ušiljenim crvenkastim licem, a tad su došli i ostali – svi su uzbuđeno žurili. Kako su se približavali, tako bi se počeli ulagivati Moreauu i ritmički pjevati, sasvim neovisno jedni o drugima, dijelove iz zadnjeg dijela litanija Zakona; „Njegova nas ruka ranjava“, „Njegova nas ruka liječi“ i tako dalje. Čim su se približili na udaljenost od otprilike trideset metara, zastali su. Tad su se počeli klanjati klečeći, laktovima dodirujući tlo, dok su šakama grabili bijeli prah.

Ako možete, pokušajte zamisliti taj prizor! Nas trojica ljudi u plavoj odjeći s nakaznim pomoćnikom crnog lica stojimo unutar širokog kružnog prostora sazdanog od suncem obasjane žute prašine. Stojimo ispod plamtećeg plavetnila neba dok nas sa svih strana okružuju čudovišta koja kleče i gestikuliraju rukama. Neki od njih izgledaju gotovo poput ljudi, osim u onim suptilnim izrazima lica i nespretnim gestama tijela. Neki izgledaju poput bogalja, a ima i onih čiji je oblik tako neobično iskrivljen da ne liče ni na koje postojeće biće, već na utvare iz naših najluđih snova. Iza ovog terena s jedne se strane proteže obalni pojas obrastao trskom, s druge se strane nalazi gusto zbijeni splet palminog drveća koji nas dijeli od kotline gdje su nastambe. Na zapadnoj strani vidi se magloviti horizont Tihog oceana.

- Šezdeset-dva, šezdeset-tri... - brojio je Moreau. - Nedostaje još četvero.

- Ne vidim čovjeka-leoparda - rekao sam.

Moreau je odmah još jednom puhnuo u golemi rog i od tog su se zvuka svi članovi Zvjerskog naroda previjali i puzali po prašini. Tad se iz trske došuljao čovjek-leopard, stao uz rub prašnjavog tla, Moreauu iza leđa i pokušava se pridružiti ostalim članovima koji su se bacali po tlu. Posljednji član Zvjerskog naroda koji je došao na okupljanje bio je maleni čovjekoliki majmun. Zvijeri koje su stigle ranije, vrele i iscrpljene od puzanja dobacivale su mu ljute, osorne poglede.

- Prestanite - rekao je Moreau snažnim, odlučnim glasom. Članovi Zvjerskog naroda uspravili su se te su, još uvijek klečeći, sjeli oslonivši se na stražnji dio bedara, odmarajući

se od obreda štovanja.

- Gdje je Kazivač Zakona? - upitao je Moreau, a nakazan sivodlaki stvor poklonio se pognuvši glavu u prašinu. - Izgovori pravila! - reče Moreau.

Odmah su se svi članovi još uvijek klečeći počeli ljuljati s lijeva na desno i šakama bacati u vis sumpornu prašinu - prvo bi zgrabili desnom šakom i bacili prah, a zatim lijevom - te su još jednom počeli ritmički pjevušiti onu neobičnu litaniju. Kad su došli do pravila „Ne jesti meso i ribu - to je Zakon“ Moreau je podigao svoju izduženu bjeloputnu ruku u vis.

- Stanite! - povikao je. Zašutjeli su, a na Zvjerski narod spustila se savršena tišina. Mislim da su svi znali i strahovali od onog što slijedi. Promatrao sam uokolo izraze njihovih neobičnih lica. Kad sam vidio kako su se snuždeno zgrčili, s potajnim užasom što je izbijao iz njihovih svijetlih očiju, upitao sam se jesam li ikad doista vjerovao da su ovo ljudi.

- Ovo je pravilo prekršeno - reče Moreau.

- Nitko ne izbjegne kaznu - odvratio je Kazivač Zakona, sivodlaki stvor kojem se od dužine dlake nisu nazirale crte lica.

- Nitko ne izbjegne kaznu - ponovila je gomila Zvjerskog naroda dok su klečali u krugu oko nas.

- Tko je onaj koji je prekršio to pravilo? - zauriao je Moreau motreći ukруг njihove izraze lica i udarajući bičem o tlo.

Bilo mi je drago kad sam vidio da biće stvoreno od hijene i svinje izgleda posramljeno, baš kao i čovjek-leopard. Moreau je zastao promatrajući licem u lice čovjeka-leoparda koji se tijelom sasvim pognuo prema njemu zbog sjećanja na ono što mu je Moreau činio i užasnog straha da ga sad čeka beskonačna patnja.

- Tko je taj? - ponovio je Moreau glasom snažnim poput groma.

- Zao je onaj koji krši Zakon - recitirao je Kazivač Zakona.

Moreau je gledao čovjeka-leoparda ravno u oči i činilo se kao da iz tog stvora izvlači samu dušu.

- Tko prekrši Zakon - započeo je Moreau odvrativši pogled sa svoje žrtve i okrećući se prema nama (činilo mi se da mu glas ima lagani prizvuk likovanja) - vraća se u Kuću Boli!

- Vraća se u Kuću Boli, o Gospodaru! - povikali su svi uglas.

- Vraća se u Kuću Boli, vraća se u Kuću Boli - brbljao je čovjekoliki majmun, kao da mu se pomisao na to sviđa.

- Čuješ li ove riječi? - reče Moreau okrećući se opet prema okrivljeniku.

- A dragi moj, ti... Hej! - povikao je Moreau, jer dok ga nije promatrao, čovjek-leopard podigao se iz klečećeg položaja i sad je plamtećim pogledom i golemim mačjim zubima koji su bljesnuli iz namreškane, visoko podignute kože razjapljenih usta u skoku nasrnuo na svog mučitelja. Vjerujem da je samo ludilo ili nepodnošljiv, smrtni strah mogao izazvati takav napad. Činilo se da je ustalo svih šezdeset nakaza koje su nas okruživale. Izvukao sam revolver. Moreau i čovjek-leopard u naletu su se žestoko sudarili. Vidio sam kao je Moreau zateturao unatrag od siline udarca koji mu je zadao čovjek-leopard. Svuda oko nas čuli su se žestoki, ljutiti povici i urlanje. Svi su se kretali strahovitom brzinom. Na trenutak sam pomislio da je došlo do opće pobune. Pokraj mene bljesnulo je srdžbom sluđeno lice čovjeka-leoparda dok ga je M'ling pokušavao uloviti iz blizine. Opazio sam da žute oči hijene-svinje sjaje od uzbuđenja, stajao je u položaju kao da me već gotovo odlučio napasti. I satir me promatrao zažarenim pogledom iznad zgrbljenih ramena hijene-svinje. Začuo sam pucanj iz Moreauova revolvera i ugledao kako je ružičasti plamen nastao ispaljivanjem metka proletio kroz grupu urlajućih stvorova. Činilo se kao da se tad cijeli čopor okrenuo u smjeru bljeska. I ja sam se okrenuo povučen ujedinjenim pokretom gomile. Već trenutak kasnije trčao sam kao samo jedan od članova raspomamljene, bučne mase koja je progonila odbjeglog čovjeka-leoparda. To je sve o čemu mogu posvjedočiti sa sigurnošću - vidio sam kako je čovjek-leopard snažno udario Moreaua i tad se sve oko mene zavrtjelo dok i sam nisam potrčao kao sumanut. M'ling je bio sasvim sprijeda, u blizini najbržih lovaca na bjegunca. Iza njega su dugačkim skokovima trčale žene-vučice, a jezici su im već visjeli iz usta. Slijedila su ih stvorenja nastala od svinja, skvičeći od uzbuđenja i dvojica lađara-bikova omotanih bijelim platnom. Moreau je trčao za njima okružen masom ostalih članova Zvjerskog naroda. Slamnati šešir širokog oboda spao mu je s glave, u ruci je držao revolver, a tanke vlasi bijele kose vijorile su mu u trku. Hijena-svinja trčao je kraj mene prateći moj tempo, dok mi je svojim mačjim očima krišom dobacivao poglede. Ostali su trčali za nama izvikujući riječi koje su zvučale poput nerazumljivog blebetanja.

Čovjek-leopard u trku si je divljački krčio put kroz dugačko šiblje trske, povijajući stabljike u naletu, a kad bi ih pregazio, šibe bi se opet izvile uvis udarajući M'linga u lice. Kad smo dotrčali do tog povijenog pruća, sve nas koji smo bili na začelju već je dočekala utabana

staza. Smjer lova vodio je kroz teren obrastao trskom još tristotinjak metara, a zatim je put ponirao u gusti pokrov niskog raslinja koje nas je silno usporavalo, iako smo se probijali zbijeni u grupu – lišće paprati udaralo nas je u lice, vižljasti spletovi puzavica omatali su nam se oko vrata i grabili nas oko stopala, trnovito bilje zabadalo nam se u noge razdirući odjeću i meso.

– Sad se preda mnom spustio na sve četiri i tako je protrčao kroz raslinje – dahtao je Moreau.

– Nitko ne izbjegne kaznu – reče medvjed-vuk smijući mi se u lice, obuzet zanosom lova.

Tad smo se iz raslinja probili među stijene i opazili svoj plijen kako bez žurbe trči pred nama na sve četiri te preko ramena reži keseći nam zube. Vidjevši to, zvijeri koje su u sebi imale vučje krvi zavijale su od užitka koji im je pružao osjećaj lova. Čovjek-leopard na sebi je još uvijek imao odjeću i kad ga se promatralo iz daljine lice mu je zadržalo ljudske crte, no ruke i noge postavio je u položaj karakterističan za mačke, a oprezna pognutost njegovih ramena jasno je odavala stav progonjene životinje. Bjegunac je preskočio preko nekog bodljikavog grmlja s žutim cvjetovima, ostajući tako skriven od naših pogleda. M'ling je bio na pola puta da ga uspije uhvatiti. Većina nas je dosad izgubila onu početnu snagu i brzinu s kojom smo krenuli u potjeru. Sad smo se kretali dugačkim, odlučnim i odmjerenim koracima. Kad smo prešli preko čistine, opazio sam da su se progonitelji počeli odmicati jedni od drugih – više se nisu kretali u grupi već su koračali u redu, jedan iza drugog. Hijena-svinja u trku se još uvijek zadržavao u mojoj blizini. Motrio me dok sam nespretno trčkarao i povremeno bi napućio gubicu u izraz prijetećeg cereka. Kad je čovjek-leopard došao do ruba stijene, shvatio je da ide u smjeru rta s kojeg je one noći vrebao na mene. Tad se uvukao u nisko raslinje, no Montgomery je opazio njegov potez i taktički ga je natjerao da nastavi ići putem koji će ga odvesti u stupicu.

Eto, tako je došlo do toga da sam se, sada dašćući, nespretno spoticao o kamenje, izgreben trnovitim biljem, usporen udarcima listova paprati i stabljikama trske, pomažući u lovu na čovjeka-leoparda koji je prekršio Zakon, dok je stvor sklopljen od dijelova tijela hijene i svinje u stopu trčao uz mene, divljački se smijući. Teturao sam osjećajući vrtoglavicu, izmoren gotovo nasmrt, srce mi je mahnito lupalo o rebra, a ipak se nisam usuđivao ispustiti progonitelje iz vida – zaostanem li za njima, ostat ću posve sam s ovim jezivim, krvoločnim suputnikom. Stoga sam nastavio posrtati idući dalje, usprkos bezgraničnoj iscrpljenosti i oporoj vrućini tropskog popodneva.

Nakon nekog vremena, zanesenost lovom konačno je jenjala. Stjerali smo sirotu nakazu uz sam rub kopna. S bičem u ruci Moreau nas je postrojio u neravan lanac lovaca i sad smo se kretali polako, dovikujući jedni drugima upute dok smo napredovali, zbijajući se oko naše žrtve u kordonu. Čovjek-leopard nevidljiv je i skriven nečujno vrebao iz spleta onog niskog raslinja kroz koje sam tijekom noćnog lova morao protrčati ne bih li mu uspio pobjeći.

- Samo mirno! - povikao je Moreau. - Samo mirno! - ponovio je dok su se stvorenja na kraju reda šuljala oko isprepletenog raslinja, tjerajući tako čovjeka-leoparda dublje u obruč koji smo sve jače stezali.

- Pazite da ne idete prebrzo - začuo se Montgomeryjev glas s druge strane zaraslog terena.

Rasporedili smo se tako da sam ja sa svojim pomoćnicima stajao na obronku iznad grmlja, dok su Montgomery, Moreau i njihova stvorenja u podnožju obilazili plažu. Polako smo se probijali ulazeći sve dublje u šaroliki splet grana i listova raslinja. Naš skriveni plijen ostao je posve tih.

- Natrag u Kuću Boli, Kuću Boli, Kuću Boli! - čuo se kreštavi glas čovjekolikog majmuna udaljenog dvadesetak metara desno.

Kad sam čuo te riječi u sebi sam oprostio sirotoj nakazi za sav strah i muku koju mi je nanio. Tad sam začuo pucanje grančica i grana koje su se razlijetale uokolo prije nego je težak, trom hod s moje desne strane nagovijestio dolazak konja-nosoroga.

Odjednom sam u sumraku kroz prostor oblikovan poput zelenog mnogokuta ispod pokrova bujnog zelenila ugledao stvorenje koje smo lovili. Zastao sam. Stvor se čučajući skutrio u najskućeniji oblik u koji mu se tijelo uopće moglo svinuti. Dobacio mi je pogled preko ramena svojim zelenim, svjetlećim očima. Mogao bi se steći dojam da su me obuzeli čudni, međusobno oprečni osjećaji - ne mogu objasniti taj svoj emocionalni stav - no u trenu kad sam opazio stvora ispod raslinja, skutrenog u položaju uobičajenom za životinju, dok mu se svjetlost caklila u očima, a njegovo se nesavršeno, počovječeno lice grčilo od užasa, ponovo sam u sebi osvijestio činjenicu da u njemu ima istinske ljudskosti.

Da je prošao još samo trenutak ugledali bi ga i drugi progonitelji, stvor bi bio svladan i zarobljen kako bi još jednom iskusio jezivo mučenje u prostoriji unutar ograđenog prostora. Naglo sam izvukao revolver, naciljao između njegovih užasom ispunjenih očiju i opalio. Kad sam to učinio, hijena-svinja opazio ga je te se ispustivši urlik požude bacio na njegovo tijelo, zabivši mu svoje krvožedne zube u vrat. Zelena masa niskog raslinja zaljuljala se i

zapucketala svuda oko mene dok su članovi Zvjerskog naroda zbijeni u grupu žurno dolazili. Pojavilo bi se jedno, pa drugo poznato lice i tako dalje.

- Nemojte ga ubiti, Prendick! - povikao je Moreau. - Nemojte ga ubiti!

Ugledao sam ga kako se pognut probija ispod listova visoke paprati. Trenutak kasnije grubo je odgurnuo hijenu-svinju drškom svog biča. Tad se zajedno s Montgomeryjem tijelom postavio tako da su držali uzbuđene mesoždere Zvjerskog naroda - a osobito M'linga - podalje od mrtvog tijela koje se još uvijek trzalo. Sivodlaki Kazivač Zakona provukao mi se ispod pazuha, njušeći zrak oko mrtvaca. Druge zvijeri, obuzete životinjskim zanosom, gurale su me prema naprijed kako bi iz što veće blizine vidjele leš.

- Prokleti bili, Prendick! - povikao je Moreau. - Htio sam da ostane živ!

- Žao mi je - rekao sam, iako nisam osjećao žaljenje. - Bio je to trenutni refleks.

Osjećao sam mučninu pomiješanu s iscrpljenošću i uzbuđenjem. Okrećući se od ovog prizora, krčio sam si put kroz sve zbijeniju masu Zvjerskog naroda. U samoći sam se popeo po kosini obronka koji je vodio na povišeni teren ispod rta. Moreau je izvikivao zapovijedi i začuo sam kako trojica bikova-lađara omotana bijelim platnom počinju vući tijelo žrtve niz plažu prema moru. Samoća mi je sad godila.

Intenzitet znatiželje koju su članovi Zvjerskog naroda pokazali za mrtvo tijelo nalikovao je interesu kakav osjećaju i ljudi. Dok su bikovi-lađari odvlačili mrtvaca niz plažu, slijedili su ih u grupi, gurajući se jedni uz druge, njuškajući i režeći na leš. Popeo sam se na rt i promatrao lađare - bili su tek crne siluete na poledini večernjeg neba koje nose teško mrtvo tijelo na morsku pučinu.

Tada mi je um poput vala zapljusnulo potpuno shvaćanje neizrecivog besmisla svega što se zbivalo na ovom otoku. Na povišenom terenu plaže, između stijena nad kojima sam stajao, nalazili su se čovjekoliki majmun, hijena, svinja i još nekoliko članova Zvjerskog naroda koji su se okupili oko Montgomeryja i Moreaua. Svi su još uvijek bili strahovito uzbuđeni i svi su se prenemagali bučnim iskazivanjem pravila kojima su potvrđivali svoju odanost Zakonu. Ipak, osjećao sam neporecivu sigurnost u svoju pretpostavku da je hijena-svinja bio umiješan u ubojstva kunića.

Obuzelo me čudno uvjerenje da sam sad, bez obzira na to koliko se ideja mog srodstva s ovim grotesknim nakazama činila ogavnom, pred vlastitim očima imao minijaturnu repliku

svih elemenata ljudskog života koje smo pokušavali uravnotežiti i međusobno pomiriti – isprepletenost instinkta, razuma i vjere u višu silu – sve je to bilo predočeno u svom najjednostavnijem obliku. Čovjek-leopard bio je žrtva okolnosti – nije dovoljno potisnuo instinkt i to je bila jedina razlika između njega i ostalih počovječenih zvijeri. Siroto biće! Sirota sva ova stvorenja!

Počeo sam uviđati podliju stranu Moreauove okrutnosti koje se ranije nisam dosjetio – nisam razmišljao o boli i mucu koju su osjećale ove nesretne žrtve nakon što ih je Moreau promijenio, pa odbacio. Zadržao bih samo pri pomisli na dane konkretnog teškog fizičkog mučenja u laboratoriju za operacije unutar ograđenog prostora, no sad mi se to činilo kao podnošljiviji dio njihove sveukupne muke.

Prije promjene bili su zvijeri, nagoni su im bili prilagođeni okolini i živjeli su onom vrstom sreće kakva je već namijenjena životinjama. Sad su posrtali u okovima „ljudskosti“, živeći u neprestanom strahu koji nikad nije jenjavao, u umove su im nasilno usađene naredbe koje nisu mogli shvatiti – farsa ljudskog života koji su živjeli započela bi u bolnoj agoniji i nastavljala se kao dugotrajna unutarnja borba, kao dugotrajan smrtni strah od Moreaua – kakvog je sve to imalo smisla? Uzrujavala me stravična obijesnost Moreauovih postupaka. Da je imao ikakav imalo razuman razlog za ono što je činio, mogao bih za njega osjetiti barem tračak suosjećanja. Moji moralni nazori dopuštaju nanošenje boli dok god za to postoji razuman razlog. Čak i da je njegov motiv bila samo čista mržnja mogao bih mu bar mrvicu oprostiti. Ali on je bio tako neodgovoran, tako posve beščutan! Njega su na rad poticali samo čista znatiželja i njegov luđački neutaživ nagon za provođenjem eksperimenata – nakon „očovječenja“ izbacio bi stvorenja u divljinu da u takvom stanju požive još koju godinu, da žive u zabludi, da se bore sami sa sobom, da pate te da na kraju umru u mucu. U sebi su osjećali jad – ostaci stare zvjerske mržnje koju bi kao životinje osjećali jedni prema drugima poticali su ih na želju za međusobnim mučenjem, a Zakon ih je sprječavao u tome da žestoko nasrnu na svoje protivnike te odlučno okončaju živote prirodnih neprijatelja.

U danima koji su uslijedili nakon ove spoznaje, strah koji sam dotad osjećao od članova Zvjerskog naroda preobrazio se u strepnju od Moreauovih ideja i postupaka. Zapao sam u neko duboko, dugotrajno morbidno stanje, posve nesvojstveno strahu, što je na mom umu ostavilo trajne ožiljke. Moram priznati da sam izgubio vjeru da na svijetu postoji išta što bi se uklopilo u definiciju zdravog razuma – dok sam promatrao patnju uzrokovanu bolnim ludilom koje je bilo temelj života na ovom otoku, osjećao sam da takvo stanje zahvaća čitavi svijet. Slijepa vjera da je sve što postoji dio neke veće, smislene cjeline bila je tek golema

rupa bez dna, unutarnji mehanizam za koji sam smatrao da kroji i oblikuje tkivo naših života – i ja, i Moreau (zarobljen strašću za istraživanjem), i Montgomery (zarobljen strastvenim opijanjem), i članovi Zvjerskog naroda (zarobljeni svojim nagonima i mentalnim ograničenjem) bili smo razdrti i satrti, nemilosrdno i neizbježno, bezgraničnom složenošću kotačića stroja koji nas oblikuje i pogoni, a koji ne uspijevamo dokučiti niti njime upravljati...

No, beznade me nije obuzelo odjednom već tijekom vremena... Ustvari, mislim da time što već sad govorim o svojim osjećajima donekle nepotrebno požurujem priču.

XVII. KATASTROFA

Prošlo je jedva šest tjedana prije nego sam za Moreauove sramotne eksperimente izgubio svaki osjećaj osim odbojnosti i gađenja. Obuzimala me samo jedna misao – želio sam otići od ovih nakaznih imitacija slike i prilike mog Stvoritelja i vratiti se u okruženje ugodnog, punog odnosa s drugim ljudima. Drugi ljudi, braća i sestre od kojih sam bio odvojen, počeli su u mom sjećanju poprimati idilične vrline i ljepotu. Početno prijateljstvo s Montgomeryjem više se nije produbljivalo. Neke su ga stvari u mojim očima ocrnile – dugogodišnja odvojenost od ljudi, njegov tajni porok opijanja te očita naklonost prema članovima Zvjerskog naroda. Nekoliko puta dopustio sam mu da ih posjeti bez ičije pratnje. Ja sam pod svaku cijenu izbjegavao uspostaviti s njima kontakte. Sve sam više vremena provodio na plaži, očekujući dolazak neke spasonosne lađe (koja se nikad ne bi pojavila), dok nas jednog dana nije zadesila kobna nesreća zbog koje se moje neobično okruženje posve promijenilo.

Prošlo je oko sedam ili osam tjedana od mog dolaska, vjerojatnije osam (bar mi se tako čini, iako se nisam zamario računanjem vremena), kad je došlo do nesreće. Dogodilo se to rano ujutro... Mislim da je moglo biti oko šest sati. Ustao sam i doručkovao rano, jer probudila me buka koju su stvarale tri počovječene nakaze dok su unosile drva za potpalu u dvorište ograđenog prostora. Nakon doručka otišao sam do otvorenih vrata glavnog ulaza. Stajao sam ondje pušeći cigaretu i uživao u svježini ranog jutra. Ubrzo je iza ugla ogradnog zida došao Moreau. Uljudno me pozdravio. Prošao je pokraj mene i čuo sam kako u pozadini otključava vrata i ulazi u svoj laboratorij. Dotada sam već toliko očvrsnuo na sve gadosti ovog mjesta da nisam osjetio ništa kad sam čuo da je za sirotu pumu počeo još jedan dan mučenja. Dočekala je svog mučitelja ispustivši pištav krik čiji je ton bio gotovo istovjetan glasanju one stare, srdite medvjedice-lisice.

Tad se odjednom nešto dogodilo – do danas ne znam što. Iza sebe začuo sam kratak, snažan krik i pad na tlo. Dok sam se okretao opazio sam kako prema meni juri zastrašujuće lice – ni ljudsko ni životinjsko, već lice iz pakla, tamnosmeđe, izbrazdano razgranatim crvenim ožiljcima iz kojih su počele izbijati grimizne kapi krvi, s očima bez kapaka zažarenim od uzbuđenja. Podmetnuo sam ruku u samoobrani, no dostigao me takav udarac da sam se našao odbačen uvis i slomljene podlaktice. Golema čudovišna nakaza zakrbuljena krvlju umrljanim zavojima što su joj lepršali oko tijela preskočila me i nekamo otrčala. Otkotrljao sam se niz rub pješčane kosine – kotrljao sam se i prevrtao po plaži. Pokušao sam sjesti, no pao sam jer sam se oslonio na slomljenu ruku. Tad se pojavio Moreau, njegovo golemo

blijedo lice bilo je još užasnije zbog krvi koja mu je u tankom mlazu curila iz čela. U ruci je držao revolver. Jedva me okrznuo pogledom, već je odmah odjurio progoneći pumu. Pokušao sam se osloniti o drugu ruku i uspio sam sjesti. Zakrabiljena je životinja ispred u daljini trčala dugačkim, odlučnim skokovima duž plaže. Moreau ju je slijedio. Okrenula je glavu i ugledala Moreaua, a tad je, udvostručivši brzinu, iznenada skočila u grmlje. Svakim mu je skokom sve više izmicala. Vidio sam kako se uvukla u raslinje, dok je Moreau trčao iskosa, pokušavajući je presresti. Zapucao je i promašio u trenutku kad je zvijer nestala. Tad se i Moreau izgubio u spletu zelene šikare. Zurio sam za njima, no onda mi se u ruci rasplamsala bol pa sam zastenjao i teturavo se uspravio na noge. Popeo sam se po kosini. Montgomery se odjeven i s revolverom u ruci pojavio kod glavnog ulaza.

- Mili Bože, Prendick - povikao je, ne primjećujući da sam povrijeđen. - Ona se zvijer oslobodila! Istrgnula je okove iz zida! Jeste li je možda vidjeli? Jeste li vidjeli Moreaua? Što nije u redu s vama? - upitao je oštro opazivši da sam se uhvatio za ruku.

- Baš sam tada stajao na ulaznim vratima - odvratio sam.

Prišao mi je i uhvatio me za podlakticu.

- Rukav je krvav - rekao je zavrnuvši tkaninu. Revolver je gurnuo u džep. Bolno mi je ispipao ruku, a zatim me uveo u dvorište.

- Ruka je slomljena - naglasio je i nastavio: - Recite mi točno kako se to dogodilo? Što se uopće dogodilo?

Rekao sam mu što sam vidio - prepričavao sam isprekidanim rečenicama, dašćući između riječi od boli, a Montgomery mi je za to vrijeme s obje ruke brzo naravnavao kost. Trzajem mi je povukao ruku iz ramena. Udaljio se pa me promotrio.

- Sad je u redu - rekao je. - Ali što da poduzmem...?

Razmišljao je. Tad je izašao iz ograđenog prostora i zaključao vrata glavnog ulaza. Neko je vrijeme bio odsutan. Ja sam uglavnom bio u brizi zbog svoje ruke. Sama nesreća činila mi se kao tek jedan u nizu stravičnih događaja. Sjeo sam u platneni naslonjač i, moram priznati, zdušno proklinjao ovaj otok. Kad se Montgomery opet pojavio, početni osjećaj utrnulosti povrijeđenog dijela ruke već se povukao pred gorućom boli. Bio je prilično blijed, a obješena donja usnica gore nego ikad otkrivala mu je zubno meso.

- Nisam uspio ni vidjeti ni čuti Moreaua... - rekao je. - Mislim da mu je potrebna moja

pomoć. Zurio je u mene svojim bezizražajnim očima. – Puma je bila snažna zvijer – dodao je.
– S lakoćom je iščupala okove iz zida...

Otišao je do prozora, pa do vrata sobe i tu se okrenuo prema meni.

– Idem potražiti Moreaua – rekao je. – Postoji još jedan revolver koji vam mogu ostaviti. Da budem iskren, donekle sam zabrinut...

Izvukao je revolver te ga je napunjenog položio na stol pokraj moje šake. Tada je otišao, a za njim je u zraku ostao zarazan nemir. Nisam sjeo još dugo nakon njegova odlaska, već sam dograbio revolver i otišao do glavnog ulaza.

Jutro je bilo mirno poput nagovještaja smrti. Ni najblaži dašak vjetra nije remetio obamrlost; nebo se činilo praznim bez i jednog oblačka, morska pučina bila je poput staklene plohe, plaža je izgledala pusto. U mom napola uzbuđenom, napola grozničavom stanju, ovakva nepomičnost okoliša zarobila me tjeskobom. Pokušao sam zviždati, no melodija je zamrla. Opet sam opsovao – već drugi put tog jutra. Zatim sam otišao do ugla ogradnog zida i zurio prema unutrašnjosti kopna, u zeleno raslinje koje je progutalo Montgomeryja i Moreaua. Kad će se i kako vratiti? Tad se na udaljenom dijelu plaže pojavio maleni sivi stvor, jedan od članova Zvjerskog naroda. Otrčao je do ruba mora i počeo svuda oko sebe rasprskavati vodu. Polako sam se vratio do ulaznih vrata. Zatim sam opet otišao do ugla. Tako sam, poput stražara na dužnosti, počeo koračati od ulaza do ugla. Odjednom me posve zaokupio udaljeni zvuk Montgomeryjeva tuljenja: – Moreau! Gdj... st...!

Ruka mi je postala manje bolna, no bila je vrlo vruća. Obuzela me žeđ i groznica. Na tlu se moja sjena skraćivala. Promatrao sam udaljeni lik sivog stvora sve dok opet nije nekamo otišao. Što ako se Montgomery i Moreau uopće ne vrate? Tri morske ptice počele su se otimati oko nekog dragocjenog plijena nasukanog na pijesku. Uto sam daleko iza ograđenog prostora začuo pucanj iz pištolja. Nastala je duga tišina, a tad se začuo još jedan pucanj. Nakon toga je iz nešto veće blizine odjeknuo glasan povik. Uslijedio je još jedan period prazne tišine. Počela me mučiti moja nesretna, prebujna mašta. Iznenada je odjeknuo hitac ispaljen u neposrednoj blizini. Sav prestrašen otišao sam do ugla i opazio Montgomeryja – lice mu je bilo grimizno, kosa raščupana, a hlače na koljenu poderane. Njegov izraz lica odavao je duboku zabrinutost. Slijedio ga je pogrbljeni M'ling. Oko čeljusti je imao neke čudne tamne mrlje.

– Je li došao? – upitao je Montgomery.

- Moreau? - odvratio sam. - Ne.

- Mili Bože! - Montgomery je dahtao, gotovo jecao. - Vratite se u ograđeni prostor - rekao je grabeći me za ruku. - Poludjeli su... Svi tumaraju uokolo kao luđaci. Što se točno dogodilo? Ne znam... Sve ću vam ispričati kad uspijem povratiti dah. Gdje je konjak?

Montgomery je idući preda mnom odšepao u sobu i sjeo u platneni naslonjač. M'ling se točno pred ulazom bacio na pod. Počeo je dahtati kao pas. Donio sam Montgomeryju konjak s vodom. Sjedio je zureći pred sobom u prazno, ponovno hvatajući dah. Nakon par minuta počeo mi je objašnjavati što se dogodilo.

Montgomery je neko vrijeme slijedio tragove Moreaua i pume. Isprva je to bilo prilično lako zbog ugaženog i polomljenog grmlja, bijelih krpica otrgnutih s puminih zavoja te sporadičnih mrlja krvi po lišću busenja i niskog raslinja. Ipak, izgubio je trag na kamenitom tlu iza potoka, na mjestu gdje sam vidio čovjeka-leoparda kako pije vodu. Počeo je besciljno lutati prema zapadu glasno zazivajući Moreaua. Tada mu se pridružio M'ling koji je sa sobom nosio malenu sjekiru. On nije znao ništa o događaju s pumom; cijepao je drva i začuo Montgomeryjeve povike. Krenuli su dalje zajednički dozivajući Moreaua. Prišla su im dvojica članova Zvjerskog naroda koji su hodali skvrčenih nogu kao da čuče i motrili su ih kroz nisko raslinje. Gestikulirali su i ophodili su se nekako tajnovito. Montgomeryja je uzbunila neobičnost takvog ponašanja. Obratio im se, a oni su pobjegli odajući dojam da su nešto skrivili. Poslije toga prestao je glasno dozivati Moreaua. Nakon što je još neko vrijeme lutao s M'lingom sve dalje nesiguran oko pravca u kojem bi trebali krenuti, čvrsto je odlučio obići nastambe Zvjerskog naroda.

Kad je stigao do kotline otkrio je da su nastambe napuštene. Svake minute postajao je sve uznemireniji te je s M'lingom krenuo natrag, vraćajući se točno onim putem po kojem je išao ranije. Tad je susreo dvojicu muškaraca-svinja koje sam u noći dolaska na otok promatrao dok su plesali. Oko usta su imali krvave mrlje i bili su strahovito uzbuđeni. Približili su se Montgomeryju i M'lingu silovito se probijajući kroz visoku paprat. Kad su ih ugledali, zastali su - po izrazu lica bilo je očito da su razjareni. Montgomery je donekle u strahu pucnuo bičem i muškarci-svinje istog su trena nasrnuli na njega. Nikad prije nijedan član Zvjerskog naroda nije se to usudio učiniti. Montgomery je jednog propucao kroz glavu. M'ling se bacio na drugog - u klinču su se kotrljali po tlu. Kad je svog protivnika oborio na zemlju, M'ling mu je u grkljan zario zube, a Montgomery ga je ubio dok se koprcalo u M'lingovu čeličnom stisku. Montgomery je s određenom teškoćom potaknuo M'linga da opet pođe s njim, stoga su požurili natrag do ograđenog prostora. M'ling je putem odjednom utrčao u nisko raslinje i

istjerao van sićušnog čovjeka-ocelota koji je također bio umrljan krvlju. Šepao je zbog teške rane na stopalu. Ta je zvijer pretrčala kratak put, a tad je divljački krenula u smjeru plaže i Montgomery ju je ustrijelio (bar mi se tako činilo) s dozom objijesti.

- Ali, što sve to uopće znači? - upitao sam.

Odmahnuo je glavom u gesti koja je značila „ne znam“ i još jednom je dohvatio piće.

XVIII. PRONALAZAK MOREAUOVA MRTVOG TIJELA

Kad sam vidio da je Montgomery ispio treću čašu konjaka, odlučio sam se umiješati. Već je ionako bio i više nego tek pripit. Rekao sam mu da se Moreauu dosad moralo dogoditi nešto ozbiljno ili bi se vratio prije nego je nastala ova zbrka pa smo dužni utvrditi kakva ga je nesreća snašla. Montgomery je izrekao nekoliko mlitavih prigovora, ali se na kraju ipak složio. Objedovali smo, a zatim smo sva trojica krenuli u potragu.

Možda mi se ovo događa zbog tadašnjeg opterećenja i napetosti uma, no čak i kad se sada prisjetim onog izlaska u vrelu nepomičnost tropskog popodneva u meni se ponovo budi isti osjećaj – bilo je to jedinstveno živopisno uranjanje u svijet koji me okruživao. Prvi je išao M'ling. Ramena su mu bila pogrbljena. U hodu je svojom čudnom crnom glavom naglo trzao, motreći najprije jednu, pa drugu stranu puta kojim smo hodali. Nije bio naoružan – ispustio je sjekiru čim se susreo s počovječenim nerastima. U borbi prsa o prsa njegovo su oružje bili zubi. Slijedio ga je Montgomery. Hodao je teturajući, s rukama u džepovima, oborena lica, u stanju zbrkane zlovolje uperene protiv mene zbog opaske o piću. Meni je lijeva ruka bila u marami vezanoj oko vrata (lom je srećom bio na lijevoj ruci), dok sam desnom šakom držao revolver. Ubrzo smo u smjeru sjeverozapada otkrili uski puteljak kroz divlje izobilje otočkog raslinja, no M'ling je odmah zastao i sav se skamenio osjetivši da mora biti na oprezu. Montgomery ga je posrćući gotovo nagazio, a tad je i on zastao. Zatim smo, pomno osluškujući, čuli kako između drveća dopire zvuk glasova i koraka koji su nam se približavali.

- On je mrtav – reče duboki glas koji je podrhtavao.
- On nije mrtav, On nije mrtav – blebećući odvrati netko drugi.
- Mi smo vidjeli da jest, mi smo vidjeli – potvrdilo je nekoliko glasova.
- Hej, vi! – odjednom poviče Montgomery. – Hej vi tamo!
- Idite dovraga – rekao sam i zgrabio svoj pištolj.

Nastupila je tišina. Nato se među isprepletenim biljem začuo zvuk pucketavog lomljenja, najprije na jednom mjestu, pa na drugom, a tad se pojavilo šest lica – bila su to čudna lica, baš kao što je neobično bilo i danje svjetlo koje ih je obasjalo. M'ling je grleno zarežao. Prepoznao sam čovjekolikog majmuna (već sam prije razaznao njegov glas) i dvojicu od

trojice tamnopusih lađara omotanih bijelim povojima koje sam prvi put vidio u Montgomeryjevu čamcu. S njima su bila dva pjegava stvora i ono sivodlako, strahovito izvitopereno biće nazvano Kazivač Zakona – iz obraza su mu rasli pramenovi duge sive dlake koja mu je padala niz lice, imao je guste, čupave obrve, a glava mu je bila obrasla sivim kovrčama što su izbijale iz okomite crte razdjeljka nad niskim čelom. Bilo je to teško, zdepasto biće toliko dlakavo da mu se nisu nazirale crte lica, s čudnim crvenim očima što su nas znatiželjno motrile kroz gustiš.

Neko vrijeme smo svi šutjeli, a tad je Montgomery upitao isprekidanim glasom koji je podsjećao na štucanje: – Tko... je rekao da je... mrtav?

Čovjekoliki majmun s krivnjom je pogledao sivodlakog Kazivača.

– On je mrtav – odvrtilo je sivodlako čudovište. – Ovi su vidjeli.

Iako su o mrtvom Moreauu govorili bez ikakve samilosti, nije mi se činilo da u njihovom ponašanju vidim ikakvu prijetnju nama. Izgledali su zbunjeno i u šoku.

– Gdje je sada On? – upitao je Montgomery.

– Tamo dalje – rekao je sivi stvor pokazujući smjer.

– Postoji li sada Zakon? – upitao je čovjek-majmun. – Ima li još uvijek da se treba raditi ovako ili onako? Je li On stvarno mrtav?

– Postoji li sada Zakon? – ponovili su lađari. – Postoji li sada Zakon? Reci nam, Drugi koji nosiš bič.

– On je mrtav – ponovio je sivodlaki stvor.

Svi su stajali promatrajući nas.

– Prendick... – zausti Montgomery okrenuvši svoj tupi pogled prema meni. – On je očito mrtav...

Dok je trajao ovaj dijalog stajao sam iza Montgomeryja. Počeo sam shvaćati obrazac po kojem su stvorenja razmišljala. Tad sam odjednom iskoračio i stao ispred Montgomeryja te sam podižući glas rekao: – Djeco Zakona, On nije mrtav!

M'ling se okrenuo uputivši mi oštar pogled.

- On je promijenio svoj oblik, On je promijenio svoje tijelo! - nastavio sam. - Neko vrijeme nećete ga vidjeti, ali On je tamo... - uperio sam prst uvis. - Odande vas može promatrati! Vi Njega ne možete vidjeti, ali On može vidjeti vas. Bojte se Zakona!

Pogledao sam ih ravno u oči. Oborili su pogled.

- On je velik, On je dobar - rekao je čovjekoliki majmun, prestrašeno zirkajući uvis među gusto granje stabala.

- Recite mi što je sa zvijeri koja Ga je napala? - zahtijevao sam.

- Ta koja krvari, trči, vrišti i jeca - i ta je mrtva - odvratio je sivodlaki stvor koji me još uvijek ispitivački promatrao.

- To je dobro - progundao je Montgomery.

- Drugi koji nosi bič... - zaustio je sivodlaki stvor.

- Što s njim? - upitao sam.

- ...je rekao da je On mrtav...

Ipak, Montgomery je još uvijek bio dovoljno trijezan da shvati razlog mojeg poricanja Moreauove smrti.

- On nije mrtav - izustio je polako. - On uopće nije mrtav. Nije ništa mrtviji od mene.

- Neki od vas prekršili su Zakon - rekao sam. - Oni će umrijeti. Neki su već mrtvi. Sad nam pokažite gdje leži njegovo staro tijelo, ono koje je odbacio jer mu više nije trebalo.

- Eno tamo, Čovječe koji hoda u moru - reče sivodlaki stvor.

Dok nas je ovih šestero zvijeri vodilo prema sjeverozapadu, Montgomery i ja probijali smo se kroz gustu prašumu paprati, visokih puzavica i stabala. Tad se začuo urlik i lom grana, a kraj nas je cvileći protrčao maleni, ružičasti „ljenivac“. Odmah za njim pojavilo se čudovište koje je trčalo kao sumanuto, obuzeto lovom i umrljano krvlju. Stvorilo se među nama gotovo kao da nije moglo obuzdati svoj divlji galop. Sivodlaki Kazivač odskočio je u stranu. M'ling se režeći bacio na monstruma, koji ga je žestoko odbacio od sebe. Montgomery je zapucao i promašio. Nato je, pognuvši glavu, pružio pred sebe ruku u samoobrani, a zatim se okrenuo pokušavajući pobjeći. Ispalio sam metak, no stvor me svejedno pokušao ščepati. Opet sam

zapucao pogodivši ga izbliza u nakazno lice. Vidio sam kako su s bljeskom ispaljenog metka crte njegova lica nestale – ostalo je samo krvavo udubljenje. Čak i u tom stanju, stvor je prošao pokraj mene i šćepao Montgomeryja. Dok ga je držao u stisku obojica su se naglavačke stropoštali na tlo. Umirući u agoniji, povukao je Montgomeryjevo opruženo tijelo na sebe.

Tad sam shvatio da su me zvijeri ostavile samog s M'lingom, Montgomeryjem koji je oboren ležao na tlu i mrtvim čudovištem. Montgomery se polako pridizao, smeteno zureći u propucanu zvijer kraj sebe – napad ga je prilično otrijeznio. Nespretno je ustao. Uto sam opazio da se sivodlaki Kazivač vraća, oprezno hodajući između stabala.

– Vidiš – rekao sam pokazujući na mrtvu zvijer. – Nije li Zakon živ? Ovo se dogodilo zbog kršenja Zakona.

Zurio je u mrtvo tijelo.

– On šalje vatru koja ubija – odvratio je dubokim glasom, ponavljajući tvrdnju iz rituala Zakona.

Tad se zvjerska grupica ponovo okupila. Neko vrijeme samo su zurili. Krenuli smo dalje.

Slijedeći naše vodiče konačno smo stigli blizu najudaljenije točke sjeverozapadnog dijela otoka. Ondje smo naišli na izrezano i unakaženo tijelo pume. Metak joj je smrskao ključnu kost. Otprilike dvadeset metara dalje napokon smo pronašli ono što smo tražili – na mjestu gdje je trska bila ugažena i slomljena ležalo je potrbuške okrenuto Moreauovo tijelo. Jedna mu je šaka u zglobu bila gotovo otrgnuta. Sijeda je kosa bila oblivena krvlju, a glava mu je bila ulubljena od puminih udaraca šakama u okovima. Iza njega je na polomljenim stabljikama trske bilo krvi. Revolver nismo uspjeli pronaći.

Montgomery je okrenuo mrtvog Moreaua na leđa. Podigli smo ga i krenuli natrag prema ograđenom prostoru. Moreau je bio krupan pa su nam uz prekide za odmor pomagale sve zvijeri. Spuštao se mrak. U dva smo navrata čuli zavijanje i cvilež nekih nevidljivih stvorenja što su se u mraku mimoišla s našom malom grupom. Jednom se pojavio onaj ružičasti „ljenivac“ – zurio je prema nama, a tad je opet nestao. Ipak, više nas nitko nije napao. Pred vratima glavnog ulaza zvijeri su otišle svojim putem. M'ling im se pridružio. Nas dvojica zabravili smo vrata, a zatim smo odveli Moreauovo unakaženo tijelo u dvorište. Položili smo ga na hrpu suhog granja. Nakon toga otišli smo u Moreauov laboratorij i sve što smo tamo zatekli živo odmah smo ubili.

XIX. MONTGOMERYJEV PRAZNIK

Kad smo to obavili oprali smo se i objedovali, a zatim smo otišli u moj sobičak i prvi put ozbiljno raspravljali o situaciji u kojoj smo se zatekli. Bližila se ponoć. Montgomery je bio gotovo posve trijezan, no um mu je zapao u ponor smućenosti. Bio je pod neobično snažnim utjecajem Moreauove osobnosti – mislim da nikad nije ni pomislio da bi Moreau mogao umrijeti. Ova nesreća naglo je dokinula navike koje su tijekom desetak ili više monotonih godina provedenih na otoku postale sastavni dio njegova karaktera.

Dok je govorio znao se sav pogubiti. Na pitanja bi mi odgovorio tek djelomično, a tad bi odlutao na kakvu općenitu temu.

- Ta glupost koja se naziva svijetom... kako je sve to jedna smiješna zbrka! – rekao je. – Uopće nisam proživio svoj život. Stalno sam se pitao kad će već jednom započeti. Šesnaest godina maltretirale su me internatske dadilje i školski upravitelji kako se kome prohtjelo. Pet godina zlopatio sam se u Londonu učeći medicinu – hrana je bila oskudna, smještaj je bio sirotinjski, odjeća pohabana, moja sklonost alkoholu također je bila odraz jada... Sve je to bila glupa pogreška. Nisam znao što učiniti, pa sam se dovukao na ovaj prokleti otok. Ovdje sam deset godina! A čemu, Prendick? Jesmo li svi mi tek mjehurići od sapunice koje napuhuje kakvo dijete?

Teško sam se nosio s ovim buncanjem.

- Ono na što se sad moramo usredotočiti jest pitanje kako otići s ovog otoka – rekao sam.

- Kakvog bi smisla imao odlazak? Ja sam sada svugdje izgnanik... Gdje da više pronađem svoje mjesto u svijetu? Lako je vama, Prendick. Siroti stari Moreau! Ne možemo ga ostaviti ovdje na milost i nemilost, pa da zvijeri skrnave njegov leš. Osim toga, što će se dogoditi s miroljubivim članovima Zvjerskog naroda?

- Pa... za Moreaua ćemo se pobrinuti sutra. Razmišljao sam: mogli bismo napraviti lomaču od suhog granja i spaliti njegovo tijelo... kao i one njegove „eksperimente“ iz laboratorija. Što vi mislite, što će se dogoditi sa Zvjerskim narodom?

- Ne znam. Pretpostavljam da će se oni koji su nastali od grabežljivaca prije ili kasnije dovesti u pogibeljnu situaciju. Ne možemo ih sve pobiti u kotlini... Zar ne? Pretpostavljam da je vaša ljudskost usmjerena isključivo na njihov opstanak. No, članovi Zvjerskog naroda

promijenit će se. Njihova je promjena neizbježna...

I dalje je govorio nešto nepovezano, sve dok na kraju nisam osjetio da me hvata bijes.

- Dovraga! - povikao je zbog neke moje razdražljive opaske. - Zar ne shvaćate da sam u daleko lošijem položaju od vas?!

Ustao je i otišao po bocu konjaka.

- Pijte! - povikao je dok se vraćao. - Vi logikom zadojeni, ateistički svetče s licem blijedim poput krede, pijte!

- Ja ne pijem - odvratio sam. Sjedio sam smrknut, promatrajući njegovo lice ispod žutog, parafinskog plamena svjetiljke dok se opijao do stanja najdubljeg jada. U mom sjećanju to se razvuklo u beskrajnu dosadu. Tad mu je raspoloženje odlutalo u pretjerano osjećajnu obranu članova Zvjerskog naroda i M'linga. M'ling je, po njegovim riječima, bio jedino biće kojem je ikad doista bilo stalo do njega. Odjednom mu je sinula ideja.

- Neka sam proklet... - promrmľjao je, teturavo ustajući. Šćepao je bocu s konjakom.

Prošao me bljesak intuicije i znao sam što smjera.

- Da niste toj zvijeri dali alkohol! - povikao sam ustavši. Stao sam pred njega licem u lice.

- Zvijer... - promrmľjao je. - Vi ste zvijer. M'ling pije kao pravi kršćanin. Maknite mi se s puta, Prendick!

- Za Boga miloga ... - zaustio sam.

- Mićite mi se s puta! - zagrmio je i odjednom izvukao revolver.

- U redu - odvratio sam, pomaknuvši se u stranu. Kad je rukom dohvatio zasun brave glavnog ulaza gotovo sam već odlučio skočiti na njega, no previše me uplašila pomisao na moju beskorisnu ruku.

- Sami ste od sebe stvorili zvijer, pa im se slobodno pridružite.

Treskom je grubo rastvorio vratnice ulaznih vrata. Zastao je tako da mi je bio okrenut iskosa, uhvaćen između žutog svjetla parafinske svjetiljke i blijedog mjesečevog sjaja - očne duplje izgledale su mu kao dvije tamne mrlje ispod čekinjastih obrva.

- Vi ste, Prendick, najobičnija svinja i glupa budala! Uvijek samo strahujete i izigravate gospodina! Pa mi smo ovdje na kraju svijeta, na samom rubu svega što postoji... Siguran sam u to da ću si sutra prerezati grkljan, ali noćas ću se baš nalokati k'o za vražji praznik!

Okrenuo se i otišao nekamo dalje u noć osvijetljenu mjesecom.

- M'ling! - povikao je. - M'ling, prijatelju stari!

Duž ruba blijedo osvijetljene plaže koračala su tri tamna lika obavijena srebrnim svjetlom mjeseca. Jedan je bio stvor u bijelim povojima. Drugo dvoje sličilo je bezobličnim tamnim mrljama koje su ga slijedile. Zastali su i zurili. Tad sam opazio M'lingova zgrbljena ramena dok je dolazio iza ugla kuće.

- Pijte! - povikao je Montgomery. - Pijte, zvijeri! Pijte i budite ljudi! Dovraga, ja sam najpametniji. Moreau je zaboravio da je pijenje alkohola zadnji detalj po kojem bi zvijeri postale ljudi. Pijte, kad vam kažem!

Tad je, njišući rukom bocu, krenuo brzim teturavim koracima na sjever. M'ling se postavio između njega i tri tamna lika što su ih slijedila.

Otišao sam do vrata. U izmaglici mjeseceve svjetlosti više ih nisam uspijevaao dobro raspoznati, no tad je Montgomery zastao. Opazio sam kako daje M'lingu piti iz boce nerazblaženi konjak, a tad sam vidio da se svih pet silueta stapa u nejasnu tamnu mrlju. Začuo sam Montgomeryjev povik.

- Pjevajte! Pjevajte svi zajedno: nek bude proklet stari Prendick! Odlično! Sad opet: Nek bude proklet stari Prendick!

Zbijena družina obavijena tamom razdvojila se na pet zasebnih likova koji su polako odmicali sve dalje od mene hodajući duž zaobljenog dijela plaže na kojoj je pijesak svjetlucaao. Svaka zvijer počela je zavijati po vlastitoj volji urlajući uvrede „o Prendicku“ - ili si je davala oduška na neki drugi način, ovisno o tome na što ju je ovo novo nadahnuće alkoholom nagnalo. Ubrzo sam začuo Montgomeryjev glas. Proderao se: - Okret nadesno! I grupa je uz povike i zavijanje krenula dalje u smjeru mraka drveća u unutrašnjosti kopna. Polako, vrlo polako urlici su jenjali do potpune tišine.

Opet je zavladao tiho blaženstvo noći. Mjesec je prešao preko meridijana i sad se spuštao na zapad - bila je to noć punog, blistavog mjeseca koji je plovio tamnoplavim nebom bez ijednog oblačka. Tik do mojih stopala prostrla se sjena ogradnog zida, crna poput tinte i

široka oko jednog metra. More je na istoku bilo tamnosivo, bezoblično i tajanstveno, a prostor između mora i sjene zida bio je ispunjen sivkastim pijeskom nastalim od smrvljenog stakla i kristala lave koji su blistali kao da je plaža posuta dijamantima. Parafinska svjetiljka iza mene isijavala je rumenu toplinu.

Tada sam zatvorio i zaključao vrata. Otišao sam u dio dvorišta gdje smo plegli Moreaua kraj njegovih žrtava iz laboratorija – hrtova, ljame i još nekih nesretnih zvijeri. Izraz na tom glomaznom ljudskom licu bio je spokojan čak i nakon što ga je snašla jeziva smrt, a oči u kojima se nazirao odrješt pogled bile su otvorene. Zurile su u mrtvi bijeli mjesec na nebu. Sjeo sam na tlo, odmah do ruba odvodnog kanala i promatrao tu ogavnu hrpu na kojoj se srebrna mjesečina spajala s jezivim sjenama mrtvih tijela. Počeo sam smišljati planove za odlazak – ujutro ću u svoj čamac za spašavanje natovariti nešto zaliha za plovidbu i nakon što zapalim ovu lomaču pred sobom, još ću se jednom otisnuti u pustoš oceanskih plima i oseka. Osjećao sam da Montgomeryju nema pomoći, jer postao je istinski član Zvjerskog naroda i više se ne bi uklopio u ljudsku zajednicu.

Ne znam kako dugo sam tamo sjedio planirajući pojedinosti odlaska. Vjerojatno oko sat vremena. Tad me u razmišljanju prekinuo Montgomeryjev povratak u blizinu ograđenog prostora. Začuo sam mnoštvo povika i strahovitu buku pobjedonosnih urlika čiji se zvuk s kopna spuštao u smjeru plaže. Huškali su i zavijali, a čuo se i uzbuđeni cvilež koji kao da je posve utihnulo blizu ruba morske vode. Zvukovi opće razuzdanosti pojačali su se pa utišali – začuo sam snažne udarce i tresak nečeg drvenog što se rascijepilo u iverje, no tada me ništa od toga nije uznemirilo. Počeli su pjevati, zbrkano i bez melodije.

Misli su mi opet prešle na planiranje pojedinosti bijega. Ustao sam, dohvatio svjetiljku i otišao u šupu potražiti nekoliko bačvica koje sam ondje vidio. Pažnju mi je odvuкао sadržaj kutija s keksima, pa sam jednu otvorio. Krajičkom oka opazio sam da mi je iza leđa nešto – nešto poput crvene siluete – i naglo sam se okrenuo. Iza mene bilo je dvorište obasjano mjesečinom, ispunjeno snažnim kontrastima svjetla i tame. Na tlu je bila hrpa cjepanica i granja gdje su jedni preko drugih ležali Moreau i njegove unakažene žrtve. Izgledalo je kao da su se međusobno pograbili u žaru posljednje osvetničke borbe. Moreauove su rane bile otvorene i crne poput noći, a krv što je iz njih iskapala ležala je na pijesku razlivena u tamne mrlje.

Tad sam opazio (prije to nisam logički povezao) uzrok mog priviđenja – odraz crvenog plamena svjetiljke! Odraz se pojavio na zidu, zaplesao i nato se izdužio preko zidne plohe nasuprot koje je stajala parafinska svjetiljka. Ranije sam to krivo protumačio i bilo mi je

drago da je „privedenje“ tek treperava sjena. Opet sam se okrenuo prema zalihama namirnica. Počeo sam ih prekapati, najbolje što sam onako jednoruk mogao, pronalazeći svakojake praktične stvari koje sam odlagao sa strane, s namjerom da ih uzmem i sutradan isplovim. Pokreti su mi bili spori, no vrijeme je prolazilo brzo. Nisam ni osjetio kad mi se prikrao prvi tračak danjeg svjetla.

Pjesma je zamrla. Zamijenio ju je žamor, a tad je opet počelo neko pjevanje koje se odjednom pretvorilo u gromoglasnu dernjavu. Čuo sam povike “Još! Još!”, ton koji je podsjećao na svađu te iznenađan divlji cvilež. Uto su zvukovi postali tako glasni i čudni da su mi sasvim odvukli pažnju. Izašao sam iz šupe u dvorište i osluškivao. Pomutnju je poput noža prerezao pucanj iz pištolja.

Istog trena ušao sam u svoju sobu kroz koju sam protrčao, izletjevši van kroz ulazna vrata. (Kad sam potrčao iz dvorišta čuo sam da su iza mene u šupi skliznuli neki drveni sanduci koji su, tresnuvši jedni o druge, pukli na podu uz lom stakla. Ipak, nisam na to obratio pažnju.) Snažnim sam zamahom odgurnuo vrata i pogledao van.

Daleko niz plažu pokraj šupe za čamce gorjela je logorska vatra. Kiša iskrica letjela je u visine do mračnog neba na kojem je tek počelo svitati. Oko vatre nastala je opća tuča tamnih silueta. Čuo sam da me Montgomery doziva i odmah sam potrčao prema vatri s revolverom u ruci. Tad sam opazio kako se blizu tla iz Montgomeryjeva pištolja izvio ružičasti plamen pucnja. Bio je oboren. Zaurkao sam svom snagom, ispalivši metak u zrak. Čuo sam da je netko povikao: – Evo Gospodara! Zapetljana gungula tamnih silueta u međusobnoj borbi odmah se raspala na rastrkane grupice. Plamen logorske vatre naglo je poletio u vis, a zatim se spustio. Obuzeta iznenadnom panikom, masa Zvjerskog naroda iz petnih se žila razbježala preda mnom. Trčali su po pješčanoj kosini. Dok su nestajali iza grmlja, od silnog sam uzbuđenja pucao u smjeru njihovih leđa. Tad sam se okrenuo prema tamnim bezobličnim tijelima na tlu.

Jedva živ, Montgomery je ležao na leđima, dok je sivodlaki Kazivač Zakona bio potrbuške opružen po njegovu tijelu. Zvijer je bila mrtva, no još je uvijek svojim zakrivljenim kandžama čvrsto stezala Montgomeryjev vrat. U blizini je, posve nepomičan, okrenut licem prema tlu, ležao M’ling s otvorenom ranom od ugriza na vratu i grlicem razbijene boce konjaka u šaci. Blizu vatre ležala su još dva stvora. Jedan je bio nepomičan. Drugi bi tu i tamo slabašno zarežao, polako podižući glavu koja bi opet klonula na tlo.

Zgrabio sam Kazivačeve ruke i maknuo ih s Montgomeryjeva vrata. Potegnuo sam njegovo

sivodlako tijelo na tlo – dok sam ga vukao, kandže su mu nevoljko klizile niz Montgomeryjev razderani kaput. Montgomeryjevo lice bilo je tamno i jedva je još slabašno disao. Poprskao sam mu čelo i obraze morskom vodom, a pod glavu sam mu položio jastuk od svog smotanog kaputa. M'ling je bio mrtav. Ranjeni stvor pokraj vatre bio je jedan od bradatih čovjekolikih vukova sivog lica. Otkrio sam da je potrbuške ležao na drvetu u kojem je još uvijek tinjao žar. Nesretnik je bio tako strahovito povrijeđen da sam mu iz samilosti odmah pucao u glavu. Ono drugo nepomično biće bio je jedan od bikova-lađara u bijelim povojima. I on je bio mrtav. Ostali članovi Zvjerskog naroda već su nestali s plaže.

Opet sam prišao i kleknuo kraj Montgomeryja, proklinjući svoje nepoznavanje medicine. Blizu mene vatra je dogorjela i preostale su još samo nagorjele daske što su tinjale po rubovima, obavijene sivim pepelom grančica niskog raslinja. Tek sam se usput zapitao gdje je Montgomery našao ovo drvo za potpalu. Tada sam opazio da je iznad nas svanula zora. Nebo je postalo svjetlije, mjesec je prešao svoj put i sve je više blijedio, gubeći obrise u blistavom plavetnilu danjeg svjetla. Na istoku je obzor bio obrubljen crvenim tonovima.

Odjednom sam iza sebe začuo tutnjavu te nekakav zvuk piskutavog cvrčanja. Osvrnuo sam se i skočio na noge zaurlavši od užasa. Iz unutrašnjosti ograđenog prostora, kroz topao osvit zore sukljala je golema podivljala masa crnog dima, a olujnu tamu rezale su treperave strijele krvavo crvenog plamena. Tad je vatra zahvatila slamnati krov kolibe. Vidio sam kovrčave valove plamena svuda po kosini od slame. Izboj vatre naglo je šiknuo kroz prozor moje sobe.

Odmah sam znao što se dogodilo. Sjetio sam se loma kojeg sam začuo iz šupe dok sam stajao na dvorištu – očito sam trenutak prije nego što ću potrčati u pomoć Montgomeryju prevrnuo parafinsku svjetiljku.

U lice mi je zurilo beznade činjenice da iz ograđenog prostora više ništa ne mogu spasiti. Misli su mi se vratile na plan bijega i brzo sam se okrenuo tražeći pogledom gdje su dva čamca koja su inače stajala nasukana na plaži, no – čamci su nestali! Kraj mene su na pijesku ležale dvije male sjekire, a uokolo je bilo rasuto iverje i komadići drveta. Pod svjetlom zore još se uvijek dimilo iz crnog pepela logorske vatre. Montgomery je spalio čamce da mi se osveti te nas obojicu spriječio u pokušaju povratka u civilizaciju.

Potresla me nagla navala bijesa. Dok je onako bespomoćan ležao kraj mojih stopala, gotovo sam osjetio poriv da mu smrskam tu ludu glavu. No, tad se njegova šaka odjednom pomaknula, tako slabašno i jadno da je sav gnjev u meni nestao. Zastenjao je i na trenutak

otvorio, pa opet sklopio oči. Kleknuo sam pokraj njega i blago sam mu podigao glavu. Opet je otvorio oči. U tišini je promatrao svitanje, a tad su nam se pogledi susreli. Sklopio je vjeđe.

- Žao mi je - zaustio je tog trena s naporom. Činilo se kao da pokušava razmišljati. - Ovo je posljednje... - prošaptao je - posljednje što vidim od tog ludog svijeta. Kakva zbrka.

Osluškivao sam. Glava mu se bespomoćno srušila na jednu stranu. Pomislio sam da bi ga neko piće opet moglo osvijestiti, no više nigdje u blizini nije bilo ni pića ni posude u kojoj bih ga donio. Odjednom se njegovo tijelo doimalo posve opušteno. Srce mi se sledilo. Sagnuo sam se tik do njegova lica. Provukao sam šaku kroz prerez na košulji da mu provjerim otkucaje srca. Bio je mrtav. Čak i u trenutku njegove smrti jutro se uporno budilo - na istoku je iznad krivulje zaljeva zablistala poput produžene ruke sunca zraka bijele svjetlosti. Rasula je svoj sjaj čitavim nebom, pretvarajući tamnu površinu mora u treperavu masu svjetlucajućih točkica. Spustila se na Montgomeryjevo smežurano i beživotno lice, obasjavši ga veličanstvenim sjajem.

Pažljivo sam ispustio njegovu glavu koja je nježno pala na grubo uzglavlje mog kaputa. Ustao sam. Preda mnom je bila svjetlucava pustoš morske pučine i strahovita osama u kojoj sam već toliko toga propatio. Iza mene bilo je kopno otoka, obavijeno blagim mirom zore gdje su članovi Zvjerskog naroda utihnuli i nekamo nestali. Ograđeni je prostor sa svim zalihama hrane i municije bučno gorio u naglim izbojima plamena - na mahove se čulo pucketanje, a povremeno bi odjeknuo lom. Gusti dim odlebdio je do povišenog dijela plaže i nastavio se povlačiti od mene prema unutrašnjosti. Kotrljao se nisko iznad dalekih krošnji stabala, putujući u smjeru nastambi u kotlini. Pokraj mene ležali su pougljenjeni komadi čamaca i ovih petero mrtvaca.

Tad su iz grmlja izašla tri stvora. Ramena su im bila zgrbljena, glave izbačene prema naprijed. Neproporcionalne ruke držali su u nekom čudnom položaju. Pogledi su im bili ispitivački i neprijateljski. Prilazili su mi oklijevajući.

XX. SAM SA ZVJERSKIM NARODOM

Bio sam sad suočen s ovim zvijerima licem u lice, suočen s vlastitom sudbinom (k tome sam sada bio jednoruk, s obzirom na prijelom). U džepu mi je bio revolver s dvije prazne komore. Među iverjem rasutim duž plaže ležale su dvije sjekire kojima su rascijepani čamci. Iza leđa prikrađao mi se plimni val. Nije mi preostalo drugo nego skupiti hrabrost. Pogledao sam ravno u lica nakaza koje su mi prilazile sve bliže. Izbjegavali su moj izravan pogled, a nosnice su im podrhtavale dok su njuškanjem ispitivali miris leševa pognutih na pijesku iza mene. Napravio sam nekoliko koraka, podigao krvlju umrljani bič što je ležao pokraj tijela čovjekolikog vuka te sam odlučno pucnuo. Zastali su buljeći u mene.

- Poklonite se - naredio sam. - Kleknite i poklonite se.

Oklijevali su. Jedan je savio koljena. Ponovio sam naredbu (sa srcem u peti!) te krenuo prema njima. Jedan je kleknuo, a tad su kleknula i druga dvojica. Nato sam se okrenuo uputivši se prema mrtvim tijelima. Glavu sam držao ukoso tako da sam i dalje motrio svu trojicu (otprilike onako kao što glumac koji hoda pozornicom zadržava pogled na publici).

- Oni su prekršili zakon - izgovorio sam stajući stopalom na tijelo Kazivača Zakona. - Oni su poklani. Čak i Kazivač Zakona, čak i Drugi koji nosi bič. Slava Zakonu! Priđite i pogledajte.

- Nitko ne izbjegne kaznu - reče jedan od njih dok je prilazio zureći.

- Nitko ne izbjegne kaznu - odvratio sam. - Stoga poslušajte i učinite kako vam naredim.

Ona dvojica ustala su upitno promatrajući jedan drugog.

- Tamo stanite - rekao sam.

Podigao sam sjekire. Uhvatio sam ih za sječivo i ubacio u maramu koja mi je pridržavala slomljenu ruku. Okrenuo sam Montgomeryja potrbuške. Dohvatio sam njegov revolver - dvije komore još uvijek su bile pune. Kako sam se saginjao da ga pretresem, u njegovu sam džepu pronašao šest metaka.

- Podignite ga - naredio sam opet, ustajući. Smotanim bičem pokazao sam na Montgomeryja. - Podignite ga, odnesite njegovo tijelo u vodu i prepustite ga moru.

Prišli su. Očito su se još uvijek bojali Montgomeryja, no još ih je više plašio oštar fijuk mog

krvavocrvenog biča. Nakon stanovitog oklijevanja, zbrke, mojih povika i zamaha bičem oprezno su ga podigli, odnijeli niz obalu te su rasprskavajući uokolo vodu ušli u svjetlucavo komešanje morskih valova.

- Idite dublje - naredio sam. - Još dublje! Odnosite ga daleko.

Ušli su toliko da im je voda dopirala do pazuha. Stajali su čekajući moju reakciju.

- Sad ga spustite - rekao sam. Montgomeryjevo mrtvo tijelo uz pljusak je nestalo u moru. Nešto me stegnulo u prsima.

- Dobro! - procijedio sam napuklim glasom. Tri su stvora krenula natrag. Bili su uplašeni i žurno su se probijali do ruba vode, ostavljajući za sobom duge crne brazde na srebrnoj površini vode. U plićaku su zastali, okrenuli se i zurili u morsku pučinu, kao da su tog trena očekivali da iz dubine uskrsne Montgomery te im se nemilosrdno osveti.

- A sad odnesite i ove - naredio sam, pokazujući na ostala tijela.

Pazili su da se ne približe mjestu na kojem su bacili Montgomeryjevo tijelo u vodu, već su četvero mrtvih zvijeri nosili idući ukoso duž plaže stotinjak metara prije nego će ugaziti u more da bi ih ostavili pučini.

Dok sam ih promatrao kako ostavljaju M'lingov unakaženi leš, začuo sam iza sebe tihe korake i naglo sam se okrenuo, spazivši desetak metara dalje golemog hijenu-svinju. Glavu je držao nisko motreći me svojim svijetlim očima, a zdepaste šake držao je stisnute uz tijelo. Kad sam se okrenuo, zastao je u tom polučučnju i malo je skrenuo pogled.

Na trenutak smo stajali gledajući se oči u oči. Ispustio sam bič i naglo posegnuo za pištoljem u džepu jer sam naumio ubiti ovu zvijer, najvećeg od svih preživjelih grabežljivaca na otoku, čim budem imao makar i najmanji izgovor. Možda to izgleda izdajnički, ali tako sam odlučio. Bojao sam ga se daleko više no i jednog od posljednje dvojice zastrašujućih zvijeri - surovih bikova-lađara. Znao sam da bi njegov opstanak bio izravna prijetnja mom životu. Trebalo mi je nekoliko sekundi da se priberem. Tada sam povikao: - Klekni! Pokloni se!

Preda mnom su bljesnuli njegovi iskešeni zubi.

- Ma 'ko si ti da bih ja morao...

Izvukao sam revolver možda malo previše ukočeno, brzo naciljao i zapucao. Čuo sam kako je

stvor zacvilio i vidio sam da trči od mene ukoso, a tada je skrenuo. Znao sam da sam promašio, pa sam palcem zategnuo otonac za sljedeći pucanj, no on je već jurio kao sumanut, skačući s jedne strane na drugu i nisam se usudio riskirati još jedan pucanj u prazno. Svako malo dobacio bi mi pogled preko ramena dok je pretrčavao plažu, neprestano skrećući i brzo mijenjajući smjer kretanja te je na kraju nestao iza lebdeće mase gustog dima koji je još uvijek sukljao iz goruće unutrašnjosti ograđenog prostora. Neko vrijeme stajao sam i zurio za njim. Opet sam se okrenuo prema tri „moje“ poslušne zvijeri, dajući im znak da spuste tijelo koje su još uvijek nosili. Tada sam se vratio do mjesta pokraj zgarišta logorske vatre gdje su domalo ležali mrtvac. Nogom sam šutirao pijesak sve dok nije upio i skrio sve mrlje smeđe krvi.

Odmahnuo sam rukom pokazujući trojici mojih pomoćnika da mogu otići. Otišao sam niz plažu do niskog raslinja. U šaci sam držao pištolj, a bič sam umetnuo pokraj malih sjekira u maramu koja mi je pridržavala ruku. Obuzela me tjeskobna potreba da budem sam kako bih razmislio o situaciji što me snašla. Užasna pomisao koju mi je um tek počeo shvaćati bila je činjenica da na čitavom otoku sada više nije bilo sigurnog mjesta gdje bih mogao biti sam i zaštićen tako da se mogu odmoriti ili naspavati. Otkad sam došao, začudno sam lako povratio fizičku snagu, no još sam uvijek bio sklon živciranju i svaki me teži stres slamao. Osjećao sam da bih trebao otići do kotline i postaviti se pred članovima Zvjerskog naroda kao novi vođa – njihovo bi mi povjerenje osiguralo zaštitu. Ipak, bio sam prevelika kukavica. Vratio sam se na plažu te sam, skrenuvši na istok, prošao pokraj goruće unutrašnjosti ograđenog prostora. Išao sam prema terenu gdje se plitki, pijeskom ispunjeni odvojak od koraljne mase spajao s grebenom.

Tu sam mogao sjesti i razmisliti. Leđa sam okrenuo prema moru, a lice prema kopnu i bilo kakvom iznenađenju koje se moglo pojaviti. Sjedio sam tamo s bradom na koljenima, sunčeve zrake udarale su mi u glavu, a um mi je obuzeo neizrecivi užas kovanja planova o tome kako ću preživjeti do trenutka kad će me netko spasiti – ako se lađa koja bi me spasila ikad pojavi. Pokušavao sam sagledati cjelokupnu situaciju najsmirenije što sam mogao, no bilo je teško očistiti razum od osjećaja.

Počeo sam propitivati razloge Montgomeryjeva jučerašnjeg očaja. „Članovi Zvjerskog naroda promijenit će se“, rekao je, „to je neizbježno“. A Moreau... što je ono Moreau rekao? „Tvrdokorno životinjsko tkivo ponovno raste iz dana u dan“. Tada sam opet pomislio na hijenu-svinju. Bio sam posve uvjeren da, ako tog monstruma ne ubijem, on će ubiti mene. Kazivač Zakona bio je mrtav – kakav peh! Sad su znali da se čak i nas „koji nosimo bič“ može

ubiti baš kao i njih... Jesu li me već promatrali iz zelenog spleta paprati i palmi iznad obzora, gledajući kad ću se približiti toliko da me mogu zaskočiti? Jesu li smišljali zavjere protiv mene? Što im je hijena-svinja rekao? Mašta mi je prebrzo mahnitala, propadajući u ponor neosnovanih strahova.

Tijek misli prekinulo mi je kriještanje morskih ptica koje su jurile prema nekoj crnoj stvari što su je valovi nanijeli na pijesak u blizini ograđenog prostora. Znao sam što je bila ta crna stvar, no nisam se imao hrabrosti vratiti i otjerati ptice. Krenuo sam niz plažu i hodao sam suprotnim smjerom od staze što je vodila u unutrašnjost kopna – planirao sam obići oko istočnog dijela otoka i tim se putem približiti kotlini s nastambama, tako da ne prelazim preko zasjeda kojih je možda bilo u gustišu.

Zatim sam oko pola kilometra dalje uz obalu postao svjestan da mi se jedan od trojice mojih zvjerskih pomoćnika približava, dolazeći kroz žbunje s kopna. Bio sam tako nervozan zbog divljanja mašte da sam tog trena izvukao revolver. Čak me ni njegovi nimalo prijeteći pokreti nisu uspjeli razuvjeriti. Oklijevao je dok mi je prilazio sve bliže.

- Odlazi! - povikao sam.

Stvor se nato ukočio s izrazom koji je prilično podsjećao na stav kakvog psa. Malo se povukao, baš kao pas kojem je naređeno da se vrati kući te je zastao i promatrao me svojim umilnim, smeđim psećim očima.

- Odlazi - ponovio sam. - Ne približavaj mi se.

- Ne smijem se približiti? - upitao je.

- Ne. Odlazi! - bio sam uporan. Pucnuo sam bičem. Tada sam umetnuo bič među zube i rukom dograbio kamen. Ovom sam ga prijetnjom otjerao.

Tako sam u osami obišao kopno i stigao do kotline Zvjerskog naroda. Sakrio sam se u šašu i visokom korovu što su razdvajali ovaj mračni procjep od mora – kako je koji stvor izašao iz unutrašnjosti, ja bih ga pomno promotrio, pokušavajući po njegovu izgledu i gestama prosuditi kakvog su traga na njih ostavili Moreauova i Montgomeryjeva smrt te uništenje Kuće Boli. Sad sam već shvaćao koliko je moje kukavno ponašanje bilo glupo. Da sam uspio zadržati onako intenzivan osjećaj hrabrosti kakav me obuzeo u osvit zore i da si nisam dopustio potonuće u osamljeničke misli mogao sam se domoći Moreauova vladarskog žezla i zavladati Zvjerskim narodom. No, dosad sam već propustio priliku te sam se srozao do

položaja pukog vođe svojih zvjerskih sudrugova.

Kako se približavalo podne, neki od njih došli su i kleknuvši sjeli na podvučene noge, uživajući u suncu na vrućem pijesku. Arogantni i zapovjednički glasovi gladi i žeđi prevladali su nad mojim osjećajem straha. Izašao sam iz šaša i s revolverom u ruci krenuo prema ovim stvorenjima što su sjedila u pijesku. Jedna od njih, žena-vučica, okrenula je glavu i buljila u mene. Isto su učinili i ostali. Nitko nije pokušao ustati ili se pokloniti preda mnom. Osjećao sam se previše iznureno i malaksalo da bih na tome inzistirao, pa sam dopustio da trenutak zbunjujuće nelagode prođe.

- Želim jesti hranu - izustio sam gotovo se ispričavajući dok sam prilazio sve bliže.

- Hrana je u kolibama - pospano je odvratio vol-vepar, odvrativši pogled od mene.

Prošao sam pokraj njih, a zatim sam se spustio u sjenovitu tamu i mirise gotovo posve napuštene kotline. U jednoj praznoj nastambi pogostio sam se nekim poluraspadnutim voćem prekrivenim točkicama truleži. Nakon što sam na ulaz postavio nekoliko grana i prutova, smjestio sam se okrenuvši lice prema otvoru, s revolverom u ruci - preplavila me iscrpljenost zbog svega što se dogodilo u posljednjih trideset sati, pa sam zaspao laganim snom u nadi da će, pokuša li tko ući u kolibu, moja nespretno postavljena barikada pasti dovoljno bučno da me spasi od iznenađenja.

XXI. POVRATAK ZVJERSKOG NARODA ISTINSKOJ PRIRODI

Tako sam postao jedan od članova Zvjerskog naroda na otoku doktora Moreaua.

Kad sam se probudio, oko mene je bio mrak. Ruka u marami boljela me. Sjeo sam, pitajući se u prvom trenu gdje sam. Izvana sam čuo hrapave glasove koji su međusobno razgovarali. Tada sam opazio da je moja barikada nestala, a ulaz u kolibu bio je otvoren i prohodan. Revolver mi je još uvijek bio u ruci.

Začuo sam nečije disanje i opazio da se u blizini kraj mene šćućurilo neko biće. Zadržao sam dah, pokušavajući vidjeti kakav je to stvor. Tad se biće počelo polako, ali nezaustavljivo pomicati prema meni i po šaci mi je prešlo nešto meko i vlažno. Svi su mi se mišići zgrčili. Istrgnuo sam šaku. Iz mene je počeo nadirati vrisak upozorenja, no ugušio sam ga u grlu. Nato sam u trenu shvatio što se dogodilo i ta je spoznaja bila dostatna da prstima stegnem revolver.

- Tko je to? - upitao sam promuklim šapatom. Revolver sam još uvijek držao uperen prema stvoru.

- Ja, Gospodaru.

- Tko si ti?

- Oni vele da sad nema Gospodara. Ali ja znam, ja znam. Ja sam nosio tijela u vodu, o Čovječe koji hodaš u moru! Nosio sam tijela onih koje si ti pogubio. Ja sam tvoj rob, Gospodaru.

- Jesi li ti onaj koji mi je prilazio dok sam hodao po plaži?

- Ja sam, Gospodaru.

Stvor mi je očito bio prilično vjeran jer me već mogao ubiti dok sam spavao.

- Dobro je da si tu - rekao sam pružajući ruku za još jedan ližući poljubac. Počeo sam shvaćati što je njegova prisutnost značila i preplavila me plima čiste hrabrosti.

- Gdje su ostali? - upitao sam.

- Oni su ludi, oni su budale – odvratio je čovjekoliki pas. – Oni čak i sad razgovaraju jedni s drugima tamo vani. Vele, „Gospodar je mrtav, Drugi koji nosi bič je mrtav, a taj treći koji je hodao u moru isti je kao i mi. Mi više nemamo Gospodara, ni Biča, ni Kuće Boli. To je završilo. Nama se sviđa Zakon i to ćemo zadržati, ali više nikad neće biti Boli, Gospodara, ni Bičeva.“ Oni tako kažu. Ali ja znam, Gospodaru, ja znam.

Pipajući rukom kroz mrak potapšao sam čovjekolikog psa po glavi.

- Dobro je da si tu – ponovio sam još jednom.

- Vi ćete ih ubrzo sve pogubiti – reče čovjekoliki pas.

- Ja ću ih ubrzo sve pogubiti – potvrdio sam. – To ću učiniti nakon što prođe određeni broj dana i nakon što se dogode određene stvari. Pogubit ću sve osim onih koje ti odlučiš poštediti. Ostali će biti pogubljeni.

- Koga Gospodar hoće ubiti, toga Gospodar i ubije – reče čovjekoliki pas s određenim zadovoljstvom u glasu.

- Čak i ako će njihovi grijesi postajati sve gori, ti šuti i pusti ih da žive u zabludi do trena kad će kucnuti čas njihove smrti – dodao sam. – Nemoj im reći da sam ja Gospodar.

- Gospodareva je volja zapovijed – reče čovjekoliki pas, obuzet svojim psećim porivima i spreman da mi ugoditi.

- No, jedan od njih već je zgriješio – rekao sam. – Kad ga uspijem sresti, njega ću ubiti. Kad ti kažem „to je on“ pazi da budeš spreman skočiti na njega. Sada ću otići do muškaraca i žena koji su se okupili.

Na trenutak se ulaz u nastambu zatamnio dok je čovjekoliki pas izlazio. Slijedio sam ga, a kad sam izašao uspravio sam se – bio sam na gotovo istom mjestu gdje sam stajao onda kad sam začuo Moreaua i njegove hrtove koji su me progonili. No, sada je bila noć i svi su otvorili usjeka u zidovima nada mnom bili tamni, a vani, iza otvora, umjesto zelenog, suncem obasjanog slapa bujnog zelenila ugledao sam crveni plamen vatre pred kojim su se primicale i odmicale zgrbljene, nakazne siluete. U još većoj daljini nalazila su se zbijena stabla koja su tvorila tamni bedem što je pri vrhu bio omeđen čipkastim uzorkom isprepletenih visokih grana. Mjesec se smjestio tik do ruba kotline. Izgledao je kao presječen crtom pare što se vječito isparavala iz pukotina u kori tla.

- Hodaj uz mene - rekao sam (ohrabrujući sam sebe), pa smo jedan uz drugog hodali duž uske staze namjerno ne obraćajući pažnju na tamom obavijena stvorenja koja su nas motrila iz nastambi.

Došli smo do vatre - nitko se nije pokušao pokloniti preda mnom. Većina me nametljivo ignorirala. Pogledao sam uokolo tražeći hijenu-svinju, ali nije bio tamo. Dvadesetak zvijeri čučalo je zureći u vatru ili međusobno razgovarajući.

Zdesna sam začuo glas čovjekolikog majmuna. - On je mrtav, On je mrtav, Gospodar je mrtav - blebetao je. - Kuća Boli - nema Kuće Boli.

- On nije mrtav - rekao sam glasno. - Čak i sad On nas promatra!

To ih je uplašilo. Dvadeset pari očiju je zurilo u mene.

- Kuća Boli nestala je - nastavio sam - ali će se opet pojaviti. Gospodar kojeg vi ne možete vidjeti čak je i sada među vama i sluša što govorite.

- Istina, istina! - potvrdio je čovjekoliki pas.

Bili su zapanjeni mojim odlučnim tvrdnjama. Životinje mogu biti prepredene i agresivne, no samo ljudsko biće može prepoznati laž.

- Čovjek s omotanom rukom govori čudne stvari - odvratio je jedan stvor.

- Jamčim vam da je onako kako kažem - rekoh. - Gospodar i Kuća Boli opet će se pojaviti. Teško onome tko prekrši Zakon.

S čuđenjem su gledali jedni u druge. Izvukao sam sjekiricu iz marama te sam, glumeći nezainteresiranost, počeo lijeno usijecati tlo pred sobom. Opazio sam da su promatrali duboke utore u tlu. Tada je Satir rekao da sumnja u moje tvrdnje. Odgovorio sam mu. Nato se jedan od onih pjegavih stvorova pobunio, pa se oko vatre razvila živahna rasprava. Svakog sam časa postajao sve uvjereniji u svoju trenutnu sigurnost. Sada sam već govorio bez hvatanja daha - zadihanost je bila posljedica snažnog uzbuđenja koje me isprva mučilo. Za otprilike sat vremena čvrsto sam uvjerio nekoliko članova Zvjerskog naroda u istinitost svojih odlučnih tvrdnji, dok sam većinu ostalih nagovorio da posumnjaju u vlastite ideje. Pogledom sam pažljivo tražio svog neprijatelja, hijenu-svinju, ali on se tada nije pojavio. Povremeno bi me uplašio kakav sumnjivi pokret, no brzo sam postajao sve hrabriji. Tada, dok se mjesec spuštao sa zenita, zvijeri koje su me slušale počele su jedna po jedna zijevati,

pokazujući u svjetlu vatre što je dogorijevala najneobičnije oblike zubi te su jedna za drugom odlazile prema nastambama u kotlini. Užasavao sam se tišine i tame, pa sam pošao s njima, znajući da sam sigurniji okružen nekolicinom tih stvorenja nego da ostanem sam s čovjekolikim psom.

Tako je otpočelo duže razdoblje mog boravka na otoku doktora Moreaua. Ipak, od te noći do trenutka kad sam otišao s otoka vrijedi spomenuti samo jedan događaj koji se ističe u nizu bezbrojnih manjih neugodnih situacija, uznemirujućih napetosti i neprestanih teškoća. Stoga mi je draže ne opisivati taj period i spomenuti tek jedan ključni incident što se dogodio u deset mjeseci koje sam proveo kao sudrug ovih počovječenih zvijeri. Mogao bih pisati o mnogočemu što mi se urezalo u pamćenje i za neke bih događaje rado dao desnu ruku samo da ih zaboravim, no ti sporedni detalji ne utječu na tijek moje priče.

Kad gledam unatrag, čudno je prisjetiti se kako sam brzo prihvatio životinjske navike počovječenih zvijeri i ponovno stekao samopouzdanje. Naravno, imali smo i međusobnih nesuglasica te i dan-danas mogu pokazati ožiljke od njihovih ugriza, no ubrzo su (na temelju zdravog razuma) razvili poštovanje za umijeće kojim sam ih mogao pogoditi kamenom ili zarezati sjekirom. Beskrajno mi je pomogla i odanost mog čovjekolikog psa-bernardinca. Naučio sam da se njihovo priprosto shvaćanje „hijerarhije časti“ temelji uglavnom na mogućnosti zadavanja dubokih rana. Stoga mogu reći – nadam se, bez taštine – da sam u njihovu društvenom poretku zauzeo nešto kao najviši položaj. Jedna ili dvije zvijeri kojima sam u rijetkom naletu bezumne hrabrosti nanio teške rane grdno su mi to zamjerale, no uglavnom su se, kiselih izraza lica, bunile iza mojih leđa, na sigurnoj udaljenosti od svega čime sam ih mogao gađati.

Hijena-svinja izbjegavao me, pa sam uvijek bio na oprezu od njegova napada. Moj nerazdvojni čovjekoliki pas mrzio ga je jednako koliko se i bojao da mi ovaj ne naudi – čvrsto sam uvjeren da je privrženost „bernardinca“ prema meni počivala baš na toj mržnji i strahu za moj život. Ubrzo mi je postalo jasno da je hijena-svinja, sada već bivši član zajednice počovječenih zvijeri, kušao krv te se počeo ponašati onako kako se prije njega ponašao čovjek-leopard. Iskopao si je negdje u šumi brlog te se posve osamio. Jednom sam pokušao potaknuti članove Zvjerskog naroda da ga ulove, ali moj autoritet nije bio dovoljno snažan da ih natjeram na suradnju. Stalno sam iznova pokušavao prići njegovu brlogu kako bih ga zaskočio u trenutku nespremnosti, no uvijek je bio spretniji od mene pa bi me opazio ili nanjušio te bi uspio pobjeći. Svaki šumski puteljak zbog njegova je vrebanja po zasjedama sada bio opasan za mene i mog psećeg sudruga, koji se gotovo više uopće nije usuđivao

ostaviti me samog.

Tijekom prvih mjesec dana (ili nešto više) članovi su Zvjerskog naroda, u usporedbi s njihovim kasnijim stanjem, bili prilično uljuđeni, pa sam uz svog čovjekolikog psa s jedno ili dvoje uspostavio odnose prijateljske tolerancije. Maleni ružičasti „ljenivac“ pokazao je da mi je neobično sklon i počeo me slijediti u stopu. Čovjekoliki mi je majmun dosađivao, no obojica smo imali pet prstiju, pa je pretpostavio da mi je u svemu jednak. Stalno mi se obraćao blebećući najbesmislenije gluposti. Jedna me stvar kod njega donekle zabavljala – znao je s golemim umijećem sastavljati nove riječi. Vjerujem da je smatrao kako se „pravilan govor“ sastoji od spajanja riječi bez ikakvog značenja. Izmislio je pojam „velike namisli“ koji se razlikovao od „malih namisli“ – radilo se tek o običnim, zdravorazumskim stvarima od kojih se sastojala svakodnevnica. Ponekad bih nešto napomenuo služeći se sklopom riječi koji nije razumio i to bi ga se snažno dojmilo. Tražio me da ponovim rečenicu, naučio bi je napamet, pa bi je, miješajući tu i tamo riječi, ponavljao pred svim dobronamjernim članovima Zvjerskog naroda. Običan i razumljiv govor nije ga zanimao. Izmislio sam nekoliko vrlo neobičnih „velikih namisli“ za samo njemu svojstvenu uporabu. Danas mislim da je čovjekoliki majmun bio najbudalastiji stvor kojeg sam ikad susreo – razvio je najdivniji oblik tipično ljudske nespretnosti, a da nije izgubio ništa od prirodnog majmunskog kreveljenja.

No, tako je, kažem, bilo tijekom prvih nekoliko tjedana mog samovanja među ovim počovječenim zvijerima. U tom su periodu poštivali pravila propisana Zakonom i ponašali su se pristojno. Pronašao sam još jednog kunića rastrgana na komade – siguran sam da ga je ubio hijena-svinja – ipak, to je bilo sve. Mislim da je bio svibanj kad sam prvi put jasno zamijetio stalno pogoršanje u njihovu izgovoru riječi i držanju, sve goru i hrapaviju artikulaciju i sve manji interes da se služe govorom. Blebetanje mog čovjekolikog majmuna postajalo je sve glasnije, sve manje razumljivo te sve više nalik majmunolikom skvičanju. Izgleda da su još neke počovječene zvijeri posve izgubile moć govora, iako, kad bih im se obratio, u tom su periodu još uvijek shvaćale što sam im govorio. (Možete li zamisliti kako izgovor koji je nekad bio jasan i točan postaje sve mekši i grleniji, kako gubi oblik i smisao, te se ponovo pretvara u kratke nakupine zvukova?) Osim toga, zvijeri su sve teže hodale uspravno. Iako su se očito sramile svog ponašanja, povremeno sam nailazio na neke od njih dok su trčale, oslanjajući se samo na nožne prste i vrhove prstiju šaka, a više se nisu niti uspijevale posve uspraviti. Šakama su držale stvari sve nespretnije, pile su srčuci, jele su glođući – svakog su dana postajale sve manje uljuđene. Sada sam shvaćao jasnije no ikad što je Moreau mislio kad mi je govorio o „životinjskom tkivu koje uporno raste iz dana u dan“.

Zvijeri su se prilično brzo vraćale na zadanosti svoje iskonske prirode.

Neke su zvijeri, uglavnom namjerno i svjesno, odbacile pravilo o pristojnosti kojim se propisivalo pokrivanje tijela – primijetio sam, s dozom čuđenja, da su prve koje su tako postupile odreda bile žene. Drugi su se čak počeli upuštati u javne ispade kojima su bijesno negirali pravilo monogamije. Bilo je očito da tradicija poštivanja Zakona slabi. Ne želim se dalje baviti ovom neukusnom temom.

Moj čovjekoliki „bernardinac“ opet se neprimjetno vratio u stanje psa. Iz dana u dan gubio je moć govora, hodao je na sve četiri i postajao sve dlakaviji, no ja gotovo i nisam zamijetio preobrazbu iz sudruga koji me štitio svojim tijelom u psa koji je nezgrapno hodao uz moju nogu.

Kako su nemar i kaos iz dana u dan uzimali sve više maha, kotlina u kojoj sam živio (a koja je oduvijek bila prljava) postala je toliko zagađena da sam otišao. Prešao sam preko kopnenog dijela otoka te sam si među pocrnjelim ostacima Moreauova ograđenog prostora od granja sagrađio malu šupu. Shvatio sam da se članovi Zvjerskog naroda sjećaju boli koju su tu doživjeli pa je ovo mjesto za mene još uvijek bilo najsigurnije sklonište od mogućih napada.

Nemoguće je detaljno opisati svaki korak u procesu degradacije počovječenih zvijeri, ispričati kako su svakog dana sve više gubili sličnost s ljudima, kako su odbacivali ovoje i pokrov te su na kraju sa sebe skinuli i posljednju krpicu odjeće, kako im je dlaka počela prekrivati gole udove, kako im se čelo zategnulo uz lubanju, a lice ušiljilo poput njuške, kako se naoko uljuđena intimnost koju sam si dopustio s nekima od njih u prvom mjesecu moje posvemašnje osamljenosti pretvorila u čisti užas kojeg se nevoljko prisjećam.

Promjena je bila spora i neminovna. Ni oni ni ja nismo osjetili da je preobrazba završena u nekom konačnom i šokantnom trenutku. Kad sam bio s njima još sam se uvijek osjećao sigurnim jer među nama nije došlo ni do kakve trzavice koja bi tijekom procesa nazadovanja zapalila iskrnu sve izraženije zvjerske agresije što je iz dana u dan istiskivala iz njih ljudske osobine. Ipak, počeo sam se bojati da će uskoro takav krvoločni napad biti neizbježan. Moj je bernardinac svake noći odlazio sa mnom u ograđeni prostor, a zbog njegove pseće budnosti mogao sam ponekad bar donekle mirno odspavati. Maleni ružičasti ljenivac postao je sramežljiv. Napustio me i povukao se natrag u svoj prirodni okoliš među granama drveća. Ostao sam sa Zvjerskim narodom u odnosima koji se mogu nazvati „uravnoteženima“ – bio je to odnos međusobne snošljivosti kakav bi imao timaritelj koji je zauvijek napustio nekad dresirane životinje.

Ova stvorenja, razumljivo, nikad nisu nazadovala u onakve zvijeri kakve je čitatelj vidio u zoološkim vrtovima – nikad se nisu preobrazili u obične medvjede, vukove, tigrove, volove, svinje i majmune. U svakoj zvijeri još je uvijek bilo nečeg neobičnog – Moreau ih je stvorio međusobnim spajanjem više vrsta. Neke su zadržale dominantne karakteristike medvjeda, neke su uglavnom bile mačke, dok su neke imale odlike goveda, no sve su bile grubo obilježene i naznakama drugih vrsta – općenite tjelesne karakteristike životinja bile su izražene kroz vrlo specifične fizionomije. Povremeno bi me još uvijek neugodno iznenadile sve bljeđe natruhe ljudskog ponašanja – ponekad bi neko biće na trenutak povratilo moć govora, ili bi se neočekivano oslonilo na desne šape, ili bi otužno pokušavalo hodati uspravno.

Mora da su me i samog zadesile neobične promjene. Poderana odjeća je visjela na meni poput žutih krpa kroz čije se poderotine nazirala potamnjela koža. Kosa mi je bila duga i zapletena. Neki tvrde da mi oči čak i danas izgledaju neobično jasno i budno, pa brzo uočim svaki pokret.

Isprva sam provodio sate i sate prožete dnevnim svjetlom na južnoj plaži otoka, iščekujući kakvu lađu, u nadi i molitvi da se pojavi. Kako je godina odmicala, računao sam na povratak „Ipecacuanhe“, no škuna se uopće nije pojavila. Pet sam puta ugledao različite lađe i zapalio sam logorsku vatru, ali ni jedna nije pristala u blizini otoka. Uvijek sam imao već naslagana drva za logorsku vatru, no dim se nesumnjivo dovodio u vezu s poznatom činjenicom da je otočić vulkanskog porijekla.

Tek sam u rujnu ili listopadu počeo razmišljati o tome da sagradim splav. Dotad mi je ruka zacijeljela i opet sam se mogao služiti šakama. Isprva me užasnula vlastita bespomoćnost. Nikad se nisam aktivno bavio obradom drveta, pa sam dan za danom provodio među deblima stabala pokušavajući ih sasjeci i međusobno povezati. Nisam imao uže niti sam uspijevao pronaći išta od čega bih ga mogao splesti. Nijedna vrsta puzavica (kojih je bilo u izobilju) nije se činila savitljivom ili dovoljno čvrstom i uz sve moje obrazovanje na polju znanosti nisam uspijevao smisliti način kako ih prilagoditi izradi užadi. Proveo sam više od četrnaest dana rujući među pocrnjelim ruševinama ograđenog prostora i po plaži na mjestu gdje su spaljeni čamci, tražeći čavle i kakve odbačene komade metala koji bi mi mogli biti od koristi. Ponekad me promatrao jedan sada već divlji stvor, a kada bih ga zazvao, otrčao bi dugačkim skokovima. Tada je nastupio period olujnog nevremena i jakih kiša što je prilično odužilo radove, no na kraju je splav ipak bila sagrađena.

Silno me radovalo to djelo mojih ruku, no donekle sam bio bez smisla za praktičnost (u uvijek

me sputavao taj nedostatak), pa sam je sagradio na mjestu koje se nalazilo oko jednog kilometra od morske obale i prije nego što sam je dovukao niz pješčanu kosinu do plaže čitava se konstrukcija raspala. Možda je i bolje da sam se spasio plovidbe na splavi, no tada me neuspjeh razjadio u tolikoj mjeri da sam se nekoliko dana samo durio na plaži, zureći u vodu i misleći na smrt.

Ipak, nisam namjeravao umrijeti, a nato se dogodio incident koji me jasno upozorio da je glupo besposličariti – svaki novi dan bio je opterećen sve većom prijetnjom od podivljalih članova Zvjerskog naroda.

Ležao sam u sjeni zida ograđenog prostora, promatrajući morskpu pučinu, kad me iznenada uplašio nečiji hladan dodir po koži pete. Osvrnuo sam se uokolo i ugledao malenog ružičastog ljenivca koji je treptao zureći u moje lice. Već je davno izgubio moć govora i hodanja po tlu. Rijetka je dlaka na malenom stvorenju svakog dana postajala sve gušća, a debele pandže bile su sve zakrivljenije. Zastenjao je opazivši da je privukao moju pozornost. Otišao je nekoliko metara prema grmlju, a tad mi je opet dobacio pogled.

Isprva ga nisam shvaćao, no tad mi je palo na pamet da želi da ga slijedim, pa sam naposljetku krenuo za njim. Hodao sam sporo jer je dan bio vruć. Kad smo došli do drveća ljenivac se uvukao u krošnju jer se lakše kretao pridržavajući se za lijanje što su rasle po stablima nego hodajući po tlu. Odjednom sam na izgaženom dijelu terena naišao na jezivi prizor – moj je „bernardinac“ mrtav ležao na tlu, a blizu njegova tijela čučao je hijena-svinja, drhtavo stišćući svojim izvitoperenim kandžama otrgnuti komad mesa. Proždirao ga je glođući i gundao je od zadovoljstva. Dok sam se približavao podigao je svoje zažarene oči i uputio mi izravan pogled, usnice su mu se podrhtavajući povukle unatrag, otkrivši krvave zube. Opasno je zarežao. Nije se bojao niti je bio posramljen – iz njega je nestalo i posljednje nametnuto obilježje čovjeka. Prišao sam još korak bliže. Zastao sam izvukavši revolver. Napokon sam se susreo s njim licem u lice.

Podivljali stvor nije pokazivao znakove uzmicanja, već je spustio uši zabacivši ih unatrag, šćućurio se, a dlaka mu se nakostriješila. Naciljao sam mu glavu između očiju i zapucao. Čim sam pritisnuo otponac, stvor je iz čučnja skočio ravno na mene i prevrnuo me poput drvenog čunja. Zahvatio me onom šapom u koju sam ga već ranije uspio raniti, udarivši me po licu. Skočio je tako visoko da je tijelom preletio preko mene, a srušio me tek stražnjim nogama. Nasreću, metak ga je pogodio točno u mjesto koje sam gađao i stvor je još tijekom skoka umro. Ispuzao sam ispod njegova prljavog leša. Ustao sam dršćući, buljeći u njegovo mrtvo tijelo koje je još uvijek podrhtavalo. Opasnost od napada hijene-svinje napokon je prošla, no

ovaj je događaj bio tek prvi u nizu zvjerskih borbi i krvoprolića koji će u budućnosti biti neminovni.

Spalio sam oba leša na lomači od suhog granja. Ipak, shvatio sam da će, ne napustim li otok, nakon ovog događaja moja smrt biti samo pitanje vremena. Članovi Zvjerskog naroda dotad su (uz iznimku dvije-tri zvijeri) napustili kotlinu te su po vlastitom nagonu gradili brloge među niskim raslinjem duž otoka. Samo ih je nekolicina vrebala plijen danju, većina ih je spavala i da je tada stigao kakav pridošlica, otok bi mu se mogao činiti nenastanjenim. Ali zato je noću zrak bio gnjusno zasićen njihovim glasanjem i zavijanjem. Već me gotovo obuzeo nagon da ih sve pobijem – želio sam sagrađiti zamke ili ih poklati nožem. Da sam imao dovoljno municije, ne bih oklijevao i započeo bih s odstrelom. Mora da je dosad preostalo jedva nekoliko opasnih mesoždera – oni hrabriji već su bili mrtvi.

Nakon smrti mog sirotog „psa“ – mog posljednjeg prijatelja – i sâm sam donekle usvojio običaj spavanja danju, kako bih noću mogao biti na oprezu. Ponovno sam sagrađio sklonište unutar zidova ograđenog prostora, s tako uskim ulazom da svatko tko pokuša ući mora neminovno stvoriti glasnu buku. Zvijeri su već potpuno izgubile sposobnost paljenja vatre, no vratio im se urođeni strah od plamena. Još sam jednom počeo (ovog puta gotovo strastveno) povezivati i međusobno zabijati drvene kolce i grane kako bih sagrađio splav na kojoj ću pobjeći.

U izgradnji sam naišao na tisuću zapreka. Neizrecivo sam nespretni kad treba nešto izraditi vlastitim rukama (moje je obrazovanje završilo prije nego što je obrada drveta postala školski predmet), no bar sam donekle uspio svladati tehniku izrade splavi, makar i nespretno, uz greške koje je trebalo popravljati. Ovaj sam se put pobrinuo da konstrukcija bude čvrsta. Jedinu nepremostivu zapreku predstavljala mi je činjenica da nisam imao posude u koje bih pohranio vodu što će mi trebati tijekom plovidbe duž ovog dijela oceana, koji je bio izvan plovidbenih ruta. Čak bih pokušao sam izraditi posude, no na otoku nije bilo gline. Znao sam hodati duž otoka mrzovoljan, pokušavajući svim snagama riješiti ovaj posljednji problem. Katkad bih popustio svojim divljačkim ispadima bijesa pa sam cijepao i komadao sjekirom kakvo siroto stablo, obuzet nepodnošljivom srdžbom. Ali ništa mi nije padalo na pamet.

A tada je svanuo veličanstveni dan koji sam proveo u stanju ekstatične sreće. Ugledao sam lađu u smjeru jugozapada, sićušnu poput malene škune i odmah sam zapalio golemu hrpu suhog granja. Stajao sam, promatrajući je pokraj vreline plamena, na žezi popodnevnog sunca. Motrio sam lađu cijeli dan i nisam uopće pio ni jeo, pa sam osjećao vrtoglavicu.

Približilo mi se nekoliko zvijeri. Zurile su u mene zažarenim očima – izgledalo je kao da mi se čude, a zatim su otišle. Lađa je još uvijek bila daleko kad se spustila noć i progutala njezin obris. Cijelu sam se noć mučio da održim visok, vidljiv plamen. Iz tame su sjale začuđene oči zvijeri. U osvit zore lađa se već malo približila i vidio sam da je to malen, prljav čamac-jedrenjak. No plovio je nekako čudno. Oči su mi bile zamorene od promatranja pa sam zurio ni sam ne vjerujući da vidim dobro. U čamcu su bila dvojica muškaraca. Sjedili su nekako nisko – jedan na pramcu, drugi na krmi. Pramac jedrenjaka nije bio okrenut tako da bi vjetar puhao u jedra, već je skrenuo s pravca i nekako se nakrivio.

Kako se sve više danilo, počeo sam im domahivati posljednjom krpom što je preostala od mog kratkog kaputa, no nisu me opazili. Sjedili su mirno, okrenuti jedan prema drugome. Spustio sam se do najniže točke rta, mahao sam rukama i vikao. Nije bilo odgovora, a čamac je i dalje plovio nekim čudnim pravcem te se vrlo polako približavao zaljevu. Odjednom je iz unutrašnjosti čamca poletjela u vis velika bijela ptica, a nijedan je muškarac nije primijetio ni otjerao. Ptica je kružila oko čamca, a onda je snažnim raširenim krilima u širokom luku poletjela u visinu.

Tad sam prestao vikati. Sjeo sam na kamenito tlo rta, bradu sam oslonio na šake i zurio. Čamac je polako klizio kraj rta prema zapadu. Doplivao bih do njega, ali neki me osjećaj zadržavao – nekakav nejasan, hladan strah. U poslijepodnevnim satima plima je naplavila čamac na obalu tako da je ostao nasukan oko stotinjak metara zapadno od ruševina ograđenog prostora. Muškarci u čamcu bili su mrtvi – mrtvi već tako dugo da kad sam nagnuo čamac na bok te ih izvukao, njihova su se mrtva tijela smrvila u prah. Jedan muškarac imao je gustu riđu kosu poput kapetana „Ipecacuanhe“, a na dnu je ležala prljava bijela kapa.

Dok sam stajao pokraj čamca, iz grmlja su se iskrale tri zvijeri – njuškale su prema mjestu na kojem sam stajao. Zgrčio sam se od gađenja. Pogurao sam maleni jedrenjak niz plažu u vodu, uzverao se i uskočio u njegovu unutrašnjost. Dvije zvijeri potjecale su od vukova i krenule su prema naprijed dok im se koža na gubicama mreškala oko nosnica, a oči divlje sjale. Treća zvijer bila je stravični mješanac medvjeda i bika kojeg je nemoguće opisati. Kad sam vidio da se približavaju onim sirotim ostacima mrtvih tijela i kad sam začuo da jedni na druge reže, opazivši blještavi sjaj njihovih zubi, moje se gađenje pretvorilo u mahniti užas. Okrenuo sam im leđa, potegnuo konopac jedra tako da izravnam čamac i počeo veslati prema pučini. Nisam se mogao prisiliti da se osvrnem i pogledam.

Ipak, te sam se noći usidrio između otoka i koraljnog grebena, a idućeg sam jutra obišao

greben i došao do kopna gdje se nalazio potočić u kojem sam napunio vodom praznu bačvicu koju sam pronašao u čamcu. Zatim sam (najstrpljivije što sam mogao) skupio zalihu voća i zaskočio te s tri posljednja metka ubio dva kunića. Dok sam skupljao zalihe, čamac sam ostavio usidren uz unutrašnju stranu grebena zbog straha od Zvjerskog naroda.

XXII. ČOVJEK KOJI JE OSTAO SAM

Uvečer sam se otisnuo i isplovio na pučinu, dok me lagani povjetarac sa sjeverozapada polako i ravnomjerno nosio sve dalje – otočić se iza mene smanjivao, a zavojita linija pare što se uzdizala uvis bljedjela je u sve tanji končić na nebeskoj podlozi užarenog zalaska sunca. Oko mene su se uzdigli oceanski valovi sakrivši taman, niski brežuljak kopna od mog pogleda. S neba su nestali posljednji tragovi danjeg svjetla i sunčevog sjaja – rasplinuli su se poput strgnutog blistavog pokrova. Napokon sam gledao u tamnoplavi bezdan bespuća koje danju prikriva svjetlost sunca. Promatrao sam lebdeće mnoštvo zvijezda. S mora se nije čuo nikakav zvuk, kao ni s neba – bio sam posve sam, okružen noćnom tamom i tišinom.

Tako sam plutao tri dana. Jeo sam i pio štedljivo. Razmišljao sam o svemu što mi se dogodilo – ipak, tada baš i nisam žudio susresti druge ljude. Na sebi sam imao još samo jedan prljavi, razderani komad odjeće, kosa mi se zaplela u crno zamršeno klupko; nema sumnje da su moji spasitelji pomislili da sam lud.

Čudno je to što više nisam osjećao želju za povratkom u okrilje čovječanstva. Jedino mi je bilo drago što sam se riješio neizrecive gadosti ponašanja Zvjerskog naroda. Trećeg dana spasila me posada trgovačkog jedrenjaka što je plovio od Apie do San Francisca. Ni kapetan ni njegov zamjenik nisu povjerovali u ono što sam im ispričao – procijenili su da sam od samoće i opasnosti poludio. Zbog straha da bi to isto mogli pomisliti i ostali odustao sam od daljnjeg prepričavanja svojih doživljaja te sam priznao da se ne sjećam ničeg što mi se dogodilo od potonuća „Lady Vain“ do trenutka spašavanja, iako se radilo o razdoblju od godine dana.

Morao sam se ponašati krajnje oprezno kako bih se spasio od sumnje da sam poludio. Proganjala su me sjećanja na Zakon, na dvojicu mrtvih mornara, na zvjerske zasjede u mraku, na Moreauovo mrtvo tijelo među trskom... Koliko god se to činilo neprirodnim, povratak među ljude u meni je, umjesto očekivanog osjećaja povjerenja i bratstva, uzrokovao samo još intenzivniju neizvjesnost i strah kakve sam osjećao tijekom boravka na otoku doktora Moreaua. Nitko mi nije vjerovao. Moji sugrađani smatrali su me čudakom – činio sam im se neobičnim gotovo onako kao što sam nekad bio neobičan članovima Zvjerskog naroda. Možda sam poprimio nešto od urođene divljine mojih zvjerskih sudrugova.

Kaže se da je strah ustvari bolest. Bila to istina ili ne, mogu posvjedočiti da mi um već

nekoliko godina nastanjuje uporan osjećaj straha – ona vrsta neprestane strašljive uznemirenosti kakvu osjeća tek napola ukroćeni mladunac lava.

Moje su muke poprimile neobičan oblik – sam sebe nisam uspijevao uvjeriti da muškarci i žene koje sam susretao nisu također pripadnici još jednog Zvjerskog naroda, životinje sazdane tako da izvana samo sliče „istinskim“ ljudima s ljudskim dušama i osjećao sam da će se ti „prividni“ ljudi ubrzo početi vraćati u svoje životinjsko stanje – prvo će izaći na vidjelo jedna, a zatim ostale zvjerske osobine.

Ipak, povjerio sam svoj slučaj rijetko sposobnom čovjeku, stručnjaku u domeni mentalnog zdravlja koji je i sam nekad poznavao doktora Moreaua i koji je, kako se činilo, bar donekle vjerovao u istinitost onog što sam mu ispričao. On mi je prilično pomogao, iako ne očekujem da će me osjećaj užasa koji sam doživio na tom otoku ikad posve napustiti – užas je sad uglavnom potisnut duboko u zakutke mog uma poput kakvog udaljenog oblaka, davnog sjećanja i nekog blijedog osjećaja nepovjerenja, no ponekad se oblak počne širiti dok ne zamrači čitavo nebo mojih misli.

Tada promatram svoju ljudsku braću i sestre, ali osjećam strah. Gledam izraze njihovih lica – jedni su vedri i puni oduševljenja, neki djeluju tupo ili opasno, a neki rastrojeno i nesigurno – ni na jednom licu ne vidim izraz mirnog, dobronamjernog autoriteta kakav bi trebao imati čovjek s „razumnom“ dušom. Osjećam kao da kroz ta lica odjednom proviri životinja i strah me da će ubrzo još jednom doći do propadanja i pozvjerjenja kroz koje su prošli stanovnici otoka doktora Moreaua – no ovaj put pozvjerjenje će zahvatiti čitave narode. Shvaćam da je to samo iluzija i da su ovi „prividni“ muškarci i žene što me okružuju doista samo ljudi – ljudi koji ne mijenjaju svoj vanjski oblik, bića kojima vlada zdrav razum, koja su obuzeta ljudskim žudnjama, istinski i nesebično požrtvovna, slobodna od životinjskih nagona i robovanja pravilima neobičnog Zakona – bića koja su posve drugačija od pripadnika Zvjerskog naroda.

No ja ih ipak izbjegavam, njihove radoznale poglede, zapitkivanja i pomoć. Žudim za tim da budem što dalje od njih, da budem posve sam. Zbog toga živim u blizini jednog širokog nenaseljenog brežuljka kamo mogu pobjeći kad mi se ova sjena nadvije nad dušu. U tim je trenucima na samotnom brežuljku pod vjetrovitim nebom tako ugodno.

Dok sam živio u Londonu, užas je bio gotovo nepodnošljiv. Nisam mogao pobjeći od ljudi: kroz prozore su se čuli njihovi glasovi, zaključana vrata bila su loše zavravljena. Izašao bih na ulicu u želji da se oslobodim svojih zabluda, no prikrala bi mi se žena vičući za mnom kreštavim glasom, kakav pohlepan muškarac potajno bi mi dobacio pogled pun ljubomore,

kraj mene bi kašljući prolazili blijedi iscrpljeni radnici umornih očiju, koračajući nervozno poput povrijeđenog jelena kojem iz rane kapa krv, mrzovoljni, pognuti starci hodali su mrmljajući si u bradu, dok se grupa prljave, neobazrive djece izrugivala prolaznicima.

Tada bih se sklonio u kakvu crkvicu, no bio sam toliko uznemiren i obmanut da mi se čak i tamo priviđalo da propovjednik blebeće o „velikim namislima“ poput onog čovjekolikog majmuna, ili bih otišao u knjižnicu gdje su mi ljudi zadubljeni u knjige s izrazom napete pažnje izgledali poput strpljivih zvjeri što vrebaju plijen. Osobito su mi se gadila bezizražajna lica ljudi u vlaku ili autobusu – oni nisu mogli biti moja braća ništa više nego što bi to bili ukočeni leševi – pa se nisam usuđivao putovati, osim kad sam bio siguran da ću biti jedini putnik. Ipak, po svemu sudeći, ni ja nisam bio razuman stvor već samo životinja izmučena nekom čudnom bolešću što mi je zahvatila mozak te me nagnala da lutam u samoći, poput bolesne ovce zauvijek odvojene od svog stada.

Ipak, hvala Bogu, sada me već rjeđe obuzme ovakvo raspoloženje. Povukao sam se iz mase ljudi i gradske vreve, a vrijeme provodim okružen mudrim knjigama – knjige su poput otvorenih prozora kroz koje se pruža pogled na ljudske živote, prozora kroz koje dopire svjetlost ljudskih duša.

Sada živim na svom malom seoskom imanju i rijetko susretnem kakvog stranca. Dane sam posvetio čitanju i provođenju eksperimenata iz kemije, a kad je nebo jasno mnoge noći provodim proučavajući astronomiju. Iako ne shvaćam zakone po kojima je ustrojeno nebesko prostranstvo, osjećam da nam masa svjetlucavih rajskih zvijezda pruža osjećaj beskrajnog mira i zaštite. Vjerujem da upravo „tamo gore“ gdje vladaju beskonačni, vječiti zakoni po kojima je sve sazdano, umjesto u svakodnevnim životnim pokušajima i pogreškama, onaj dio nas koji je uzvišeniji od životinje mora pronaći svoju utjehu i nadu. Ja se nadam, jer bez nade ne bih mogao živjeti.

I tako, s utjehom i nadom, završavam svoju ispovijest.

EDWARD PRENDICK

Herbert George Wells

Engleski pisac plodan u mnogim žanrovima, iako je danas najpoznatiji kao „otac znanstvene fantastike“ (1866 – 1946). Napisao je brojne romane, pripovijetke, satire, biografije i društveno angažirane rasprave i članke (bio je socijalist i s vremenom je postajao sve skloniji pacifizmu, mada ne i početkom Prvog svjetskog rata) te je navodno rado polemizirao o Darwinovoj teoriji evolucije, koju je kao školovani biolog gorljivo zagovarao. Bio je i jedan od najvažnijih britanskih zagovornika društvenog progresivizma i socijalističkih doktrina.

Već je tijekom njegova života postalo jasno da će mnoga njegova djela nagovijestiti stvarne događaje, poput romana *Otok doktora Moreaua* (1896) koji je nagovijestio razvoj genetike, *Vremenskog stroja* (1895) i *Nevidljivog čovjeka* (1897) u kojem će se otvoriti zanimljiva pitanja na polju fizike te *Rata svjetova* (1898) i *Rata na nebu* (1907) koji su, iako pripadaju žanru znanstvene fantastike, nagovijestili budućnost agresivnog razvoja vojne industrije i utrke u naoružanju.

U većem broju djela Wells je društveni kritičar, a ta je dimenzija njegova umjetničkog rada bila i najbolje prepoznata za njegova života. Romani *Kipps: Priča o jednostavnoj duši* (1905) i *Povijest gospodina Pollyja* (1910) dickensovskih su kvaliteta, uz nezanemarljivu količinu komike.

Godine 1936. napisao je scenarij za film snimljen po predlošku njegova romana *Oblik stvari što dolaze*.

Unatoč povremenim političkim otklonima i dominaciji mračnih i pesimističnih tema potkraj stvaralaštva, kod Wellsa dominira liberalni optimizam, kritika i odbacivanje viktorijanskih uzusa i propitkivanje etičkih i seksualnih normi ukorijenjenih tijekom 19. stoljeća.

Za svoj izniman doprinos književnosti čak je četiri puta bio nominiran za Nobelovu nagradu, iako je (navodno zbog svojih tada preradikalnih stavova) nikad nije osvojio.

Biblioteka Online

knjiga 179

Herbert George Wells

OTOK DOKTORA MOREAUA

Naslov izvornika

The Project Gutenberg EBook of The Island of Doctor Moreau, by H. G. Wells

Release Date: October 14, 2004 [EBook #159]

[Last updated: May 26, 2012]

<https://www.gutenberg.org/ebooks/159>

© 2020 Kristina Vlašić

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti

na novim medijima, 2020

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti

na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Prijevod s engleskog

Kristina Vlašić

Fotografija

WikiImages / Pixabay.com

ISBN 978-953-345-805-2 (HTML)

ISBN 978-953-345-806-9 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-807-6 (PDF)

ISBN 978-953-345-808-3 (MOBI)

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**